

Správa o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike v roku 2008

Bratislava, 2009

1 Úvod

Malé a stredné podniky na Slovensku tvoria významnú časť hospodárstva, podobne ako vo všetkých krajinách s rozvinutou trhovou ekonomikou. Malí a strední podnikatelia sú stabilizujúcim prvkom hospodárskeho systému i sektorom s najväčším potenciálom rastu. Rozvoj malého a stredného podnikania je jedným z predpokladov zdravého ekonomického vývoja krajiny.

V podmienkach Slovenskej republiky má malé a stredné podnikanie nezastupiteľnú úlohu predovšetkým v oblasti tvorby pracovných miest a vyváženého regionálneho rozvoja. Malé a stredné podniky poskytujú pracovné príležitosti viac ako dvom tretinám aktívnej pracovnej sily a produkujú viac ako polovicu hrubého domáceho produktu. Zároveň sú však malí a strední podnikatelia vo zvýšenej miere citliví na kvalitu podnikateľského prostredia. Z tohto dôvodu je dôležitou úlohou vlády systematické zlepšovanie prostredia pre podnikanie, čo sa následne premieta do zlepšovania ich konkurenčnej schopnosti na domácom aj európskom trhu.

Napriek prvým prejavom globálnej finančnej a hospodárskej krízy v slovenskom hospodárstve v závere roka, môžeme rok 2008 považovať z pohľadu vývoja sektora malého a stredného podnikania za rok úspešný. Za úspešný ho môžeme považovať nielen z hľadiska dosiahnutia dobrých hospodárskych výsledkov, ale aj z hľadiska úspešného zvládnutia príprav na zavedenie eura a ukončenia väčšiny projektov na podporu MSP financovaných z európskych fondov programového obdobia 2004-2006. Napriek týmto pozitívam pretrvávajú v podnikateľskom prostredí viacero problémových oblastí, v ktorých sa dosahuje pokrok iba veľmi pomaly. Jedná sa najmä o problematiku vymožitelnosti práva, zložitú a často sa meniacu legislatívu prijímanú bez analýz dopadu na podnikateľské prostredie, vysokú administratívnu náročnosť podnikania, vysoké odvodové zaťaženie s dopadom na cenu práce a zložitý mechanizmus platby odvodov, pretrvávajúce praktiky klientelizmu a korupcie a zvyšovanie cien výrobných vstupov. Hoci sa v uvedených oblastiach nepodarilo ani v roku 2008 urobiť významný pokrok, vytvorili sa predpoklady na postupné zlepšovanie situácie prijatím viacerých záväzných dokumentov obsahujúcich konkrétne opatrenia a termíny ich plnenia.

Táto správa je jedným z opatrení, ktoré majú prispieť k optimalizácii prostredia na rozvoj malého a stredného podnikania v SR. Jej cieľom je zhodnotenie dosiahnutého stavu, jeho porovnanie s predchádzajúcim obdobím a navrhnutie opatrení na udržanie pozitívnych trendov, resp. na skvalitnenie podnikateľského prostredia všeobecne.

Predložená Správa o stave MSP za rok 2008 obsahuje v úvodných častiach zhodnotenie zmien v podnikateľskom prostredí za uplynulý rok, analýzu stavu a vývoja malého a stredného podnikania a návrh odporúčaní zameraných na rozvoj sektora MSP. Ďalšie časti sú venované vyhodnoteniu jednotlivých nástrojov podpory MSP podľa jednotlivých poskytovateľov.

Hodnotenie stavu a rozvoja malého a stredného podnikania a jeho podpory v uplynulom roku, ktoré Ministerstvo hospodárstva SR v rámci Správy o stave podnikateľského prostredia v Slovenskej republike za rok 2008 predkladá vláde SR, je uložené uznesením vlády SR č. 792 zo 17. júla 2002. Komplexný materiál o stave a rozvoji malého a stredného podnikania a jeho podpore v Slovenskej republike v roku 2008 bude verejne publikovaný a tiež použitý ako údajová báza pre informovanie inštitúcií Európskej únie, OECD, EK OSN a pri koncipovaní porovnávacích analýz a rôznych štúdií.

2 Vývoj podnikateľského prostredia pre rozvoj MSP v roku 2008

2.1 Všeobecné hodnotenie

Kvalita podnikateľského prostredia je určujúca pre dlhodobý rozvoj podnikateľskej aktivity a udržateľné zvyšovanie výkonnosti hospodárstva a životnej úrovne obyvateľov. Skúsenosti s predchádzajúcich rokov ukázali, že systematické zavádzanie pozitívnych zmien v podnikateľskom prostredí môže v strednodobom horizonte výrazne akcelerovať rozvoj ekonomiky.

Podnikateľský sektor sa v roku 2008 vyvíjal v podmienkach makroekonomickej stability, no po štyroch rokoch nepretržitého zvyšovania hospodárskeho rastu a zamestnanosti došlo k zmene tohto trendu. Dynamika rastu hrubého domáceho produktu sa zmiernila oproti roku 2007 v stálych cenách o 4 p. b. na 6,4 %, pričom z hľadiska jednotlivých štvrtrokov sa reálny rast postupne spomaľoval z 9,3 % v 1. štvrtroku na 2,5 % v 4. štvrtroku 2008.

Pre podnikateľské prostredie bol rok 2008 charakteristický predovšetkým prípravami na zavedenie eura a nástupom prvých prejavov globálnej hospodárskej krízy v slovenskom podnikateľskom sektore.

Nahradenie slovenskej koruny jednotnou európskou menou euro od 1. januára 2009 znamená zavŕšenie integrácie do Európskej hospodárskej a menovej únie a je najvýznamnejším integračným krokom od vstupu Slovenska do Európskej únie v roku 2004. Prípravy na nahradenie slovenskej koruny jednotnou európskou menou euro od 1. januára 2009 prebiehali vo všetkých oblastiach spoločnosti, pričom okrem finančného sektora mal mimoriadnu dôležitosť pre hladký priebeh zavedenia eura aj podnikateľský sektor, nakoľko zohrával významnú úlohu pri výmene obeživa.

Pozitívny vzťah podnikateľského sektora k zavedeniu eura vyplýval predovšetkým z očakávaných výhod, medzi ktoré možno zaradiť najmä zníženie transakčných nákladov v medzinárodnom obchodnom styku, cenovú transparentnosť, predvídateľnosť a vyššiu kredibilita vo vzťahu k zahraničným partnerom. Prínosy zo zavedenia eura nie sú pre všetky podnikateľské subjekty rovnaké. Vo všeobecnosti platí, že prínosy sú tým vyššie, čím je podnik viac zapojený do obchodovania na vnútornom trhu EÚ, predovšetkým s krajinami eurozóny. Pre niektoré skupiny podnikateľských subjektov však príprava na splnenie všetkých požiadaviek v súvislosti so zavedením eura znamenala vynaloženie významného úsilia a nákladov, ktoré neboli nevyhnutne vyvážené prínosmi. Celkovo možno prípravy na zavedenie eura v podnikateľskom sektore hodnotiť pozitívne, keď veľká väčšina podnikateľských subjektov pristúpila k tejto úlohe zodpovedne.

V poslednom štvrtroku 2008 sa v slovenskom hospodárstve začali prejavovať prvé náznaky nástupu hospodárskej krízy. Problémy na finančnom trhu v USA boli známe od jesene 2007, keď po poklese cien na trhu nehnuteľností došlo k znehodnoteniu viacerých druhov aktív krytých splátkami hypotekárnych úverov a postupne sa začali odkrývať straty finančných inštitúcií, ktoré mali tieto aktíva vo svojich portfóliách. Nedôvera na finančnom trhu vyústila do finančnej krízy, ktorá sa prejavila najmä klesajúcou likviditou bánk. Tá vo viacerých prípadoch prerástla do platobnej neschopnosti a potreby finančných injekcií zo strany štátu na záchranu pred bankrotmi. Problémy vo finančnom sektore, vysoká miera zadlženia najmä v americkej ekonomike a neistota z ďalšieho vývoja viedli k výraznému oslabeniu dopytu v globálnom meradle a preneseniu krízy do reálnej ekonomiky. K rozšíreniu prejavov krízy do reálnej ekonomiky, najmä poklesu ekonomickej aktivity sprevádzaného

rastom nezamestnanosti, došlo vo väčšine ekonomicky vyspelých krajín s neočakávanou rýchlosťou a intenzitou.

Silnými stránkami slovenskej ekonomiky v čase nástupu hospodárskej krízy bol likvidný bankový sektor s pomerne kvalitným úverovým portfóliom, minimálna angažovanosť slovenského finančného sektora na investíciách do „toxických“ aktív, málo špekulatívneho kapitálu v SR, silný hospodársky rast v predošlom období, relatívne nízka úroveň zahraničného dlhu a očakávané prijatie spoločnej európskej meny eura od 1.1.2009. Rizikovými faktormi sa ukázali byť predovšetkým vysoká otvorenosť slovenskej ekonomiky, kde je zahraničný dopyt výrazným akcelerátor rastu, dominantné postavenie odvetví silne zasiahnutých krízou (automobilový priemysel, elektrotechnický priemysel), dominantná orientácia na exportné trhy západnej Európy a nepriaznivý vývoj výmenných kurzov mien susediacich štátov voči euru.

V štatistických údajoch za 3. štvrťrok 2008 sa prejavy nástupu krízy ešte neodzrkadlili. Reálny HDP pokračoval vo vysokom raste na úrovni 6,6%. Mesačné indikátory, ako sú tržby a priemyselná produkcia za 3. kvartál taktiež nepreukázali spomalenie. Zamestnanosť v 3. kvartáli dosiahla medziročný rast 4,5 %. Prvé náznaky vplyvu krízy na slovenskú ekonomiku, predovšetkým na priemysel, začali vyjadrovať až mesačné indikátory za október, keď priemyselná produkcia poklesla o 4%. V sektore stavebníctva, ako aj v službách však naďalej pokračoval rast tržieb. V 4. štvrťroku 2009 pokračoval pokles dynamiky rastu HDP, v porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka však HDP v stálych cenách zaznamenal ešte rast o 2,5%.

V reakcii na prvé prejavy globálnej finančnej a hospodárskej krízy, ktoré sa v Slovenskej republike objavili v 4. štvrťroku 2008, začala vláda s prípravou a prijímaním opatrení na prekonanie jej dopadov. Tieto boli spočiatku smerované na zabezpečenie stability finančného sektora, neskôr boli rozšírené aj na zabezpečenie financovania podnikateľskej sféry, posilnenie dopytu a udržanie zamestnanosti a obmedzenie negatívnych sociálnych dôsledkov krízy.

Prvý súbor opatrení na zmiernenie dopadov finančnej a hospodárskej krízy prijala vláda 6. novembra 2008. 17. decembra 2008 vláda prijala aktualizáciu protikrizových opatrení v nadväznosti na schválenie Plánu hospodárskej obnovy Európy predsedníctvom Európskej Rady na svojom zasadnutí 12. decembra 2008. Hlavným cieľom Plánu hospodárskej obnovy Európy je zastavenie hospodárskeho poklesu pričom jeho prvým pilierom je povzbudenie dopytu a posilnenie dôvery (vyčlenenie 200 mld. EUR, čo predstavuje 1,5 % HDP na povzbudenie dopytu) a druhým pilierom krátkodobé opatrenia na posilnenie dlhodobej konkurencieschopnosti Európy. Krátkodobé opatrenia smerujú najmä na zabezpečenie dlhodobo perspektívnych investícií ako investície do energetickej efektívnosti, do čistých technológií, do inovácií a do infraštruktúry, ako aj na vytvorenie nových možností financovania MSP, zníženie administratívnej záťaže a podporu zamestnanosti.

Vo vzťahu k MSP boli opatrenia aktualizovaného prvého súboru zamerané najmä na zrýchlenie a zjednodušenie čerpania fondov EÚ, podporu tvorby nových pracovných miest, znižovanie administratívnej záťaže, rozšírenie pôsobnosti jednotných kontaktných miest na všetky typy podnikateľských subjektov, posilnenie aplikovaného výskumu a zvýšenie zdrojov SZRB a EXIMBANKY na poskytovanie úverov a záruk pre MSP.

Tieto opatrenia boli neskôr doplnené prijatím druhého súboru opatrení zameraného na zamestnanosť a tretieho súboru opatrení v prvom štvrtroku 2009. Väčšina opatrení sa začala realizovať až v priebehu roku 2009 a preto nie sú v tejto správe vyhodnotené.

Z pohľadu MSP je potrebné poukázať na jedno z prijatých opatrení, ktorým bolo vytvorenie Monitorovacieho výboru k dopadom hospodárskej krízy na podnikateľov, ktorý začal svoju činnosť v novembri 2008. Jeho úlohou je najmä sledovať vývoj dopadov finančnej a hospodárskej krízy na podnikateľský sektor a navrhnúť konkrétne opatrenia na minimalizáciu negatívnych dopadov. Členmi výboru sú zástupcovia ekonomických ministerstiev, Národnej banky Slovenska, Štatistického úradu SR, organizácií združujúcich malých a stredných i veľkých podnikateľov, odborov a samosprávy.

V roku 2008 výbor na základe aktuálnych informácií o vývoji ekonomickej situácie na Slovensku i vo svete prerokovával možné riešenia situácie, pričom návrhy s potenciálom uplatnenia v podmienkach SR boli ďalej rozpracovávané a predkladané prostredníctvom Ministerstva hospodárstva na rokovanie vlády resp. neskôr na novozriadenú Radu pre hospodársku krízu.

Monitorovací výbor k dopadom hospodárskej krízy na podnikateľov je platformou na širokú diskusiu o možnostiach zlepšenia situácie v podnikateľskom sektore v období nastupujúcej hospodárskej krízy. Jeho zriadenie je príspevkom k zlepšeniu dialógu vlády a zástupcov MSP o aktuálnych problémoch, avšak vzhľadom na svoje poslanie a okolnosti, za ktorých vznikol, je jeho činnosť zameraná iba na krátkodobé opatrenia. Je nutné konštatovať, že naďalej absentuje platforma pre pravidelný a permanentný dialóg medzi vládou a podnikateľmi, posilňujúca možnosti zástupcov organizácií združujúcich malých a stredných podnikateľov aktívne zasahovať do vytvárania priaznivých podmienok na podnikanie. Podnikateľské organizácie dlhodobo požadujú obnovenie činnosti Rady vlády pre malé a stredné podnikanie, ktorá existovala v rokoch 1999 - 2001 ako poradný orgán vlády. Účinné riešenie problémov podnikateľského prostredia vyžaduje širší a koordinovaný prístup, a preto by takýto orgán mal byť medzirezortného resp. nadrezortného charakteru a jej odborné odporúčania by mali byť akceptované všetkými orgánmi ovplyvňujúcimi podnikateľské prostredie.

Na základe odborných stanovísk organizácií reprezentujúcich podnikateľský sektor (SOPK, Živnostenská komora, Slovenský živnostenský zväz, Združenie podnikateľov Slovenska, Slovenský zväz výrobných družstiev, Slovenská asociácia malých podnikov) ako aj vyjadrení samotných podnikateľov prostredníctvom prieskumov SOPK môžeme konštatovať pretrvávajúce problémy podnikateľského prostredia v roku 2008 najmä v nasledujúcich oblastiach: problematická vymožitelnosť práva, charakterizovaná najmä zdĺhavými procesmi bez efektivity pre oprávneného, zložitá, často sa meniacia legislatíva, prijímaná bez analýz dopadu na podnikateľské prostredie, vysoká administratívna náročnosť podnikania a byrokratické zásahy do podnikania, neefektívnosť verejného sektora, nedostatočná ponuka služieb e-governmentu, pretrvávajúce vysoké odvodové zaťaženie s dopadom na cenu práce, ako aj zložitý a administratívne náročný mechanizmus platby odvodov a podávania súvisiacich dokumentov, pretrvávajúce praktiky klientelizmu a korupcie, zvyšovanie cien výrobných vstupov (energie, suroviny), ktoré zvyšuje náklady firiem a ohrozuje ich konkurencieschopnosť, nedostatok zdrojov pre začínajúcich podnikateľov, nefunkčný kapitálový trh, nedostatočný dialóg vlády a zástupcov MSP o aktuálnych problémoch a fragmentovaný rámec podpory MSP.

Z opatrení, ktoré boli prijaté alebo sa začali realizovať v priebehu roku 2008 sú pozitívne hodnotené predovšetkým:

- zavedenie eura ako národnej meny v SR
- zjednodušenie povinností pre niektoré skupiny podnikateľov pri zabezpečovaní pracovnej zdravotnej služby (živnostníci bez zamestnancov vykonávajúci nerizikovú prácu nemusia mať zabezpečenú pracovnú zdravotnú službu).
- zavedenie zamestnaneckej prémie pre zamestnancov s najnižšími mzdami
- zvedenie ochrany vkladov v 100% výške aj pre menšie firmy
- rozhodnutie o poskytnutí prostriedkov pre Slovenskú záručnú a rozvojovú banku a pre Eximbanku na zlepšenie prístupu MSP k financovaniu

Ako opatrenia s negatívnym dopadom na podnikateľské prostredie, ktoré boli prijaté alebo sa začali uplatňovať v roku 2008 sú z pohľadu podnikateľov vnímané najmä:

- úpravy v odvodovom systéme – zvýšenie maximálneho vymeriavacieho základu pre platenie poistného na sociálne poistenie z 3-násobku na 4-násobok priemernej mzdy v hospodárstve
- úpravy daňového systému – zavedenie tzv. miliónárskej dane (postupné znižovanie nezdaniiteľného minima od hrubého mesačného príjmu 47 571 Sk až po príjem 79 952 Sk, kedy sa nezdaniiteľné minimum ruší), zvyšujúce mieru solidárnosti v daňovom systéme
- zavedenie nového mechanizmu stanovovania minimálnej mzdy (stanovuje len spodnú hranicu pre zvyšovanie minimálnej mzdy, hornú necháva otvorenú), v spojitosti s využívaním minimálnej mzdy ako referenčnej veličiny pre stanovenie základu odvodov
- zníženie hranice pre povinnú registráciu platiteľa DPH na 35 tis. eur
- opatrenia na sprísnenie cenovej regulácie (rozšírenie možností štátu regulovať ceny tovarov a služieb, zriadenie Cenovej rady SR a zavedenie trestnoprávnej zodpovednosti fyzických osôb za neoprávnené stanovenie ceny)

Veľký význam pre budúcu tvorbu politiky na podporu malého a stredného podnikania a pre zlepšovanie podnikateľského prostredia na Slovensku i vo všetkých štátoch EÚ má prijatie dokumentu *Small Business Act for Europe* (Zákon o malých podnikoch), ktorý predstavila Európska Komisia v júni 2008 a bol prijatý Radou EÚ v decembri 2008. *Small Business Act for Europe* vychádza najmä z Európskej charty malých podnikov a modernej politiky pre MSP. Aby bolo možné tento dokument úspešne implementovať, Európska Komisia navrhla ojedinelú formu politického partnerstva medzi EÚ a členskými štátmi, ktorá rešpektuje zásady subsidiarity a proporcionality.

Cieľom iniciatívy *Small Business Act for Europe* je zlepšiť celkový politický prístup k podnikaniu, natrvalo zabudovať zásadu „najskôr myslieť v malom“ do procesu vytvárania politik, od regulácie až k verejným službám, a podporovať rast MSP poskytovaním pomoci pri zvládaní problémov, ktoré im bránia v rozvoji. *Small Business Act for Europe* vychádza z predpokladu, že hlavným prostriedkom na dosiahnutie priaznivého prostredia pre MSP je zmena vo vnímaní úlohy podnikateľov a s tým súvisiaceho rizika: podnikanie a s ním spojenú ochotu riskovať by mali politickí lídri a médiá vyzdvihovať a úrady podporovať. Ústretový prístup k MSP by sa mal stať hlavnou politikou založenou na presvedčení, že pravidlá musia rešpektovať väčšinu z tých, ktorí sa nimi budú riadiť: ide o zásadu „najskôr myslieť v malom“. *Small Business Act for Europe* pozostáva:

- zo súboru 10 zásad, ktoré je potrebné rešpektovať pri tvorbe pravidiel pre MSP a pri zlepšovaní právneho a administratívneho prostredia v celej EÚ. Zásady sú nasledovné:
 1. Vytvoriť prostredie, v ktorom môžu podnikatelia a rodinné podniky rásť a byť odmeňovaní za svoje podnikateľské úsilie
 2. Zabezpečiť, aby čestní podnikatelia, ktorí zbankrotovali, mohli rýchlo dostať druhú šancu
 3. Vytvárať pravidlá podľa zásady „najskôr myslieť v malom“
 4. Zariadiť, aby orgány verejnej správy reagovali na potreby MSP
 5. Prispôbiť nástroje verejnej politiky potrebám MSP: uľahčiť MSP účasť na verejnom obstarávaní a lepšie využiť prostriedky štátnej pomoci pre MSP
 6. Uľahčiť MSP prístup k financiám a vytvoriť právne a podnikateľské prostredie, ktoré bude podporovať včasné úhrady obchodných transakcií
 7. Nabádať MSP na lepšie využívanie príležitostí, ktoré ponúka jednotný trh
 8. Podporovať zvyšovanie zručností v MSP a všetky formy inovácií
 9. Umožniť MSP premieňať environmentálne výzvy na príležitosti
 10. Povzbudzovať a podporovať MSP tak, aby mohli ťažiť z rastúcich trhov
- zo súboru nových legislatívnych návrhov, ktoré sú založené na princípe „najskôr myslieť v malom“:
 - všeobecné nariadenie o skupinovej výnimke týkajúcej sa štátnej pomoci (GBER) - týmto novým nariadením sa zjednodušia a zjednotia existujúce pravidlá štátnej pomoci pre MSP a zvýši sa intenzita investičnej pomoci určenej MSP,
 - nariadenie, ktorým sa zavádza štatút európskej súkromnej spoločnosti (SPE) - štatút SPE zavedený týmto nariadením umožní spoločnosti založenie a riadenie na základe tých istých jednotných zásad vo všetkých členských štátoch,
 - smernica o znížených sadzbách DPH - ponúkne možnosť uplatniť znížené sadzby DPH najmä na všetky služby poskytované na miestnej úrovni, ktoré zväčša zabezpečujú MSP,
 - legislatívny návrh na zjednodušenie a zjednotenie existujúcich pravidiel o fakturovaní DPH s cieľom znížiť zaťaženie obchodných spoločností,
 - zmena a doplnenie smernice 2000/35/ES o boji proti oneskoreným platbám s cieľom zabezpečiť, aby boli MSP včas uhrádzané všetky obchodné transakcie.
- zo súboru nových politických opatrení, ktorými sa, podľa potrieb MSP, implementuje uvedených 10 zásad na úrovni Spoločenstva i jednotlivých členských štátov.

Systematickým nástrojom, ktorého širšie uplatňovanie má potenciál zabezpečiť vyššiu kvalitu legislatívy, zabrániť prijímaniu predpisov s negatívnym dopadom na podnikateľské prostredie a zvýšiť stabilitu legislatívneho rámca pre podnikateľskú činnosť je zavedenie povinného posudzovania vplyvov prijímanej legislatívy na podnikateľské prostredie. Vláda SR v máji 2008 schválila *Návrh jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov*, ktorý obsahuje záväznú metodiku pre hodnotenie vplyvov prijímanej legislatívy na podnikateľské prostredie, ktorú budú musieť uplatňovať všetky rezorty pri predkladaní legislatívnych návrhov na rokovanie vlády. Uvedená metodika je v súčasnosti v štádiu pilotného testovania, v plnom rozsahu by sa mala začať používať od polovice roku 2009.

V júni 2008 vláda SR schválila *Modernizačný program Slovensko 21*, ktorého cieľom bolo poskytnúť impulz pre modernizačné úsilie a rámcovo načrtnúť konkrétne opatrenia pre oblasti vedy a výskumu, vzdelávania, trhu práce a podnikateľského prostredia. V rámci týchto oblastí sú jednotlivé opatrenia členené na krátkodobé a strednodobé, pričom krátkodobé opatrenia mali byť uvedené do praxe alebo aspoň legislatívne pripravené do konca roku 2008. Strednodobé opatrenia boli následne rozpracované do akčných plánov a stali sa súčasťou Národného programu reforiem SR, ktorý bol po schválení vládou SR predložený Európskej komisii v októbri 2008. Z pohľadu MSP a podnikateľského prostredia boli najdôležitejšími

opatreniami spomedzi krátkodobých opatrení transparentnejšie poskytovanie eurofondov a vytvorenie systému na sledovanie legislatívneho procesu a spomedzi strednodobých opatrení podpora prenosu poznatkov medzi akademickým a podnikateľským sektorom, budovanie regionálnych inovačných centier (RIC), podpora rozvoja podnikateľských zručností a osvojenie si základných poznatkov o podnikaní a ekonomike na úrovni stredných škôl, reforma verejného obstarávania vrátane rozšírenia elektronického obstarávania, reforma daňovej a colnej správy, zjednotenie výberu daní, cla a poistných odvodov, komplexné hodnotenie administratívneho zaťaženia a prekážok v podnikaní a zamestnávaní, informatizácia verejnej správy, rozvoj jednotných kontaktných miest pre podnikateľov (JKM) a dôsledná implementácia služieb elektronických registrov a ich vzájomné prepojenie.

Problém prílišnej administratívnej náročnosti v súvislosti s daňovou a poistnou agendou spojenou so zamestnávaním pracovníkov je dlhodobo pomenovávaný ako jeden z najväznejších zdrojov administratívnej záťaže podnikania. Odstránenie tohto problému je jedným z cieľov definovaných v *Koncepcii reformy daňovej a colnej správy s výhľadom zjednotenia výberu daní, cla a poistných odvodov*, ktorú vláda SR schválila v máji 2008. V prvej etape do roku 2013 si dáva za cieľ zlúčiť daňovú a colnú správu a vytvoriť nový, optimalizovaný systém riadenia a organizovania výberu štátnych príjmov prostredníctvom novovytvorenej Finančnej správy SR. V súvislosti so zapojením agendy poistných odvodov by mala byť do konca roka 2009 vypracovaná Koncepcia zjednotenia výberu daní, cla a poistných odvodov, ktorá navrhne konkrétny postup riešenia danej oblasti. Včasná realizácia reformy by predstavovala značný pokrok z pohľadu odbremenenia malého a stredného podnikania od množstva administratívnych povinností.

V nasledujúcej časti je uvedený prehľad najvýznamnejších zmien upravujúcich legislatívny rámec pre podnikanie, ktoré boli schválené alebo nadobudli účinnosť v roku 2008.

Daň z príjmov

Daňovníci, ktorí v roku 2008 podávali daňové priznania k dani z príjmov za predchádzajúci rok, podľa nových pravidiel zavedených **zákonom č. 688/2006 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov** zaplatili tzv. „milionársku daň“. Už od začiatku roku 2007 sa osoby s nadštandardnými príjmami začali zdaňovať takzvanou miliónárskou daňou, zavedením ktorej sa mala zvýšiť miera solidarity v spoločnosti. Ide o postupné znižovanie nezdanieľnej časti základu dane na daňovníka, ktorá je ustanovená sumou vo výške 19,2 násobku životného minima (pre rok 2007 – to bolo 95 616 Sk) u tých daňovníkov, ktorí dosahujú základ dane vyšší ako je 100-násobok životného minima (približne 47 600 Sk).

Minimálna mzda

Nový zákon **č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde** s účinnosťou od 1. februára 2008 ustanovil nový postup na úpravu sumy minimálnej mzdy s dôrazom na vyjednávanie zástupcov zamestnávateľov a zástupcov zamestnancov a následne, ak nedôjde k dohode sociálnych partnerov, na základe vyjednávania sociálnych partnerov a zástupcov vlády SR. Zároveň sa ustanovil mechanizmus výpočtu sumy mesačnej minimálnej mzdy pre prípad, že aj napriek rokovaniu sociálnych partnerov navzájom a sociálnych partnerov a zástupcov vlády SR nedôjde k dohode o úprave sumy mesačnej minimálnej mzdy.

Dohodnutá alebo vypočítaná suma minimálnej mzdy sa každoročne ustanoví tak ako doteraz - nariadením vlády, ale na obdobie od 1. januára do 31. decembra príslušného kalendárneho roka, to znamená, že sa presunul termín jej úpravy z októbra na začiatok kalendárneho roka.

Na obdobie od 1. februára 2008 do 31. decembra 2008 sa ponechala v platnosti suma minimálnej mzdy, ustanovená nariadením vlády účinným od 1. októbra 2007. Minimálna mzda vo výške 8 100 Sk tak platila až 15 mesiacov.

Ďalšou novelou zákona o minimálnej mzde, vykonanou v roku 2008, zákonom č. **354/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde**, sa sledovalo zvýšenie účasti vládnej strany ako rovnocenného člena tripartity pri rozhodovaní o výške minimálnej mzdy. Novela upravila určenie minimálnej mzdy tak, aby vypočítaná minimálna mzda bola spodnou hranicou pre rozhodovanie vlády o konkrétnej sume minimálnej mzdy. Do zákona sa zároveň doplnilo ustanovenie o tom, že o sume minimálnej mzdy rozhodne vláda najneskôr do 20. októbra s prihliadnutím na stanoviská sociálnych partnerov, vývoj kritérií na úpravu sumy minimálnej mzdy podľa § 6, vývoj podielu čistej minimálnej mzdy z čistej priemernej mzdy najmenej za predchádzajúce dva kalendárne roky a s prihliadnutím na vývoj produktivity práce, Zároveň sa upravili termíny priebehu rokovaní tak, aby bol vytvorený dostatočný čas na uskutočnenie riadneho legislatívneho procesu pri príprave vykonávacieho nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa ustanoví suma minimálnej mzdy na nasledujúci kalendárny rok.

Vláda svojím nariadením č. 422/2008 Z. z. zo dňa 15.10.2008, **ktorým sa ustanovuje suma minimálnej mzdy, ustanovila výšku minimálnej mzdy na rok 2009** pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou na 295,50 eura (8 900 Sk) za mesiac.

Sociálne poistenie

Dňa 1. januára 2008 vstúpil do platnosti zákon č. **555/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení** v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Vykonané zmeny a doplnenia zákona o sociálnom poistení mali prispieť k zreformovaniu systému dôchodkového poistenia s cieľom dosiahnuť vytvorenie spravodlivého dôchodkového systému, ktorý bude udržateľný a financovateľný v meniacich sa ekonomických podmienkach s väčšou mierou solidarity.

Jednou takouto zásadnou zmenou bolo zvýšenie maximálnych vymeriavacích základov na platenie poistného na dôchodkové poistenie, poistenie v nezamestnanosti a poistného do rezervného fondu solidarity z 3 násobku na 4 násobok priemernej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky so zachovaním súčasných obmedzení na určenie sumy dávok sociálneho poistenia. Podľa MPSVR SR cieľom bolo posilnenie sociálnej solidarity vyššie príjmových osôb na financovaní fondov Sociálnej poisťovne. Znamená to, že odvody, ktoré sa platia po 1. januári 2008 zo sumy presahujúcej trojnásobok priemernej mzdy, sa nezohľadňujú pri výpočte dôchodku, či dávky v nezamestnanosti.

Novela od januára 2008 znovu zaviedla povinné nemocenské poistenie pre poberateľov starobných, predčasných starobných i plných invalidných dôchodkov, ktorí sú zamestnancami alebo povinne nemocensky poistenými samostatne zárobkovo činnými osobami, čím majú nárok na dávky nemocenského poistenia.

Zároveň novela ustanovila, že zamestnanci a samostatne zárobkovo činné osoby, ktorí podliehajú povinnému nemocenskému poisteniu, budú podliehať zároveň povinnému dôchodkovému poisteniu. Samostatne zárobkovo činné osoby, ktoré majú oprávnenie na vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti a podliehajú povinnému nemocenskému poisteniu a dôchodkovému poisteniu, od januára 2008 platia poistné na nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie a poistné do rezervného fondu solidarity zo skutočného vymeriavacieho základu v období, v ktorom súčasne vykonávajú činnosť zamestnanca. Uvedené sa týka napríklad znalcov, tlmočníkov, prekladateľov, súkromných lekárov, audítorov, daňových poradcov, notárov, autorizovaných architektov a autorizovaných stavebných inžinierov, poisťovacích agentov, sprostredkovateľov poistenia a sprostredkovateľov zaistenia a podobne.

Zdravotné poistenie

V nadväznosti na zmenu minimálnej mzdy, ktorá platila od 1. októbra 2007 a predstavovala sumu 8 100 Sk mesačne, sa od 1. januára 2008 zmenila minimálna výška odvodov na zdravotné poistenie. Na účely zákona č. 580/2004 Z.z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa táto minimálna mzda použila od 1. januára do 31. decembra 2008. Zároveň sa zmenila výška maximálneho vymeriavacieho základu, ktorý bol trojnásobok priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky zistenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky z roku 2006.

V roku 2008, rovnako ako v predchádzajúcich dvoch, sa v zásade o tri mesiace posunuli lehoty na vykonanie a podanie ročného zúčtovania poistného za rok 2007, a to na základe **zákona č. 594/2007 Z. z., ktorým sa novelizoval zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2008, ktorý stanovil záväzné termíny na vykonanie a podanie ročného zúčtovania zdravotného poistenia v roku 2008 za predchádzajúci rok. Zároveň sa zúžil okruh osôb, ktoré boli povinné podať ročné zúčtovanie poistného na verejné zdravotné poistenie, týkalo sa to však len poistencov štátu, ktorí mali príjmy na základe dohôd vykonávaných mimo pracovného pomeru. K zjednodušeniu, urýchleniu a skvalitneniu samotného procesu vyplňania ročného zúčtovania poistného prispelo Ministerstvo zdravotníctva SR, ktoré aj v roku 2008 na webovej stránke www.rzzp.sk zverejnilo inteligentné elektronické formuláre pre ročné zúčtovanie poistného za rok 2008, ktoré bolo možné priamo vyplniť a po zadaní osobných údajov a príjmu sa výpočet poistného automaticky zobrazil každému užívateľovi.

Miestne dane

Zákonom č. 538/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o miestnych daniach“) sa v jedenástej časti zákona upravujúcej daň z motorových vozidiel zmenilo ustanovenie o platení dane a zaviedla sa od januára 2008 povinnosť platiť štvrtročné a mesačné preddavky na daň podľa predpokladanej sumy dane na bežné zdaňovacie obdobie s následným zúčtovaním v nasledujúcom zdaňovacom období. Daňové priznanie k dani z motorových vozidiel podľa nových pravidiel zavedených týmto zákonom podávalo až v roku 2009. Preddavkový systém platenia tejto miestnej dane mal odstrániť náročnú administráciu u daňovníkov aj samotných správcov tejto dane.

Daňovník, ktorého predpokladaná daň u jedného správcu dane presiahne 20 000 Sk a nepresiahne 250 000 Sk, je povinný po novom od januára 2008 platiť štvrťročné preddavky na daň na bežné zdaňovacie obdobie, a to vo výške jednej štvrtiny predpokladanej dane. Daňovník, ktorého predpokladaná daň u jedného správcu dane presiahne 250 000 Sk, je povinný platiť mesačné preddavky na daň na bežné zdaňovacie obdobie, a to vo výške jednej dvanástiny predpokladanej dane.

Daňovník, ktorého predpokladaná daň na bežné zdaňovacie obdobie je do sumy 20 000 Sk u jedného správcu dane, ako i daňovník, ktorému vznikne daňová povinnosť v priebehu zdaňovacieho obdobia, preddavky na daň v bežnom zdaňovacom období neplatí. Sumu preddavkov neovplyvňuje zmena počtu motorových vozidiel, kategórie vozidiel, vznik alebo zánik oslobodenia v priebehu zdaňovacieho obdobia. Správca dane má možnosť z vlastného podnetu alebo na žiadosť daňovníka určiť platenie preddavkov na daň v príslušnom zdaňovacom období inak než určujú všeobecné pravidlá.

Uvedenou novelou zákona zároveň zanikli niektoré povinnosti daňovníkov pri zmenách v priebehu zdaňovacieho obdobia (oznamovacia povinnosť, podávanie daňových priznaní pri zmenách miestnej príslušnosti) a zjednodušuje sa správa dane z motorových vozidiel, ktorú vykonávajú daňové úrady. V priebehu zdaňovacieho obdobia daňovník nepodáva daňové priznanie, ale má povinnosť oznámiť vznik daňovej povinnosti miestne príslušnému správcovi dane do 30 dní odo dňa vzniku daňovej povinnosti, táto oznamovacia povinnosť sa vzťahuje aj na zánik daňovej povinnosti. Výnimku z oznamovacej povinnosti majú zamestnávateľia, ktorí používajú vozidlá svojich zamestnancov na podnikanie spravidla v krátkych opakujúcich sa obdobiach.

V druhej časti zákona o miestnych daniach upravujúcej daň z nehnuteľností sa zmenilo ustanovenie o platení dane v tom smere, že daň z pozemkov, daň zo stavieb a daň z bytov a z nebytových priestorov v bytovom dome správca dane vyrubuje platobným výmerom každoročne podľa stavu k 1. januáru príslušného zdaňovacieho obdobia a vyrubená daň je splatná do 15 dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti platobného výmeru.

Investičná pomoc

Novým **zákonom č. 561/2007 Z. z. o investičnej pomoci** a o zmene a doplnení niektorých zákonov, sa zrovnoprávnili domáci a zahraniční investori a stransparentnil sa proces poskytovania štátnej pomoci pri zachovaní kontinuity podpory investícií v zmysle prijatých Pravidiel na poskytovanie individuálnej štátnej pomoci investorom, v čo najväčšej miere s ohľadom na nové podmienky a kritériá poskytovania štátnej pomoci stanovené EK na nasledujúce obdobie 2007 – 2013. Kľúčovú zásadu transparentných pravidiel podľa právnej normy tvorí motivácia investícií do zaostalejších regiónov a do projektov s vysokou pridanou hodnotou. Investičnú pomoc v zmysle zákona je možné od januára 2008 poskytnúť podnikateľovi na podporu počiatočnej investície a tvorbu nových pracovných miest, ktoré bezprostredne súvisia s touto počiatočnou investíciou. Podmienky a limity pre poskytovanie jednotlivých foriem investičnej pomoci sú v zákone upravené diferencovane, podľa odvetvia a regiónu, pri zachovaní princípu vyššej miery pomoci projektom s vyššou mierou sofistikovanosti a pridanej hodnoty v menej rozvinutých regiónoch.

Zákonom č. 561/2007 Z. z. o investičnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov boli s účinnosťou od 1. januára 2008 novelizované aj zákon o službách zamestnanosti a zákon o dani z príjmov.

V zákone zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov bol § 54 odsek 2 doplnený o písmeno h) s tým, že za aktívne opatrenia na trhu práce sa považuje aj investičná pomoc schválená vládou Slovenskej republiky alebo komisiou formou príspevku na vytvorenie nového pracovného miesta poskytovaných ústredím práce spôsobom a za podmienok ustanovených v osobitnej zmluve uzatvorenej medzi ústredím práce a prijímateľom investičnej pomoci. Vytvoril sa tak nový nástroj aktívnej politiky trhu práce na podporu vytvárania pracovných miest, ktoré bezprostredne súvisia s počiatočnou investíciou zamestnávateľovi, ktorému bola schválená investičná pomoc.

V zákone č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov bol doplnený nový § 30a, ktorý upravuje podmienky úľavy na dani pre daňovníka, ktorému bolo vydané rozhodnutie o schválení investičnej pomoci obsahujúce úľavu na dani. Podľa tohto ustanovenia je možné poskytnúť úľavu na dani len v prípade, ak daňovník súčasne spĺňa podmienky uvedené v zákone o investičnej pomoci (rozhodnutí o schválení investičnej pomoci) a osobitné podmienky a neuplatňuje si nárok na iné daňové úľavy.

Sociálny fond

Podľa zákona č. 591/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 152/1994 Z. z. o sociálnom fonde a o zmene a doplnení zákona č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov sa od 1. januára 2008 tvorba fondu viaže na deň dohodnutý na výplatu mzdy alebo platu zamestnancom s tým, že prevod finančných prostriedkov na osobitný analytický účet fondu alebo na osobitný účet v banke alebo v pobočke zahraničnej banky sa musí uskutočniť do päť dní po dni dohodnutom na výplatu mzdy alebo platu, najneskôr do konca kalendárneho mesiaca. Zároveň sa o jeden mesiac posunula lehota, do ktorej zamestnávateľ zúčtuje prostriedky fondu za predchádzajúci kalendárny rok (najneskôr do 31. januára, pôvodne do konca februára).

Spotrebné dane

Od 1. júla 2008 sa zákonom č. 609/2007 Z. z. o spotrebnej dani z elektriny, uhlia a zemného plynu a o zmene a doplnení zákona č. 98/2004 Z. z. o spotrebnej dani z minerálneho oleja v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 609/2007 Z. z.“) zaviedlo zdaňovanie elektriny a uhlia, ktoré dovtedy nepodliehali zdaňovaniu spotrebnou daňou na území Slovenskej republiky. Zároveň v článku II zákona sa upravili ustanovenia zákona č. 98/2004 Z. z. o spotrebnej dani z minerálneho oleja v znení neskorších predpisov vo väzbe na presun zemného plynu ako predmetu dane z citovaného zákona do predmetu dane nového zákona č. 609/2007 Z. z.

Daňovým dlžníkom, teda osobou, ktorá platí daň, je právnická osoba alebo fyzická osoba, ktorá dodala elektrinu, uhlie alebo zemný plyn na konečnú spotrebu, alebo ktorá elektrinu, uhlie alebo zemný plyn spotrebovala. Daňový dlžník je povinný písomne požiadať colný úrad o registráciu daňového dlžníka najneskôr v deň vzniku prvej daňovej povinnosti.

Registračná povinnosť sa nevzťahuje na fyzickú osobu, ktorá je koncovým odberateľom elektriny, uhlia alebo zemného plynu v domácnosti, to znamená, že nakupuje elektrinu, uhlie alebo zemný plyn pre vlastnú spotrebu v domácnosti. Registračná povinnosť sa taktiež nevzťahuje na právnickú osobu alebo fyzickú osobu, ktorá vyrobila alebo spotrebovala elektrinu, ak celkový inštalovaný výkon zariadenia na výrobu elektriny neprevyšuje 5MW a ak je elektrina vyrobená z preukázateľne zdaneného minerálneho oleja, uhlia alebo zemného plynu.

Oprávneným spotrebiteľom je právnická osoba alebo fyzická osoba oprávnená používať elektrinu, uhlie alebo zemný plyn oslobodené od dane, a ktorý musí na tieto účely požiadať o registráciu a vydanie povolenia na odber elektriny, uhlia alebo zemného plynu oslobodených od dane.

Zákon o dani z pridanej hodnoty

Knihy, brožúry, letáky a podobné tlačiarenské výrobky sú na základe zákona č. **593/2007 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty** v znení neskorších predpisov od začiatku roka 2008 zdaňované zníženou 10-percentnou sadzbou dane z pridanej hodnoty (DPH). Takýto krok by mal oživiť knižný trh, ktorý po zavedení základnej 19-percentnej DPH sa stal pre určité skupiny obyvateľstva z finančných dôvodov nedostupný. Od januára 2008 sa tak rozšíril okruh tovarov, ktoré štát zdaňuje zníženou sadzbou vo výške 10 percent.

Sadzba DPH na Slovensku sa dňom nadobudnutia platnosti zmluvy o pristúpení Slovenskej republiky k Európskej únii. (1. 5. 2004) zjednotila na 19 %, od 1. januára 2007 sa však opätovne na lieky a vybraný zdravotnícky tovar zaviedla aj znížená 10-% sadzba dane.

Pracovná zdravotná služba

Na zníženie nákladov pre zamestnávateľov, ktorí zamestnávajú menej ako 19 zamestnancov a nevykonávajú rizikové práce (práce v kategórii 1 a 2) bol zákon o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci s účinnosťou od 1. mája 2008 doplnený zákonom č. **140/2008 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 124/2006 Z.z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 309/2007 Z. z. a o zmene a doplnení zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov o nové ustanovenie. Úlohy pracovnej zdravotnej služby týkajúce sa dohľadu nad pracovným prostredím môže vykonávať samostatne len lekár (so špecializáciou pracovné lekárstvo alebo preventívne pracovné lekárstvo a toxikológia alebo služby zdravia pri práci alebo verejné zdravotníctvo) alebo samostatne len asistent (s VŠ vzdelaním v odbore verejné zdravotníctvo alebo s vyšším odborným vzdelaním v odbore diplomovaný asistent hygieny a epidemiológie) so špecializáciou zdravie pri práci, s ktorým má zamestnávateľ uzatvorený pracovnoprávny vzťah alebo obdobný pracovný vzťah.

Znamená to, že takýto zamestnávateľ nemusí mať zmluvu s tímom pracovnej zdravotnej služby, ale len s lekárom alebo s asistentom, ktorí majú určenú špecializáciu. Na rozdiel od zamestnávateľov, fyzická osoba - podnikateľ, ktorá nezamestnáva iné fyzické osoby (samostatne zárobkovo činná osoba - SZČO, resp. živnostník, ktorý nezamestnáva iné fyzické

osoby) podľa zákona č. 124/2006 Z.z. nemusí mať zabezpečenú pracovnú zdravotnú službu vôbec.

Elektronické registračné pokladnice

Z dôvodu, že v súčasnosti používané pokladnice neobsahujú také technické prostriedky, ktoré by v dostatočnej miere zabránili svojvoľným zásahom podnikateľov do pokladnice a úpravám už evidovaných tržieb v pokladnici, Ministerstvo financií SR pristúpilo k vypracovaniu nového zákona **č. 289/2008 Z. z. o používaní elektronickej registračnej pokladnice a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov**. Nadobudol účinnosť 1. septembra 2008, s výnimkou niektorých ustanovení, ktoré nadobúdajú účinnosť 1. marca 2009. K tomuto dátumu sa zruší aj vyhláška Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 55/1994 Z. z. o spôsobe vedenia evidencie tržieb elektronicou registračnou pokladnicou v znení neskorších predpisov. Uvedený zákon upravuje evidovanie tržieb na pokladnici na nových technických princípoch, čoho predpokladom by malo byť výrazné obmedzenie možnosti krátenia tržieb. Zároveň zákon upravuje podmienky pre činnosť servisných organizácií, ktoré môžu vykonávať opravy a údržbu pokladníc len v prípade, ak budú zapísané do registra servisných organizácií, ktorý budú viesť miestne príslušné daňové úrady a centrálné Daňové riaditeľstvo Slovenskej republiky.

Podľa nového zákona podnikateľ môže používať len takú pokladnicu, na ktorú je vydaný certifikát a má pridelený daňový kód pokladnice. Pokladnica je označená plombou a spĺňa technické požiadavky ustanovené osobitnými predpismi, ktoré zároveň zabezpečia, aby údaje o evidovaných tržbách nebolo možné pozmeniť, resp. aby takýto zásah bol zistiteľný.

Ustanovenia zákona č. 289/2008 Z. z. sa vzťahujú na podnikateľa, ktorý predáva tovar alebo poskytuje službu uvedenú v prílohe č. 1 citovaného zákona, pričom rozsah služieb v porovnaní s právnym predpisom účinným do 28. februára 2009 zostáva v zásade zachovaný. To znamená, že účinnosťou zákona č. 289/2008 Z. z., t.j. od 1. marca 2009 podliehajú elektronickej registračnej pokladnici v zásade tie služby, ktoré jej podliehali pred účinnosťou citovaného zákona v zmysle vyhlášky č. 55/1994 Z. z. o spôsobe vedenia evidencie tržieb elektronicou registračnou pokladnicou v znení neskorších predpisov.

V súlade s prechodným ustanovením zákona č. 289/2008 Z. z. podnikateľ, ktorý má povinnosť používať elektronicú registračnú pokladnicu na evidenciu tržieb, môže ju používať v zmysle vyhlášky č. 55/1994 Z. z. najneskôr do 31. decembra 2010.

Režim vyhlášky č. 55/1994 Z. z. sa teda vzťahuje na všetkých podnikateľov, ktorí používali elektronické registračné pokladnice pred 1. marcom 2009 ako aj tých, ktorí naďalej používajú, resp. začnú používať elektronicú registračnú pokladnicu po 1. marci 2009, najneskôr však do 31. decembra 2010. Podnikatelia od 1. marca 2009 do 31. decembra 2010 si môžu zvoliť či budú postupovať podľa vyhlášky č. 55/1994 Z. z. alebo podľa zákona č. 289/2008 Z. z. Povinnosť používať elektronicú registračnú pokladnicu, ktorá spĺňa technické požiadavky a parametre podľa zákona č. 289/2008 Z. z. majú podnikatelia od 1. januára 2011.

Dňa 1. októbra 2008 nadobudla účinnosť vyhláška Ministerstva financií Slovenskej republiky pod č. **371/2008 Z. z.**, ktorou sa mení vyhláška Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 55/1994 Z. z. o spôsobe vedenia evidencie tržieb elektronicou registračnou pokladnicou v znení neskorších predpisov.

Novela vyhlášky zaviedla nové znenie § 1 ods. 2, podľa ktorého subjekt môže používať len typ pokladnice, na ktorý bolo výrobcom, jeho splnomocnencom alebo dovozcom vydané vyhlásenie o zhode s technickými predpismi a akreditovanou osobou vydaný certifikát o splnení požiadaviek vyplývajúcich z tejto vyhlášky.

Zavedenie meny euro

Opatrenia a postupy súvisiace s prípravou na zavedenie a so zavedením meny euro v Slovenskej republike ako výlučného zákonného platidla, jednotnej meny a menovej jednotky podľa právne záväzných aktov Európskych spoločenstiev upravil zákon č. 659/2007 Z. z. o **zavedení meny euro v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov**. Zákon nadobudol účinnosť dňa 1. januára 2008, aj keď kľúčové ustanovenia tohto zákona sa reálne aplikovali až od určenia konverzného kurzu v júli 2008 a predovšetkým odo dňa zavedenia eura v SR, respektíve nadobudli účinnosť až odo dňa zavedenia eura v Slovenskej republike, t.j. 1. januára 2009.

Cieľom tzv. generálneho zákona bolo zabezpečiť organizovaný a plynulý postup pri zmene zákonných peňazí a menovej jednotky v Slovenskej republike v dôsledku prechodu zo slovenskej meny na euro, zamedziť nárastu inflácie v dôsledku prechodu na euro, zabezpečiť pri prechode na euro ochranu ekonomických záujmov občanov a spotrebiteľov, zachovať kontinuitu existujúcich právnych vzťahov a dosiahnuť cenovú neutralitu pri premene a prepočtoch peňazí, cien, platieb a iných finančných a majetkových hodnôt zo slovenskej meny na eurá, ako aj umožniť fyzickým osobám a právnickým osobám postupne sa pripraviť a adaptovať na posudzovanie reálnej hodnoty príjmov, výdavkov, cien, platieb a životných nákladov v eurách na základe duálneho zobrazovania cien, platieb a iných hodnôt.

Zmena slovenskej meny na menu euro so sebou priniesla isté povinnosti nielen pre podnikateľov a orgány verejnej moci a ďalšie subjekty, ale pre všetkých občanov. Právnické osoby a podnikatelia museli už od začiatku roka 2008 pripravovať a vykonať opatrenia, pravidlá a postupy, ktorými pri výkone svojej činnosti museli zabezpečiť plynulý a nerušený prechod na euro a postupne sa pripraviť a adaptovať na posudzovanie reálnej hodnoty príjmov, výdavkov, cien, platieb a životných nákladov v eurách na základe duálneho zobrazovania cien, platieb a iných hodnôt.

Medzi najzávažnejšie povinnosti, ktoré určil generálny zákon o zavedení eura, a ktoré museli podnikatelia vykonať, patrili najmä nasledovné:

- Na zabezpečenie presnej porovnateľnosti účtovných údajov vedených do roku 2008 v slovenských korunách a od roku 2009 v eurách, sa museli oficiálnym konverzným kurzom prepočítavať všetky hodnoty. Súčasťou prepočtu všetkého majetku a záväzkov na eurá bola aj konverzia základného imania, podielov a akcií. Už v deň určenia konverzného kurzu v júli 2008 mohla právnická osoba, v ktorej existujú vklady do imania alebo základné imanie znejúce na slovenskú menu, prijať rozhodnutie o premene menovitej hodnoty vkladov do imania a základného imania zo slovenskej meny na eurá. Vykonať samotnú premenu, prepočet a zaokrúhlenie menovitých hodnôt základného imania právnických osôb a menovitých hodnôt vkladov do imania (podielom na imaní) právnických osôb – obchodných spoločností a družstiev, vrátane menovitých hodnôt akcií, ak išlo o akciovú spoločnosť, zo slovenskej meny na eurá majú podnikatelia povinnosť vykonať v zmysle platných ustanovení generálneho zákona o eure a vyhlášky rezortu spravodlivosti o pravidlách a postupoch pri

premene menovitej hodnoty vkladov do imania a základných imaní z korún na eurá najneskôr do jedného roka po dni zavedenia eura, teda do 31. decembra 2009.

- V snahe odľahčiť registrové súdy, ako aj podnikateľov od nadmernej administratívnej záťaže, bol zákonom zo 6. novembra 2008 č. **477/2008 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú zákony v pôsobnosti Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky v oblasti civilného práva v súvislosti so zavedením meny euro v Slovenskej republike** v článku XI. novelizovaný zákon č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Podľa doplneného nového ustanovenia § 12a povinnosť vykonať premenu menovitých hodnôt vkladov do imania môže osoba zapísaná v obchodnom registri splniť aj vyjadrením písomného súhlasu bez výhrad s metódou prepočtu, ktorý vykonal a uviedol vo výpise z obchodného registra registrový súd. Toto nové ustanovenie tak zaviedlo novú alternatívu, ktorá nenahrádza existujúce možnosti premeny, iba ich dopĺňa o novú možnosť, ktorá je z existujúcich možností administratívne najjednoduchšia tak pre podnikateľov ako aj pre registrové súdy. Postačuje jednoduchý súhlas podnikateľa a nezáväzný údaj v eurách sa stane záväzným. Po takomto odsúhlasení už nie je potrebné doručovať rozhodnutie a podnikateľ si nájde už záväzný údaj i na internete na stránke Obchodného registra.

- Mesiac po dni určenia konverzného kurzu, čiže od 8. augusta 2008 do konca roku 2009 je podnikateľský sektor povinný zobrazovať ceny tovarov a služieb, platieb a oných hodnôt duálne - súčasne v slovenských korunách i v eurách. Za tým účelom bolo potrebné pripraviť informačné systémy, aby boli schopné duálne zobrazovať potrebné informácie a následne boli schopné od 1. januára 2009 pracovať v euro prostredí.

- Obchodníci, ktorí zamestnávajú päť alebo menej zamestnancov, však nemusia duálne zobrazovať ceny na každom tovare. Stačí im, ak ceny v korunách a eurách zobrazia v cenníku, ktorý umiestnia na viditeľnom a dobre prístupnom mieste v predajni. Uvedené vyplynulo z vyhlášky Ministerstva hospodárstva SR č. 97/2008 Z. z. o podrobnostiach duálneho zobrazovania pre oblasť ochrany spotrebiteľov, ktorá nadobudla účinnosť 27. marca 2008.

- Povinnosť duálne zobrazovať celkovú konečnú sumu na pokladničnom bloku z registračnej pokladnice pritom platí pre všetky subjekty. Na pokladničnom bloku nemusí byť podľa zákona č. 659/2007 Z. z. o zavedení meny euro v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov zobrazený konverzný kurz, musí však byť zobrazený v mieste duálneho zobrazenia.

- Ku dňu, ktorý bezprostredne predchádza deň zavedenia eura (t.j. k 31. decembru 2008) mali povinnosť všetky účtovné jednotky, ktoré nemali povinnosť zostaviť riadnu účtovnú závierku, zostaviť priebežnú účtovnú závierku vrátane vykonania inventarizácie. Uvedené ustanovenie bolo obsahom **zákona č. 465/2008 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú zákony v pôsobnosti Ministerstva financií Slovenskej republiky v súvislosti so zavedením meny euro v Slovenskej republike**, ktorým sa v článku I novelizoval zákon č. **431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov**, ktorý bol vypracovaný nadväzne na zákon č. 659/2007 Z.z. o zavedení meny euro v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

- Na proces eurokonverzie bola potrebná dôkladná príprava. Prvé kroky museli obchodníci urobiť už pred začiatkom duálneho obehu, a to predzásobením sa dostatočným množstvom eurobankoviek a euromincí. Predzásobenie bolo dôležité preto, aby boli schopní od prvého dňa platnosti novej meny zabezpečiť svoju činnosť. To si vyžadovalo monitorovať objemy

toku hotovosti v slovenských korunách na prelome rokov a pripraviť si stratégiu predzásobenia euro hotovosťou na prvé januárové dni roku 2009.

- V období tzv. duálneho hotovostného peňažného obehu, t.j. od 1. januára 2009 do 16. januára 2009, kedy bolo ešte možné platiť oboma menami - slovenskými korunami a eurami – museli byť hlavne obchodníci pripravení prijímať paralelne platby v oboch menách. Vydávať však mohli v období duálneho obehu výhradne už len v eurách.

- Jedným zo základných princípov uplatňovaným pri príprave na prechod a prechode zo slovenskej meny na euro bolo, že každý podnikateľský subjekt musí znášať náklady a výdavky súvisiace so zavedením eura sám. Zavedenie eura nesmelo byť dôvodom pre zvyšovanie cien, vrátane jednotkových cien a poplatkov, a to ani kvôli jednorazovým nákladom, ktoré boli vynaložené na úspešné zavedenie eura v Slovenskej republike.

Ceny

Dňa 1. novembra 2008 nadobudla účinnosť novela zákona o cenách, **zákon č. 382/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 18/1996 Z. z. o cenách v znení neskorších predpisov** a ktorým sa dopĺňa zákon č. 608/2003 Z. z. o štátnej správe pre územné plánovanie, stavebný poriadok a bývanie a o zmene a doplnení zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov, ktorá reaguje na riziká potenciálneho bezdôvodného nárastu cien a tovarov na trhu, osobitne v súvislosti so zavedením eura od 1. januára 2009. Novela umožnila v odôvodnenom prípade pristúpiť k regulácii cien cenovými orgánmi, niektoré štátne orgány budú môcť aj priamo určovať ceny. Prípadnému rozhodnutiu musí však predchádzať podrobná analýza a zhodnotenie príčin zvýšenia cien. Podľa názoru spotrebiteľov ako aj podnikateľov pod hrozbou takéhoto zákona väčšina obchodníkov zdvihla ceny svojich produktov a služieb ešte pred dňom zavedenia eura v SR.

Ochrana vkladov

Vklady fyzických osôb, združení podnikateľov ale aj menších firiem v bankách sú už chránené štátom v plnej výške bez akejkoľvek spoluúčasti vkladateľov. Vyplynulo to zo zákona č. 421/2008 Z. z. , ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý parlament prijal ako reakciu na negatívny vývoj na svetových finančných trhoch ako dôsledok svetovej finančnej krízy.

Do 24. októbra 2008, kedy bol zákon vyhlásený a nadobudol zároveň účinnosť, boli vklady v bankách chránené do výšky 90 %, najviac však do výšky sumy, ktorá sa rovná prepočtu 20 000 EUR na slovenské koruny (602 520 Sk) s 10-% spoluúčasťou vkladateľa.

Ďalej sú uvedené najdôležitejšie legislatívne zmeny, ktoré boli schválené v roku 2008 a nadobudli účinnosť až v roku 2009.

DPH

Dôležitá legislatívna zmena, ktorá sa dotkla hlavne malých podnikateľov a ktorým mohla priniesť novú povinnosť v ich podnikateľskej činnosti, bola vykonaná zákonom **č. 465/2008 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú zákony v pôsobnosti Ministerstva financií Slovenskej republiky v súvislosti so zavedením meny euro v Slovenskej republike**, sa v článku III mení a dopĺňa zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Uvedenou novelou zákona o dani z pridanej hodnoty bol od 1. januára 2009 stanovený obrat pre registráciu zdaniteľných osôb podľa článku 287 smernice Rady 2006/112/ES o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty vo výške 35 000 eur (1 054 410 Sk) (obrat platný do 31. decembra 2008 bol 49 790,88 eur - 1 500 000 Sk). Zdaniteľná osoba, ktorá mala obraty pred 1. januárom 2009 a nedosiahla do konca decembra 2008 obrat 49 790,88 eur (1 500 000 Sk), na posúdenie vzniku registračnej povinnosti podľa obratu dosiahnutého k 31. januáru 2009 alebo aj neskôr, započítala do obratu 35 000 eur (1 054 410 Sk) aj obrat dosiahnutý v kalendárnych mesiacoch roku 2008.

Už po pol roku uplatňovania tejto zníženej hranice sa nepriamou novelizáciou zákona o dani z pridanej hodnoty zvýšil obrat na registráciu platiteľova dane tak, že bol zachovaný obrat, ktorý bol platný do 31. decembra 2008, t.j. 49 790 eur (1 499 973,54 Sk).

Zvýšením prahu registrácie DPH sa majú vytvoriť priaznivejšie podmienky pre malých a stredných podnikateľov na prekonanie krízy znížením administratívnej náročnosti a priaznivejšími predpokladmi pre lepšie uplatnenie nimi dodávaných tovarov a služieb na trhu. Súčasne sa umožnilo zrušenie registrácie pre tie subjekty, ktoré sa po 1. januári 2009 na základe nového obratu už zaregistrovali.

Ohlasovacia povinnosť podľa Devízového zákona

Národná banka Slovenska dňa 16. decembra 2008 schválila **Opatrenie NBS č. 634/2008 Z.z. o predkladaní hlásení podľa Devízového zákona** sa od januára 2009, ktorým sa od roku 2009 zrušuje ohlasovacia povinnosť tuzemcom – podnikateľom a organizačnou zložkou cudzozemca v tuzemsku o zriadení účtu a stave účtu v zahraničí. Hodnota zahraničných aktív a pasív, pri ktorej vznikne devízová ohlasovacia povinnosť, sa zároveň zvýšila z 20 miliónov Sk (663 878,38 eur) a viac na 700 000 eur (21 088 200 Sk) a viac.

2.2 Výskum postojov podnikateľov k opatreniam vlády SR, VUC a miest na podporu podnikania na Slovensku

Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania v spolupráci s Agentúrou MVK uskutočnila reprezentatívny Výskum postojov podnikateľov k opatreniam vlády SR, VUC a miest na podporu podnikania na Slovensku. Terénna fáza prieskumu bola uskutočnená v decembri 2008 externými spolupracovníkmi Agentúry MVK - anketármi, technikou štandardizovaného rozhovoru. Reprezentatívny výberový súbor bol utvorený stratifikovaným výberom z Registra organizácií ŠU SR. Na spracovanie výsledkov prieskumu bolo použitých 363 odovzdaných dotazníkov.

Cieľom prieskumu bolo preskúmať nálady podnikateľov voči opatreniam vlády SR, VUC a miest na podporu podnikania v SR. Čiastkovými cieľmi prieskumu bolo:

- zistiť spokojnosť podnikateľov s celkovými podmienkami podnikania na Slovensku,
- identifikovať prekážky brániace rozvoju podnikania,
- zmapovať názory podnikateľov na jednotlivé inštitúcie ovplyvňujúce podmienky na podnikanie,
- zistiť preferované opatrenia na podporu podnikania a tvorbu pracovných miest,
- popísať faktory vyvolávajúce negatívne názory na podnikateľov vo verejnej mienke,
- preskúmať predpokladaný dopad hospodárskej krízy na podnikateľský sektor,
- posúdiť očakávaný vývoj hospodárskych ukazovateľov firiem v najbližších rokoch.

Spokojnosť s celkovými podmienkami podnikania na Slovensku

- Spokojnosť s aktuálnymi podmienkami podnikania v SR vyslovili skoro 2/5 (38,6 %) oslovených podnikateľských subjektov. Nespokojných je viac ako 1/4 (28,6 %), zvyšní vyjadrili svoje hodnotenie v strede intervalu (spokojní/nespokojní tak napoly).
- Viac ako 1/3 (34,2 %) respondentov vyjadrila v prieskume spokojnosť s tým, ako sa menili v SR podmienky na podnikanie v priebehu posledných 3 rokov. Prakticky pre identicky veľkú skupinu podnikateľov (34,1 %) vyvolal tento vývoja naopak celkovú nespokojnosť.

Prekážky pre fungovanie a rast podnikania

- Problémy okolo vlastníckeho vysporiadania pôdy označila ako prekážku svojho podnikania necelá 1/5 (18,2 %) účastníkov výskumu. Naopak, za žiadnu alebo len miernu prekážku ju pokladá viac ako 3/5 (62,5 %) respondentov.
- Podobne ako pôdu aj infraštruktúru zaradilo medzi vážne prekážky svojho podnikania menej respondentov než bolo tých, ktorým spôsobuje problémy: viac ako 3/5 (62,2 %) respondentov ju nepokladá za prekážku oproti necelaj 1/3 (30,3 %).
- Nedostatočná kvalita pracovnej sily je prekážkou v podnikaní takmer 1/2 (44,4 %) účastníkov prieskumu. O čosi viac (53,4 %) bolo tých, ktorým absencia kvalifikovaných pracovníkov nespôsobuje vážnejšie problémy.
- Možnosti financovania svojho podnikania pociťujú ako problém takmer 3/5 (59,2 %) respondentov. Pre zvyšné skoro 2/5 (39,9 %) oslovených podnikateľských subjektov je získanie financií len miernou alebo dokonca žiadnou prekážkou.
- Na otázku, či predstavuje daňové zaťaženie významnú prekážku v podnikaní, odpovedali pozitívne skoro 3/4 (71,9 %) účastníkov výskumu, kým ostatným (28,1 %) nespôsobuje vážnejšie problémy.
- Odvodové zaťaženie predstavuje vážnu alebo dokonca rozhodujúcu prekážku pre viac ako 4/5 (81,3 %) interviewovaných podnikateľov. Relatívne menej problémové je pre necelú 1/5 (18,2 %) respondentov a tento pomer ho posúva na prvé miesto medzi aktuálnymi prekážkami podnikania.

- Rôzne poplatky, spojené s podnikaním, označili ako významnú prekážku viac ako 2/3 (68,0 %) recipientov tohto výskumu. Necelá 1/3 (31,2 %) poplatky ako vážnu prekážku nepocitujú.
- Nestabilitu a nejednoznačnosť zákonov zaradili respondenti rovnako ako poplatky do kategórie najzávažnejších prekážok podnikania: 2/3 (67,5 %) pokladá časté zmeny zákonov a ich "gumený" výklad za rozhodujúcu, resp. vážnu prekážku. Opačné skúsenosti deklarovala necelá 1/3 (29,8 %) opýtaných.
- Faktor nepredvídateľnosti vyvolaný politikou sa zaraďuje na základe vyhodnotenia odpovedí respondentov medzi stredne, resp. menej významné činitele. Ako významnú prekážku ho pocitujú 2/5 (42,1 %) účastníkov výskumu, kým menej závažný alebo úplne neprekážajúci je pre viac ako 1/2 (53,7 %) respondentov.
- Rovnakú kategóriu závažnosti ako politické turbulencie určili recipienti výskumu faktor inflácie. Pomer tých, ktorým inflácia spôsobuje vážne problémy, a tých, ktorí ju bez väčších problémov zvládajú, je 1:1 (48,2 % ku 48,2 %).
- Respondenti zaradili výmenný kurz medzi najmenej významnú prekážku, aj vplyvom pripravovaného prechodu k jednotnej európskej mene – euru. Vážne prekážal necelej 1/3 (30,0 %) účastníkov výskumu, kým pre viac ako 3/5 (62,5 %) nepredstavoval významnejšiu prekážku pri podnikateľských aktivitách.
- Súdne prietahy a vymožitelnosť práva predstavuje vážnu a rozhodujúcu prekážku pre viac ako 1/2 (55,9 %) respondentov, kým necelej 1/3 (32,2 %) prekáža len mierne alebo vôbec.
- Úplatkárstvo je vážnou alebo rozhodujúcou prekážkou pre skoro 3/5 (59,5 %) respondentov v prieskume, kým 1/3 (32,3 %) ju za takú nepovažuje - prekáža im len mierne alebo vôbec.
- Mafiánske praktiky, vydieranie a iné prejavy organizovaného zločinu sú zaradené do kategórie stredne významných - aj tak však zneprijemnil život viac ako 2/5 (43,3 %) respondentov. Len o čosi menej (39,1 %) opýtaných sa týmto nepríjemnostiam úspešne vyhlo, resp. neoznačilo ich ako významný problém svojho podnikania.
- Obmedzovanie prístupu na trh a podobné aktivity vnímajú ako významnú prekážku v svojom podnikaní 2/5 až 1/2 (44,9 %) respondentov. Približne rovnaký (44,1 %) je aj podiel tých, ktorí sa s obmedzovaním konkurencie takmer alebo vôbec nepotýkajú.

Inovačná politika, vytváranie podmienok a podpory pre inovácie

- Z odpovedí prevažuje nespokojnosť s aktuálnym stavom inovačnej politiky a vytváraním prostredia a podpory pre inovácie. Vyjadrila sa tak viac ako 1/2 (53,8 %) účastníkov výskumu. Spokojnosť v tejto oblasti deklarovala viac ako 1/3 (36,9 %) opýtaných.

Prínos inštitúcií na vytváraní priaznivých podmienok na podnikanie

- Skoro 1/2 (49,8 %) respondentov vyjadrilo presvedčenie, že vláda SR vytvára priaznivé podmienky pre podnikanie. Len o málo menej (46,3 %) má opačný názor.
- Postoje k prínosu národnej rady SR k vytváraniu priaznivých podmienok pre podnikanie takmer kopírujú hodnotenie vlády: podiel pozitívnych hodnotení (47,1 %) je takmer rovnaký ako je podiel opačných názorov (48,2 %).
- Viac ako 1/2 (52,4 %) z celej výskumnej vzorky presvedčených o tom, že polícia nemá pozitívny prínos pre sféru ekonomiky. Opačné hodnotenie zastáva viac ako 1/4 (27,0 %) respondentov.
- Len niečo viac ako 1/5 (22,6 %) účastníkov výskumu zastávalo názor, že súdy majú pozitívny vplyv na podnikateľské prostredie, kým opačný názor deklarovalo viac ako 3/5 (60,6 %) respondentov.
- Krajské a obvodné úrady ako orgány miestnej štátnej správy ocenila skoro 1/2 (49,1 %) interviewovaných ako prínosné z hľadiska vytvárania podmienok pre podnikanie. Menej (44,7 %) malo horšie skúsenosti a vyjadrilo ich negatívnym hodnotením týchto orgánov miestnej štátnej správy.

- Úlohu orgánov vyšších územných celkov pri vytváraní podmienok pre podnikanie pokladá takmer rovnaký podiel respondentov za pozitívny (44,0 %) ako sú vo vzorke zastúpení negatívne hodnotiaci recipienti (45,2 %).
- Skoro 3/5 (57,6 %) recipientov vyjadrilo presvedčenie o pozitívnom vplyve obecných a miestnych úradov na podnikateľské prostredie. Samozrejme vyskytli sa aj opačné hodnotenia, pričom ich zastávala viac ako 1/3 (36,3 %) respondentov.
- Takmer 1/2 (49,0 %) z nich označilo úrad pre reguláciu sieťových odvetví, telekomunikačný úrad a ostatných nezávislých regulátorov ako subjekty, ktoré majú pozitívny vplyv na podmienky podnikania. Je ich teda výrazne viac, ako je tých, ktorý majú opačný názor a v skúmanej vzorke predstavovali viac ako 1/3 (36,3 %).
- Približne 1/2 (49,6 %) z celej vzorky pokladá profesijné komory za prínosné, opačný názor má len necelá 1/4 (23,4 %) respondentov.
- Vyše 1/2 (51,5 %) respondentov je s ovplyvňovaním podnikateľských podmienok zo strany Európskej únie spokojných, kým nespokojných je len necelá 1/4 (22,8 %).

Tlak inštitúcií na zbytočné osobné návštevy podnikateľov

- Daňové úrady zaradili účastníci výskumu do trojice inštitúcií, ktoré najviac nútia podnikateľov navštevovať ich príliš často z dôvodu zbytočnej byrokracie. Takúto negatívnu skúsenosť s daňovými úradmi vyjadrili skoro 3/5 (56,2 %) respondentov.
- Takmer 1/4 (24,2 %) respondentov považuje vynucovanie osobných návštev zo strany colnej správy za zbytočné.
- Sociálna poisťovňa má medzi účastníkmi výskumu najhoršie renomé z hľadiska vynucovania zbytočných osobných návštev. Zakladá sa na negatívnych skúsenostiach viac ako 3/5 (62,8 %) respondentov.
- Zdravotné poisťovne dopĺňajú trojicu inštitúcií, s ktorými majú respondenti najhoršie skúsenosti čo sa týka vynucovaných návštev. Vyjadrilo ich skoro 3/5 (56,7 %) účastníkov výskumu.
- Návštevy registrových súdov nepatria medzi pravidelné povinnosti podnikateľov, preto ich len 1/6 (16,8 %) označila za byrokratických vynucovačov osobných návštev.
- Krajské a obvodné úrady sa na základe výsledkov výskumu zaraďujú medzi tie inštitúcie, ktoré si relatívne najmenej vyžadujú osobné návštevy podnikateľov. Negatívne skúsenosti v tomto smere má len 1/5 (21,5 %) respondentov.
- Zbytočné návštevy, vyžadované od podnikateľov úradmi vyšších územných celkov, patria medzi zriedkavé. V skúmanej vzorke malo s nimi negatívne skúsenosti len trochu viac ako 1/6 opýtaných.
- Orgány miestnej samosprávy takisto nepatria medzi častých pôvodcov vynucovania zbytočných osobných návštev podnikateľov, ale spomedzi posudzovaných lokálnych a regionálnych subjektov sa s nimi respondenti musia vyrovnávať relatívne najčastejšie. Zlú skúsenosť v tomto smere deklarovala viac ako 1/4 (28,9 %) zo vzorky.
- Osobné návštevy Štatistického úradu nepatria medzi typické formy komunikácie tejto inštitúcie s podnikateľmi. Napriek tomu skoro 1/4 (23,7 %) zo skúmanej vzorky zastáva názor, že sa neprimerane často vyžadujú.
- Najväčšie nejasnosti mali účastníci výskumu pri hodnotení inštitúcií, poskytujúcich dotácie. Viac ako 1/4 (28,7 %) respondentov nedokázalo posúdiť, či si vynucujú alebo nevynucujú zbytočné návštevy podnikateľov. Takmer rovnaký podiel (26,7 %) je o tom presvedčených.

Tlak inštitúcií na podnikateľov cez nadmerné výkazníctvo

- Rovnako ako pri vynucovaní zbytočných osobných návštev aj z pohľadu “papierovej” byrokracie patria daňové úrady medzi prvú trojku hriechnikov, komplikujúcich podnikateľom život prostredníctvom nadmerného výkazníctva. Frekvenciu, rozsah a komplikovanosť vyžadovaných hlásení pokladajú za neprimerané takmer 2/3 (66,4 %) respondentov.

- Papierová byrokracia colnej správy je o čosi častejšia, ako sú vynucované osobné návštevy, ale táto inštitúcia napriek tomu nepatrí medzi najviac kritizované subjekty. Kritiku prostredníctvom výskumného dotazníka jej adresovala viac ako 1/4 (28,7 %) respondentov.
- Sociálna poisťovňa je na prvom mieste aj z hľadiska vyžadovania zbytočne častých, rozsiahlych a neprehľadných výkazov. Rozhodlo o tom skoro 7/10 (69,4 %) výskumnej vzorky.
- Zdravotné poisťovne si tiež udržiavajú účasť na negatívnych “stupňoch víťazov” medzi inštitúciami, ktoré nútia podnikateľov vyplňať časté, rozsiahle a neprehľadné výkazy. Vyjadrilo sa tak viac ako 2/3 (68,9 %) respondentov a toto číslo je opäť vyššie než zdravotným poisťovniam prisúdili účastníci výskumu v oblasti “personálnej” (osobné návštevy) byrokracie.
- “Papierová” byrokracia, prisúdená účastníkmi výskumu registrovým súdom, nepresiahla 1/5 (19,8 %) a je najnižšia spomedzi všetkých skúmaných inštitúcií v oblasti výkazníctva.
- Necelá 1/4 (24,0 %) respondentov deklarovalo postoj, že krajské a obvodné úrady vyžadujú zbytočné, rozsiahle či neprehľadné papierové dokumenty.
- Úrady vyšších územných celkov sa vo výskume zaradili do kategórie relatívne najmenej častých žiadateľov neprimeraných výkazov vďaka tomu, že svojimi aktivitami v tomto smere iritovali “len” 1/5 (21,5 %) respondentov.
- Aj orgány samosprávy na mestskej/miestnej úrovni vyžadujú vyplňovanie rôznych výkazov, ktoré podnikatelia považujú za neprimerané. Podľa počtu respondentov, ktorí vo výskume uviedli takúto skúsenosť (29,5 %), sa úrady lokálnej samosprávy zaraďujú do skupiny stredne častých vynucovateľov “papierovej” byrokracie.
- Štatistický úrad zaraďujú podnikatelia len do strednej kategórie subjektov s nadmernými byrokratickými požiadavkami na podnikateľov.
- Kriticky sa k byrokratickej praxi poskytovateľov a správcov dotácií vyjadrila viac ako 1/4 (27,0 %) účastníkov prieskumu.

Časová náročnosť sledovania zmien legislatívy ovplyvňujúcej podnikanie

- Najväčšia časť podnikateľov (30,6 %) trávi sledovaním zmien zákonov a riešením problémov s interpretáciou predpisov 5 až 10 % času pracovnej doby. Menej ako 5 % času pracovnej doby uviedlo 26,4 % podnikateľov.

Štátna regulácia a zásahy ako prekážky podnikania

- Regulácia (niektorých) cien patrí však medzi tie z nich, v ktorých podiel nespokojných respondentov je relatívne (v porovnaní s väčšinou ostatných) vyšší a týka sa 1/3 (33,9 %) respondentov.
- Regulačné zásahy štátu do podoby pracovno-právnych vzťahov prekážajú (37,2 %) oslovených podnikateľov.
- Regulácia podnikania prostredníctvom záväzných technických požiadaviek na kvalitu výrobkov patrí medzi stredne závažné faktory: prekáža 1/4 (25,1 %) účastníkov výskumu.
- Štátom vyžadované požiadavky na podnikateľov, ktoré sú zamerané na potreby ochrany spotrebiteľov, vytvára bariéry pre 1/4 (25,4 %) interviewovaných.
- Záväzné štátne regulatívy pre podnikanie, ktoré smerujú k ochrane životného prostredia, spôsobuje pre viac ako 1/4 (28,4 %) vážne až rozhodujúce prekážky v podnikaní.
- Regulácia hospodárskej súťaže zo strany štátu patrí podľa zistení výskumu do kategórie relatívne najmenej významných prekážok v podnikaní. Pre 28,4 % spôsobujú vážne až rozhodujúce prekážky v podnikaní.
- Spomedzi všetkých posudzovaných foriem štátnych zásahov do podnikania zaradili účastníci výskumu ako najmenej problémovú reguláciu zahranično-obchodnej výmeny, ktorá predstavuje prekážku len pre 14,0 % vzorky.

Administratívne bariéry a regulácia ako prekážka podnikania

- Bariéry a reguláciu v oblasti registrácie a zmeny registrácie firmy nepredstavujú žiadny alebo len mierny problém pre 4/5 (80,7 %) skúmanej vzorky. Opačnú skúsenosť prostredníctvom dotazníka vyjadrilo 15,2 % opýtaných.
- Medzi menej závažné administratívno-regulačné prekážky podnikania patria aj procedúry v oblasti licenčného konania. Nie je to (takmer) žiadna prekážka pre 3/5 (61,4 %) vzorky, kým vážne ťažkosti spôsobuje necelej 1/4 (23,1 %) opýtaných podnikateľov.
- Colné procedúry neprekážajú v podnikaní (51,7 %) respondentov, oproti kritikom (tých je 18,5 %).
- Administratívna agenda, ktorú musia vykonávať podnikatelia, zamestnávajúci ľudia, spôsobuje najviac problémov zo všetkých posudzovaných administratívno-regulačných bariér. Ako vážnu či dokonca rozhodujúcu prekážku svojho podnikania ju označilo 43,5 % respondentov.
- Problematika vyjasnenia/vysporiadania vlastníckych vzťahov k pôde sa netýka 1/4 (24,5 %) zo skúmanej vzorky. Procedúry spojené s touto problematikou spôsobujú vážnu prekážku v podnikaní pre 1/5 (19,6 %) respondentov, ostatní (55,9 %) s ňou nemajú problémy.
- Pre 1/2 (50,7 %) respondentov administratíva spojená so stavebným konaním nepredstavuje (takmer) žiadny problém, kým 3/10 (29,2 %) byrokracia v tejto oblasti vážne prekáža.
- Pre 1/3 (33,6 %) účastníkov výskumu patrí regulácia a administratíva v oblasti prístupu k dotáciám medzi vážne prekážky v podnikaní, kým relatívne bezproblémové je to pre 41,3 %.

Preferované opatrenia na rozvoj podnikania a podporu tvorby pracovných miest

- Príspevky na novovytvorené pracovné miesta pokladá za užitočné z hľadiska rozvoja podnikania 9/10 (91,4 %) respondentov oslovených vo výskume.
- Znižovanie administratívnej náročnosti pokladajú za užitočné z hľadiska rozvoja podnikania prakticky všetci (96,4 %) respondenti oslovení vo výskume.
- Investičné stimuly pre veľkých investorov nepatrili vo výskume medzi jednoznačne prijímané opatrenia na podporu podnikania. Schvaľujú ich 3/5 (59,8 %) respondentov, ako neúčinné ich hodnotia 2/5 (39,4 %) skúmanej vzorky.
- Opatrenia, zamerané na zjednodušenie zamestnávania prostredníctvom legislatívneho oslabenia ochrany zamestnancov, sa stretli s najmenšou podporou účastníkov výskumu. Podporuje ich necelá 1/2 (47,9 %) a odmieta taktiež cca 1/2 (51,3 %) respondentov.
- Stabilizácia legislatívneho prostredia (menej zmien zákonov) pokladajú za užitočné z hľadiska rozvoja podnikania prakticky všetci (97,6 %) respondenti vo výskume.
- Podporu mobility pracovnej sily pokladá za užitočnú z hľadiska rozvoja podnikania 9/10 (90,9 %) respondentov oslovených vo výskume.
- Zavedenie nižšej sadzby DPH na vybrané tovary a služby pokladá za užitočné z hľadiska rozvoja podnikania takmer 9/10 (86,8 %) respondentov oslovených vo výskume.
- Zlepšenie vymáhateľnosti práva pokladajú za užitočné z hľadiska rozvoja podnikania prakticky všetci (95,5 %) respondenti zaradení do výskumu.
- Opatrenia na účinnejšie potieranie korupcie pokladajú za užitočné z hľadiska rozvoja podnikania prakticky všetci (97,0 %) respondenti oslovení týmto výskumom.
- Odstránenie klientelizmu a zavedenie férovosti do verejného obstarávania pokladajú za užitočné z hľadiska rozvoja podnikania prakticky všetci (96,4 %) respondenti vybraní pre tento výskum.
- Zníženie odvodových sadzieb aj za cenu rozšírenia vymeriavacieho základu napr. o podiely na zisku pokladajú za užitočné z hľadiska rozvoja podnikania viac ako 4/5 (84,8 %) respondentov oslovených vo výskume.

Podnikanie a dodržiavanie zákonov

- Skoro 3/5 (58,9 %) respondentov vyjadrilo presvedčenie, že sa u nás (skôr) dá podnikáť aj

tak, aby sa nikdy neporušil žiadny zákon. Opačný názor zastávajú 2/5 (39,1 %) účastníkov výskumu.

- Spomedzi respondentov, ktorí vyjadrili názor, že v SR je ťažké alebo až nemožné podnikáť tak, aby nedochádzalo k porušovaniu zákonov, vyše polovica (51,2 %) pripisuje dôvod takéhoto stavu príliš častým zmenám zákonov, ktoré sa fakticky nedajú usledovať.

Frekvencia výskytu problémov pri zamestnávaní ľudí

- Nadmernú práceneschopnosť označila 1/5 (20,4 %) respondentov ako problém, s ktorým sa pri zamestnávaní ľudí často stretávajú.
- S neochotou zamestnancov pracovať v prípade prevádzkovej potreby nad rámec bežného pracovného času sa často stretávajú skoro 3/10 (28,3 %) opýtaných podnikateľov zo vzorky.
- S prehnanými mzdovými nárokmi svojich zamestnancov sa často stretáva 1/2 (50,1 %) respondentov výskumu. Zhruba rovnako veľkú skupinu vo vzorke (47,1 %) tvorili zamestnávateľia, pre ktorých sú neprimerané nároky pracovníkov len nepodstatným problémom s nízkou mierou výskytu.
- Získať ľudí s potrebnou kvalifikáciou býva problémom pre takmer 1/2 (45,7 %) zamestnávateľov z výskumnej vzorky, kým pre viac ako 1/2 (51,5 %) ostatných to nebýva častým javom.
- Potvrdením závažnosti problémov vznikajúcich pri adaptácii školstva na potreby trhu práce je zistenie, že viac ako 1/2 (51,5 %) respondentov výskumu sa často stretáva s nepripravenosťou absolventov na prax.
- Nepripravenosť zamestnancov pracovným nárokom signalizuje ako problém vyjadrenie 2/5 (40,5 %) účastníkov výskumu.
- Problematika (ne)samostatnosti pracovníkov patrí medzi stredne závažne brzdy podnikania z hľadiska faktorov zamestnávania ľudí. Problémy spôsobuje 2/5 (41,3 %) respondentov, nezaťažuje však viac ako 1/2 (55,9 %) ostatných.
- S jazykovou nepripravenosťou pracovníkov sa často stretáva skoro 1/2 (48,5 %) zamestnávateľov a rovnaká časť (48,3 %) respondentov to nepozoruje.
- Skoro 3/4 (72,5 %) recipientov z výskumnej vzorky uviedlo, že len zriedkavo im chýbajú pracovníci s potrebnou počítačovou gramotnosťou.
- Najmenej akútnym problémom v súvislosti so zamestnávaním ľudí sa vo výskume ukázalo zneužívanie zákonnej ochrany pracovníkov. Častejšie ho pri svojich podnikateľských aktivitách musí zvládať 15,7 % respondentov, kým pre 4/5 (81,3 %) ostatných to nepredstavuje častú záťaž.

Odvody a ich atribúty ako prekážka podnikania

- Samotnú výšku odvodových sadzieb označili ako vážnu prekážku takmer 3/4 (73,6 %) respondentov.
- Nielen výška odvodov, ale aj administratíva a byrokracia s nimi spojená, irituje väčšinu podnikateľov. Spomedzi účastníkov výskumu sa 3/4 (74,1 %) vyjadrili, že odvodové papierovanie a výkazníctvo je vážnou prekážkou ich podnikania.
- Skoro 4/5 (79,1 %) respondentov označilo časté zmeny, sprevádzajúce pravidlá odvodov, za vážnu prekážku rozvoja podnikania. Len 1/5 (20,4 %) ostatných stíha sledovať prichádzajúce zmeny a nespôsobuje im to závažnejšie komplikácie.
- Existujúce možnosti vybaviť agendu, spojenú s odvodmi, elektronicky, sa nezdajú dostačujúce pre viac ako 2/5 (43,2 %) opýtaných a predstavuje to tak prekážku pri podnikaní. Naopak, necelá 1/2 (48,2 %) respondentov s tým nemá vážnejšie problémy.
- Neochota a arogantný prístup úradníkov v inštitúciách, do ktorých smerujú odvody, pokladá za vážny problém viac ako 1/2 (53,7 %) respondentov.
- Okrem samotnej frekvencie zmien v odvodových pravidlách, ktoré ako vážnu prekážku označilo najviac respondentov, sťažujú sa účastníci výskumu aj na neskoré a zmätočné

informovanie o zmenách. Táto skutočnosť vážne prekáža skoro 2/3 (65,9 %) opýtaných.

- Časté zmeny odvodových pravidiel, neskoré a rozporuplné informovanie u nich, vyvoláva stresy zainteresovaných zamestnávateľov. Obávajú sa najmä rizika, že im spätne vyrubia sankcie za niečo, o čom vôbec nevedeli alebo neboli správne informovaní. Ako vážnu prekážku to označili skoro 4/5 (78,5 %) respondentov.
- Viac ako 3/4 (76,6 %) účastníkov výskumu vyjadrila, že potreba nahlasovať poisťovniam informácie, ktoré by mohli dostať automaticky z daňového úradu, im vážne prekáža. Zdržanlivejšia v tomto ohľade bola len cca 1/5 (21,5 %) vzorky.

Faktory vyvolávajúcu negatívne názory na podnikateľov vo verejnej mienke

- Takmer 3/4 (72,5 %) oslovených pripúšťa možnosť, že príčinou negatívnych názorov verejnosti o podnikateľoch je skutočné správanie mnohých podnikateľov. Oponovala cca 1/4 (27,0 %) účastníkov výskumu.
- Viac ako 9/10 (91,4 %) výskumnej vzorky vidí vysvetlenie negatívnych názorov verejnosti na podnikateľov v skutočnosti, že niektorí (nie všetci, resp. ani nie mnohí) podnikatelia sa skutočne usilujú len o rýchly zisk a zamestnancov neprimerane využívajú.
- Významná časť respondentov, takmer 4/5 (78,0 %), sa nazdáva, že za negatívnou verejnou mienkou sa skrýva stále ešte pretrvávajúce socialistické myslenie.
- Nezanedbateľná časť, takmer 3/4 (72,1 %) skúmanej vzorky, viní aj politikov, ktorí v ľuďoch živí negatívny obraz podnikateľov. Takéto vysvetlenie sa nepozdávalo cca 1/4 (27,3 %) účastníkov výskumu.
- Za zlý obraz, ktorý podnikateľom v očiach verejnosti prisudzuje ako motívy ich činnosti chamtivosť a bezohľadnosť, činia 3/5 (62,6 %) respondentov zodpovednými médiá.
- Absolútna väčšina - viac ako 9/10 (91,4 %) opýtaných, sa stotožňuje s názorom, že ľudia (verejnosť) majú sklon selektovať a uprednostňovať najmä negatívne informácie, ktoré potom zovšeobecňujú.

Globálna finančná a hospodárska kríza a jej prejavy

- V čase terénneho zberu údajov pre tento výskum len cca 1/5 (21,2 %) opýtaných vyjadrila, že ich firma už pocítila výraznejšie vplyvy globálnej finančnej a hospodárskej krízy. Na 2/5 (41,6 %) zatiaľ kríza vôbec nedočiahla a 1/3 (35,5 %) ju pocítila len minimálne.
- Názory na očakávanú dĺžku trvania globálnej finančnej a hospodárskej krízy sa medzi skúmanými podnikateľmi výrazne líšili. Ak by sme si odmysleli skupinu tých, ktorí sa neodvážili vôbec tipovať (bolo ich 22,0 %), možno ako strednú hodnotu - medián stanoviť 12 mesiacov.
- Viac ako 2/5 (43,5 %) respondentov uviedlo, že ich firmy neurobili ani nepripravili (do termínu konania výskumu) žiadne opatrenia, smerujúce k zamedzeniu dopadov krízy. Z konkrétnych opatrení, ktoré už prijali alebo ktoré pripravujú ostatné firmy, sa najčastejšie spomínalo zníženie, resp. obmedzenie investícií. Takto chce čeliť náporu krízy 28,1 % skúmaných ekonomických subjektov. Prakticky rovnaký podiel (27,5 %) protikrízových opatrení predstavuje v skúmanej vzorke racionalizácia, zníženie výrobných nákladov.

Očakávaný vývoj hospodárskych ukazovateľov firiem

- Pod dojmom prichádzajúcej krízy posudzovali účastníci výskumu očakávaný vývoj hospodárskych ukazovateľov svojich firiem. Najpesimistickejšie odhady sa skoncentrovali do oblasti tržieb. Tu očakáva pokles takmer 3/5 (57,2 %) respondentov, kým s nárastom (prevažne len miernym) kalkuluje 1/6 (16,6 %) oslovených.
- Aj pri odhade vývoja exportu dominujú pesimisti, predpokladajúci pokles nad optimistami, a to v pomere 4:1.
- Viac ako 1/2 (51,6 %) respondentov očakáva v roku 2009 pokles zisku, optimistov je len cca 1/6 (17,6 %). So stagnáciou v oblasti zisku kalkuluje 1/4 (25,1 %) účastníkov prieskumu.

- So znížením objemu investícií počítajú 2/5 (40,5 %) firiem, 1/5 (19,6 %) má (mierne) optimistické vyhliadky.
- Napriek kríze si chcú firmy svojich kmeňových zamestnancov skôr ponechať a ich očakávaný pokles v 1/3 (33,4 %) subjektov je oveľa nižší než zníženie tržieb a zisku. Navyše stagnáciu zamestnanosti očakáva viac ako 1/3 (37,7 %) firiem.
- Respondenti predikovali v oblasti priemerných nominálnych miezd prevahu rastu oproti poklesu. Približne 1/5 (20,4 %) firiem očakáva mierny rast nominálnych miezd, s ich poklesom ráta 16,2 % subjektov zo vzorky.
- Účastníci výskumu predpokladajú, že do roku 2011 sa situácia v súvislosti s hospodárskou krízou stabilizuje. Prejavilo sa to aj v tom, že podiel subjektov očakávajúcich do 3 rokov kumulatívny rast tržieb je približne rovnaký aký je podiel dlhodobých pesimistov (35,8 % ku 36,9 %).
- V oblasti vývoja exportu očakávajú respondenti taktiež stabilizáciu situácie v priebehu najbližších 3 rokov.
- Rast zisku kumulatívne za roky 2009-2011 očakáva viac ako 1/3 (35,3 %) skúmaných subjektov, pokles je hrozbou pre necelú 1/3 (32,0 %) respondentov.
- V oblasti investícií očakáva do 3 rokov nárast už aj štatisticky významne viac firiem (cca 3/10 – 29,7 %) než je podiel tých, kde odhadujú ich pokles (24,7 %).
- Stabilizáciu vývoja v priebehu najbližších 3 rokov odhadujú respondenti aj v oblasti počtu zamestnancov - necelá 1/5 (19,1 %) predpokladá rast, cca 1/5 (21,2 %) pokles.
- Do roku 2011 počíta s vyššími mzdami skoro 2/5 (37,5 %) respondentov, kým 1/10 (10,2 %) je aj v tomto horizonte naďalej pesimistická.

3. Vývoj a stav MSP v roku 2008

Kľúčovým predpokladom zdravého rozvoja podnikateľského sektora je priaznivé podnikateľské prostredie. Zmeny v podnikateľskom prostredí sa s určitým časovým odstupom premietajú aj do kvantitatívnych charakteristík podnikateľského sektora. Analýza stavu sektora MSP v časových súvislostiach umožňuje identifikovať existujúce trendy, predpokladať budúci vývoj a pripravovať opatrenia na zabezpečenie optimálneho rozvoja. V tejto kapitole prezentujeme kvantitatívne charakteristiky sektora MSP v roku 2008 v kontexte jeho vývoja za posledných niekoľko rokov, hlavné zistenia z prieskumu zameraného na posúdenie názorov verejnosti na podnikanie a porovnanie dostupných údajov o podnikateľskom sektore na Slovensku a v EÚ.

Veľkostná kategorizácia podnikov používaná v tejto kapitole je v súlade s odporúčaním Európskej komisie č. 2003/361/EC platným od 1. 1. 2005. Kategóriu MSP tvoria podniky s počtom zamestnancov menším ako 250, kategóriu veľkých podnikov tvoria podniky s počtom zamestnancov 250 a viac. V rámci kategórie MSP rozlišujeme mikropodniky (0 - 9 zamestnancov), malé podniky (10 - 49 zamestnancov) a stredné podniky (50 - 249). V prípadoch, kde sa nerozlišuje samostatne kategória mikropodnik, zaraďujeme medzi malé podniky všetky podniky s počtom zamestnancov 0 - 49. Okrem počtu pracovníkov platia pre kategorizáciu podniku podľa uvedenej smernice aj ďalšie kritériá týkajúce sa výšky obratu, hodnoty aktív a vlastnickej štruktúry. V nasledujúcich podkapitolách uvažujeme s počtom zamestnancov ako s jediným kritériom na začlenenie podniku do kategórie MSP. Táto kategorizácia umožňuje porovnanie stavu MSP v Slovenskej republike so stavom podnikateľského sektora v Európskej únii.

Kvantitatívne charakteristiky sektora malých a stredných podnikov zahrňujúce vývoj počtu podnikateľských subjektov, odvetvové členenie, regionálne rozdelenie, zamestnanosť, produkciu a zahraničný obchod sú podrobne rozobraté v podkapitolách 3.1 - 3.7.

Údaje o dynamike vývoja MSP, t.j. počty vzniknutých a zaniknutých podnikateľských subjektov sa v správe za rok 2008 nenachádzajú, nakoľko aktuálne údaje neboli zo strany ŠÚ SR a Eurostatu do termínu spracovanie správy 2008 zverejnené.

NARMSP realizovala v roku 2008 viaceré štatistické prieskumy v sektore malých a stredných podnikov. V kapitole 3.8 sú uvedené výsledky prieskumu hodnotiaceho názory verejnosti na podnikanie, ktorý bol realizovaný v decembri 2008. Výsledky prieskumu posudzujúceho postoje podnikateľov k opatreniam verejných inštitúcií na podporu podnikania v SR sú uvedené v kapitole 2.

Podkapitola 3.9 sumarizuje údaje, ktoré charakterizujú postavenie MSP v ekonomike Slovenska, nasledujúca podkapitola 3.10 porovnáva niektoré charakteristiky sektora MSP na Slovensku a v Európskej únii.

Hodnotenie stavu sektora malých a stredných podnikov v tejto kapitole vychádza zo spracovania údajov zo štatistického registra organizácií a publikovaných údajov ŠÚ SR. Zdrojom údajov za štáty EÚ je Eurostat. Grafické údaje, na ktoré je odkaz v nasledujúcich podkapitolách, sú uvedené v prílohe.

3.1 Fyzické osoby

V roku 2008 sa na Slovensku podľa údajov Štatistického úradu SR zaregistroval nárast počtu fyzických osôb – podnikateľov v medzročnom porovnaní o 4,6 %, keď sa v jeho registri koncom roku 2008 nachádzalo celkovo 418 221 fyzických osôb – podnikateľov. Z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov bolo 392 841 živnostníkov, 17 189 osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a 8 191 samostatne hospodáriacich roľníkov (grafy č. 1 a 2). Najviac živnostníkov podnikalo v obchode (116 274), stavebníctve (82 489), priemyselnej výrobe (76 883), nehnuteľnostiach a prenájme (49 307). Oproti decembru 2007 sa zvýšil počet živnostníkov o 4,9 % a osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach o 2,8 %. Počet samostatne hospodáriacich roľníkov klesol rovnako ako v roku 2007 o 4,0 %.

Pomerne stabilná odvetvová štruktúra živnostníkov je znázornená v grafe č. 3. V roku 2008 bol zaznamenaný pokles podielu živnostníkov v obchode (o 1,8 p.b.), v stavebníctve (o 1,7 p.b.), v priemyselnej výrobe a v ostatných odvetviach (o 0,1 p.b.). Najvýznamnejšie sektory sú vnútorný obchod so 116 274 živnostníkmi, služby s 94 820 živnostníkmi a stavebníctvo s 82 489 živnostníkmi. (graf č. 4).

Za obdobie od roku 2000 do roku 2008 je badateľný trend výrazného poklesu podielu živnostníkov podnikajúcich v obchode (o 8,8 p.b.), v službách (o 3,0 p.b.), mierneho nárastu podielu živnostníkov podnikajúcich v priemysle (o 1,6 p.b.) a výrazného nárastu podielu živnostníkov podnikajúcich v stavebníctve (o 7,2 p.b.). Oproti roku 2000 vzrástol počet živnostníkov podnikajúcich v stavebníctve o 122,1 %, počet živnostníkov podnikajúcich v priemysle o 59,0 % a počet živnostníkov podnikajúcich v službách o 29,6 %. Počet živnostníkov podnikajúcich v obchode vzrástol iba o 12,4 %.

Rozdelenie živnostníkov podľa krajov je uvedené v grafe č. 19. Najviac živnostníkov podniká v okresoch Žilina (14 454), Nitra (12 680), Bratislava V (12 375), Prešov (11 099), Dunajská Streda (10 994). Najmenšie počty živnostníkov sú v okresoch Medzilaborce (636), Sobrance (851) a Poltár (1 089).

3.2 Rodové a vekové zloženie fyzických osôb – podnikateľov

Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov

Na základe spracovaných údajov z registra organizácií Štatistického úradu SR, bolo ku koncu roku 2008 z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov 72,4 % mužov a 27,6 % žien. V rámci jednotlivých právnych foriem dosahovali ženy – podnikateľky najväčšie zastúpenie u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (54,8 %). Podstatne nižšie zastúpenie mali u živnostníkov (26,5 %) a samostatne hospodáriacich roľníkov (24,5 %).

Tab.č. 3.1: Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov podľa právnej formy (v %)

Rod/právna forma	živnostníci	samostatne hospodáriaci roľníci	slobodné povolania	spolu FO – podnikatelia
muž	73,5	75,5	45,2	72,4
žena	26,5	24,5	54,8	27,6

Rodové zloženie živnostníkov podľa jednotlivých odvetví je znázornené v grafe č. 25. Najvyšší podiel dosahujú ženy – živnostníčky v odvetví ostatných verejných služieb (67,4 %), iných obchodných službách a výskume (44,3 %), obchode (39,7 %) a hotelov a reštauráciách

(39,6 %). Naopak najmenšie zastúpenie majú ženy v stavebníctve (2,1 %), doprave, pošte a telekomunikáciách (8,6 %) a v priemysle (14,0 %).

Regionálne zastúpenie podnikajúcich mužov a žien podľa jednotlivých krajov SR je uvedené v grafe č. 26. Viac ako priemerné mali ženy – živnostníčky zastúpenie v Bratislavskom kraji (32,7 %), Košickom kraji (31,1 %) a Banskobystrickom kraji (29,3 %). V ostatných krajoch dosahovali ženy – živnostníčky podiel od 21,9 % (Prešovský kraj) do 25,8 % (Nitriansky kraj).

Z hľadiska posúdenia ekonomickej aktivity podnikajúcich mužov a žien v jednotlivých regiónoch je v grafe č. 27 znázornený ukazovateľ podielu počtu aktívnych živnostníkov na celkovom počte ekonomicky aktívneho obyvateľstva podľa pohlavia a regiónu.

Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov

Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov uvedená v tabuľke č. 3.2 dáva obraz o vekovom zložení aktívnych podnikateľov podľa jednotlivých právnych foriem. Najväčšie zastúpenie podľa údajov spracovaných z registra organizácií Štatistického úradu SR mali fyzické osoby – podnikatelia vo vekovej kategórii 30 až 39 ročných (28,6 %), následne v kategórii 40 až 49 ročných (27,6 %), v kategórii 50 až 59 ročných (21,1 %) a v kategórii menej ako 30 rokov (16,9 %). Vo vekovej kategórii 60 a viac ročných bolo aktívnych 5,9 % podnikateľov. Grafické znázornenie vekovej štruktúry je uvedené v grafe č. 28.

Z pohľadu jednotlivých právnych foriem je zreteľné výrazné zastúpenie vyšších vekových kategórií podnikateľov u súkromne hospodáriacich roľníkov a osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (podiel 50 a viac ročných tvoril 63,3 % v prípade SHR a 48,5 % u slobodných povolani). U živnostníkov dosiahol tento podiel 29,1 %. Naopak zastúpenie 30 a menej ročných bolo najvýznamnejšie u živnostníkov (17,5 %), u SHR dosiahli len 4,2 % a slobodných povolaniach 9,5 %.

Tab.č. 3.2: Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa právnej formy (v %)

Vek/právna forma	živnostníci	samostatne hospodáriaci roľníci	slobodné povolania	spolu - FO podnikatelia
menej ako 30	17,5	4,2	9,5	16,9
30-39	29,4	13,2	19,2	28,6
40-49	28,0	19,4	22,8	27,6
50-59	20,5	25,9	32,4	21,1
60-69	4,0	16,1	13,5	4,7
70-79	0,5	12,4	2,4	0,9
80 a viac	0,1	8,9	0,2	0,3

Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa pohlavia uvedená v grafe č. 29 znázorňuje výraznejšiu koncentráciu mužov v mladších vekových kategóriách 39 a menej ročných a naopak výraznejšiu koncentráciu žien v kategóriách 40 a viac ročných.

Pomerne výrazné zastúpenie vekovej kategórie 50 a viac ročných aktívnych fyzických osôb – podnikateľov (27,0 %) si bude vyžadovať zvýšenú pozornosť z dôvodu blížiaceho sa dosiahnutia dôchodkového veku týchto podnikateľov. Viac ako 1/4 súčasných podnikateľov môže z tohto dôvodu v najbližších 10 rokov ukončiť svoju činnosť. Z pohľadu právnych foriem najvýraznejšie zastúpenie 50 a viac ročných je u SHR (63,3 %) a slobodných povolani (48,5 %).

3.3 Právnické osoby

V registri organizácií Štatistického úradu SR bolo ku koncu decembra 2008 evidovaných 169 960 právnických osôb, z toho 119 933 podnikov a 50 027 neziskových inštitúcií. V medziročnom porovnaní sa zvýšil celkový počet právnických osôb o 13,5 %, pri raste počtu neziskových inštitúcií o 3,8 % a raste počtu podnikov o 18,1 %.

Rozhodujúcu časť z celkového počtu ziskovo orientovaných organizácií tvorili malé podniky 96,9 % (z toho mikropodniky s počtom 0 - 9 zamestnancov 79,2 %). Stredné podniky tvorili 2,5 % a veľké podniky 0,6 %. Počet malých podnikov narástol o 18 125, počet stredných narástol o 219 a počet veľkých podnikov vzrástol o 15.

Malých súkromných podnikov do 49 zamestnancov (vrátane podnikov s nezisteným počtom zamestnancov) bolo 116 236. Stredných súkromných podnikov s počtom zamestnancov od 50 do 249 bolo 3 024. Vývoj počtu malých a stredných podnikov je znázornený v grafe č. 5. Zmeny v jednotlivých veľkostných skupinách v rokoch 2000 - 2008 sú uvedené v grafe č. 6. Za posledný rok vidieť pokles podielu mikropodnikov (0 - 9) o 0,4 percentuálneho bodu, nárast podielu malých podnikov (10 - 49) o 0,8 p.b., pokles podielu stredných o 0,3 p.b. a približne rovnaký podiel ako v roku 2007 bol zaznamenaný u veľkých podnikov.

Odvetvová štruktúra je uvedená v grafe č. 7. Najviac malých a stredných podnikov pracovalo v oblasti obchodu (40 584), obchodných služieb a peňažníctva (35 034), priemyslu (13 346) a stavebníctva (8 771). Regionálna štruktúra je uvedená v grafe č. 19 s výrazným maximom (32,7 %) v Bratislavskom kraji.

3.4 Podiel MSP na zamestnanosti

V roku 2008 pracovalo v priemere v národnom hospodárstve SR podľa výberového zisťovania pracovných síl 2 433,8 tis. osôb, z toho bolo 2 094,2 tis. zamestnancov, 254,3 tis. podnikateľov bez zamestnancov, 77,9 tis. podnikateľov so zamestnancami a 3 tisíc vypomáhajúcich členov domácností podnikateľov.

V medziročnom porovnaní sa dynamika rastu zamestnanosti zvýšila o 0,8 p. b. na 3,2 %. K vyššiemu počtu pracujúcich osôb o 76,5 tis. prispeli najmä zamestnanci o 50,6 tis. (o 2,5 %), podnikatelia bez zamestnancov o 26,4 tis. (o 11,6 %) a podnikatelia so zamestnancami o 4,4 tis. (o 6 %). O 36,4 % vzrástol taktiež počet vypomáhajúcich členov domácností podnikateľov (tvorili 0,1 % z celkového počtu pracujúcich).

V kategórii malých a stredných podnikov vrátane živnostníkov stúpila zamestnanosť medziročne o 3,0 %, z toho u živnostníkov o 3,0 %, u malých podnikov o 5,6 %, u stredných podnikov zostala na obdobnej úrovni ako v roku 2007. Zamestnanosť u veľkých podnikov zaznamenala zvýšenie o 1,5 %.

Úloha, ktorú hrá MSP v zamestnanosti, je zrejmá z grafu č. 10. Malé a stredné podniky vrátane živnostníkov poskytovali v roku 2001 zamestnanie 59,1 % zamestnanému obyvateľstvu, čo v roku 2002 stúplo na 62,0 %, v roku 2003 na 66 %, v roku 2004 na 69,5 %, v roku 2005 na 70,8 %, v roku 2006 na 70,9 %, v roku 2007 kleslo na 69,5 % a v roku 2008 opäť stúplo na 69,8 %. Z celkového počtu zamestnaných osôb v roku 2008 pracovalo v službách 56,3 %, priemysle 28,9 %, stavebníctve 10,5 % a v pôdohospodárstve a rybolove

4 %. Oproti roku 2007 sa zvýšil podiel zamestnanosti v stavebníctve (o 0,4 p. b.), v službách (o 0,3 p. b.), a klesol v priemysle (o 0,4 p. b.), v pôdohospodárstve a rybolove (o 0,2 p. b.).

Podiel jednotlivých krajov na celkovej zamestnanosti (graf č.11) podľa štvrťročného štatistického výkazníctva bol v intervale od 10,0 % (Banskobystrický kraj) do 19,6 % (Bratislavský kraj). Počet zamestnaných osôb sa najviac zvýšil v Žilinskom kraji (o 5,8 %), Nitrianskom kraji (o 5,7 %), Bratislavskom kraji (o 3,2 %), Košickom kraji (o 2,6 %), Trnavskom kraji (o 2,5 %) a v Trenčianskom kraji (o 2,1 %). Naopak počet zamestnaných osôb poklesol v Banskobystrickom kraji (o 1,8 %) a v Prešovskom kraji (o 0,6 %).

Pozitívne sa v roku 2008 vyvíjala aj nezamestnanosť, ktorú charakterizoval klesajúci trend miery nezamestnanosti. V priemere za rok 2008 v porovnaní s rokom 2007 klesol počet nezamestnaných o 34,4 tis. osôb (o 11,8 %) na 257,5 tis. osôb (v roku 2007 bol pokles o 17,4 %). Priemerná ročná miera nezamestnanosti podľa výberového zisťovania pracovných síl sa znížila o 1,4 p. b. na 9,6 %.

3.5 Podiel MSP na produkcii vybraných odvetví

Podľa spresneného odhadu sa v roku 2008 vytvoril hrubý domáci produkt v bežných cenách v objeme 2 028,4 mld. Sk (67,3 mld. Eur) a oproti roku 2007 reálne vzrástol o 6,4 % (o 4,0 percentuálnych bodov nižší prírastok ako v roku 2007). V bežných cenách sa medziročne zvýšil o 9,5 %. V porovnaní s rokom 2007 sa dynamika rastu ekonomiky v bežných cenách spomalila o 2,2 p. b.. Zníženie dynamiky ekonomiky súviselo najmä so spomalením rastu zahraničného dopytu na 3,2 % (o 10,6 p. b.) a obdobným tempom rastu (6,4 %) domáceho dopytu ako v roku 2007. Z hľadiska vývoja v jednotlivých štvrťrokoch sa vysoké tempo rastu postupne spomaľovalo z 9,3 % v 1. štvrťroku na 2,5 % v 4. štvrťroku. Z vytvoreného hrubého domáceho produktu tvorila pridaná hodnota 1 839 mld. Sk (61 mld. Eur) pri medziročnom zvýšení o 7,2 %.

Na celkovej tvorbe hrubého domáceho produktu sa najviac podieľal v bežných cenách priemysel 25,5 %, obchod, hotely, reštaurácie a doprava 23,7 %, finančné sprostredkovanie a nehnuteľnosti 16,1 %, verejná správa, školstvo, zdravotníctvo a ostatné služby 14,4 %, stavebníctvo 7,9 %, pôdohospodárstvo a rybolov 3,1 % a čisté dane z produktov 9,3 %.

Zvýšenie objemu HDP ovplyvnil rast hrubej produkcie o 6 % na 4 692,8 mld. Sk (155,8 mld. Eur) a medzispotreby o 5,3 % na 2 853,8 mld. Sk (94,7 mld. Eur). Podiel medzispotreby na hrubej produkcii bol medziročne nižší o 0,1 p. b. a dosiahol 60,8 %.

Tvorbu hrubého domáceho produktu bola ovplyvnená hlavne rastom pridanej hodnoty v obchode, hoteloch, reštauráciách a doprave (o 17 %), stavebníctve (o 14 %), vo finančnom sprostredkovaní a nehnuteľnostiach (o 10,5 %), vo verejnej správe, školstve, zdravotníctve a ostatných službách (o 6,7 %) a v pôdohospodárstve a rybolove (o 6,6 %). Úroveň roka 2007 nedosiahla pridaná hodnota vytvorená v priemysle (pokles o 3,7 %). Vývoj ovplyvnil aj nižší výber daní z produktov znížených o subvencie na produkty o 0,6 %.

Súkromný sektor vytvoril podľa odhadu 93,0 % z hrubého domáceho produktu (o 0,4 p. b. vyšší podiel ako v roku 2007).

Medziročné zvýšenie produkcie v priemysle v roku 2008 výrazne spomalilo svoju dynamiku (o 10,7 p. b.) na 2 %, pričom v 4. štvrťroku 2008 bol dokonca zaznamenaný pokles

priemyselnej produkcie o 7,6 %. Spomalenie dynamiky priemyselnej produkcie ovplyvnilo hlavne spomalenie dynamiky v priemyselnej výrobe na 2,5 % (o 12,6 p. b.) a pokles v ťažbe nerastných surovín o 19,9 %. Vo výrobe a rozvoze elektriny, plynu a vody sa produkcia zvýšila o 2,1 %.

Medziročný rast tržieb za vlastné výkony a tovar v priemysle taktiež podstatne spomalil svoju dynamiku (o 12 p. b.) na 3,6%, hlavne vplyvom prepadu v 4. štvrtroku o 11,9 %. Celkový objem tržieb dosiahol hodnotu 2 198,2 mld. Sk (73 mld. Eur). Výsledky činnosti veľkých podnikov tvorili rozhodujúci podiel 67,1 % na celkových tržbách v priemysle (podniky s 1000 a viac zamestnancami tvorili 49,2 %). Stredné podniky sa na tržbách podieľali 17,2 %, živnostníci 8,1 % a malé podniky 7,6 %. Najviac sa zvýšili tržby v stredných podnikoch o 21,2 %, v malých podnikoch vzrástli o 2,3 % a vo veľkých podnikoch o 0,7 % (v podnikoch s 1000 a viac zamestnancami klesli o 0,7 %). Tržby živnostníkov sa znížili o 0,2 %.

V stavebníctve sa realizovala produkcia v hodnote 189,9 mld. Sk (6,3 mld. Eur) pri zrýchlení tempa rastu oproti roku 2007 na 12,1 %. Vývoj stavebnej produkcie ovplyvnilo hlavne zrýchlenie rastu stavebných prác na opravách a údržbe o 27,6 %, na novej výstavbe, modernizáciách a rekonštrukciách o 8,2 %, na stavebných prácach v zahraničí o 34,1 % (pri 4,2 % podiele na ich celkovom objeme). Prírastok stavebnej produkcie súvisel s rastom zamestnanosti o 9,1 % a rastom produktivity práce o 2,7 %.

Z celkovej produkcie stavebných firiem realizovali viac ako tretinu živnostníci (33,7 %), malé podniky 25,7 %, veľké podniky 21,9 % a stredné podniky 18,7 %. Celkový rast stavebnej produkcie ovplyvnilo vyšší objem stavebných prác vykonaný veľkými podnikmi o 22,7 %, živnostníkmi o 13,7 %, malými podnikmi o 7,1 %, strednými podnikmi o 5,8 %.

Tržby za vlastné výkony a tovar v maloobchode prevýšili úroveň roku 2007 o 6,8 % a ich objem dosiahol 504,4 mld. Sk (16,7 mld. Eur). Z celkového objemu tržieb za vlastné výkony a tovar realizovali živnostníci 33 %, malé podniky 30,3 %, veľké podniky 29,2 % a stredné podniky 7,5 %. Vývoj súvisel s rastom tržieb stredných podnikov o 19,8 %, malých podnikov o 18 %, veľkých podnikov o 8,7 %, a poklesom u živnostníkov o 5,3 %.

Rast tržieb za vlastné výkony a tovar v predaji a údržbe motorových vozidiel sa výrazne medziročne spomalil o 22,8 p. b. na 1,4 %, čo predstavuje najnižší prírastok od roku 2001. Z celkového realizovaného objemu 227,9 mld. Sk (7,6 mld. Eur) tvorili viac ako polovicu tržby za predaj motorových vozidiel (52,4 %) a takmer tretinu tržby za maloobchodný predaj pohonných látok (32,2 %).

Tržby za vlastné výkony a tovar v hoteloch a reštauráciách po dvojročnom raste opätovne medziročne poklesli (o 1,7 %) a dosiahli hodnotu 44,6 mld. Sk (1,5 mld. Eur).

V ubytovacích zariadeniach cestovného ruchu sa realizovali tržby za ubytovanie návštevníkov v objeme 8,5 mld. Sk (0,3 mld. Eur), z nich 56,5 % bolo od zahraničných návštevníkov. Oproti roku 2007 sa celkový rast tržieb zrýchlil o 1,2 p. b. a v bežných cenách dosiahol 10,8 %. Dynamika rastu tržieb od zahraničných návštevníkov sa oproti roku 2007 zmiernila na 3,7 % (o 3,8 p. b.).

V doprave a skladovaní dosiahli v roku 2008 tržby za vlastné výkony a tovar 186,7 mld. Sk (6,2 mld. Eur) pri zrýchlení medziročného rastu v bežných cenách na 11,7 %

(o 5,3 p. b.). Vo vedľajších a pomocných činnostiach v doprave sa realizovalo 33 % a v inej pozemnej doprave 29,7 % celkových tržieb v doprave a skladovaní

Podľa veľkostnej štruktúry podnikov sa na celkových tržbách za vlastné výkony a tovar v inej pozemnej doprave sa podieľali malé podniky 32,1 %, stredné podniky 27,2 %, veľké podniky 22,4 % a živnostníci 18,3 %. Tržby v malých podnikoch sa zvýšili o 57,4 %, vo veľkých podnikoch o 22 %, stredných podnikoch o 6,2 %. U živnostníkov poklesli o 11,2 %.

V poštách a telekomunikáciách sa zvýšili tržby za vlastné výkony a tovar v porovnaní s rokom 2007 v bežných cenách o 5,1 % na 82,7 mld. Sk (2,7 mld. Eur). Rast tržieb súvisel so zvýšením tržieb v poštových a doručovateľských službách o 13 % a v telekomunikačnej činnosti o 3,7 %.

V nehnuteľnostiach a prenájme dosiahli tržby za vlastné výkony a tovar 290,9 mld. Sk (9,7 mld. Eur), pri medziročnom raste o 11,9 %. Z celkovej hodnoty sa takmer polovica (47,6 %) realizovala v iných obchodných službách. Najvyšší absolútny prírastok prevládala v iných obchodných službách, v počítačových a súvisiacich činnostiach a v rekreačných, kultúrnych a športových činnostiach.

Z celkového objemu tržieb bolo 43,5 % výsledkom činnosti malých podnikov, 23,5 % stredných podnikov, 18,1 % veľkých podnikov 14,9 % živnostníkov. Vývoj tržieb súvisel s rastom tržieb vo veľkých podnikoch (o 33,7 %), v malých podnikoch (o 13,1 %) a v stredných podnikoch o 10,1 % a poklesom u živnostníkov o 6,8 %.

Podiel MSP na tržbách vo vybraných odvetviach je zobrazený v grafe č. 12.

3.6 Zahraničný obchod

Celkový deficit zahraničného obchodu tovarov a služieb dosiahol v roku 2008 podľa predbežných výsledkov v bežných cenách 49,4 mld. Sk (1,6 mld. Eur), hlavne vplyvom pasívneho salda zahraničného obchodu s tovarmi 34,3 mld. Sk (1,1 mld. Eur) a pasívne saldo vývozu a dovozu služieb 15,1 mld. Sk (0,5 mld. Eur). Za rok 2008 sa zo Slovenskej republiky vyviezli tovary v celkovej hodnote 1 492,6 mld. Sk (49,5 mld. Eur). Celkový dovoz tovarov dosiahol 1 514,1 mld. Sk (50,3 mld. Eur). V porovnaní s rokom 2007 sa dynamika rastu celkového vývozu tovarov zmiernila na 5,1 % (o 10,1 p. b.) a celkového dovozu tovarov na 5 % (o 5,2 p. b.).

Exportná výkonnosť ekonomiky vyjadrujúca podiel vývozu výrobkov a služieb na HDP poklesla v roku 2008 v bežných cenách na 82,6 % (o 3,9 p. b.). Dovozná náročnosť vyjadrujúca podiel dovozu výrobkov a služieb na HDP poklesla v roku 2008 na 85 % (o 2,5 p. b.).

V tovarovej štruktúre celkového vývozu rozhodujúci podiel tvorili motorové vozidlá, prívesy a návesy (22,5 %), rádiové, televízne a komunikačné zariadenia a prístroje (15,5 %), základné kovy (10,3 %), stroje a zariadenia i. n. (8 %), elektrické stroje a prístroje (5,8 %). Rozhodujúci podiel v tovarovej štruktúre celkového dovozu tvorili motorové vozidlá, prívesy a návesy (14,5 %), rádiové, televízne a komunikačné zariadenia a prístroje (12 %), ropa a zemný plyn, služby súvisiace s ťažbou ropy a zemného plynu, okrem prieskumu (9,3 %),

stroje a zariadenia i. n. (8,2 %), chemikálie, chemické výrobky a chemické vlákna (8 %), základné kovy (6,8 %), elektrické stroje a prístroje (5,4 %).

Najväčšie pasívne saldo dosiahla Slovenská republika s Ruskou federáciou 107,9 mld. Sk (3,6 mld. Eur), Kórejskou republikou 85,5 mld. Sk (2,8 mld. Eur), Čínou 73 mld. Sk (2,4 mld. Eur), Taiwanom 19,8 mld. Sk (0,7 mld. Eur), Japonskom 18,7 mld. Sk (0,6 mld. Eur) a Malajziou 5,3 mld. Sk (0,2 mld. Eur). Najvyššie aktívne saldo bolo v zahranično-obchodnej činnosti so Spojeným kráľovstvom 49,8 mld. Sk (1,7 mld. Eur), Rakúskom 41,3 mld. Sk (1,4 mld. Eur), Francúzskom 41 mld. Sk (1,4 mld. Eur), Poľskom 40 mld. Sk (1,3 mld. Eur), Talianskom 31,4 mld. Sk (1,0 mld. Eur), Holandskom 26,7 mld. Sk (0,9 mld. Eur), Českou republikou 23,8 mld. Sk (0,8 mld. Eur).

V rámci hlavných ekonomických zoskupení bol vyšší vývoz do krajín EÚ o 3,3 % (tvoril 85,2 % celkového vývozu SR) a do krajín OECD o 2,3 % (na celkovom vývoze SR sa podieľal 86,2 %). Z pohľadu krajín bol vyšší najmä vývoz do Českej republiky o 10,3 %, Francúzska o 5 %, Poľska o 11,6 %, Maďarska o 12,9 %, Rakúska o 3,8 %, Spojeného kráľovstva o 3,9 % a Ruskej federácie o 75,3 %. Znížil sa vývoz najmä do Nemecka o 1,3 %, Talianska o 3,3 %, Holandska o 10,3 % a Španielska o 20,2 %.

Dovoz z krajín EÚ vzrástol o 2,2 % (tvoril 67,1 % celkového dovozu) a z krajín OECD o 2,6 % (na celkovom dovoze SR sa podieľal 68,3 %). Vyšší ako pred rokom bol dovoz najmä z Nemecka o 4,1 %, Českej republiky o 3,4 %, Ruskej federácie o 21,1 %, Kórejskej republiky o 21,4 %, Číny o 15,3 % a Francúzska o 6,1 %. Znížil sa dovoz hlavne z Maďarska o 2,9 %, Poľska o 4,2 %, Talianska o 2,4 % a Rakúska o 2,4 %.

Z teritoriálneho hľadiska bolo pasívne saldo v obchodnej činnosti s krajinami mimo EÚ v hodnote 270,6 mld. Sk (9,0 mld. Eur). Aktívne saldo 151,6 mld. Sk (5,0 mld. Eur) sa dosiahlo v obchode s krajinami EU15 a s novými členskými krajinami EÚ12 105,6 mld. Sk (3,5 mld. Eur). Štruktúra objemu vývozu a dovozu v roku 2008 podľa veľkostných kategórií a teritoriálnych oblastí je znázornená v grafoch č. 13 a 14. Teritoriálna štruktúra dovozu je spracovaná na základe krajiny pôvodu dovážaného tovaru, v prípade nešpecifikovaného dovozu na základe krajiny zaslania.

Ako vidieť z grafu č. 15, podiel mikropodnikov (0 - 9) na celkovom vývoze v roku 2008 predstavoval 6,8 %, čo predstavuje 92,3 mld. Sk (3,1 mld. Eur), pričom v tejto kategórii sú zahrnuté aj podniky s nezisteným počtom zamestnancov v objeme vývozu 15,5 mld. Sk (0,5 mld. Eur), čo z celkového objemu vývozu predstavovalo 1,1 %. Malé podniky (10 - 49) sa na celkovom vývoze podieľali 16,3 %, v absolútnom vyjadrení 220,0 mld. Sk (7,3 mld. Eur) a stredné podniky (50 - 249) 11,7 %, v absolútnom vyjadrení 157,0 mld. Sk (5,2 mld. Eur). Najväčší podiel 65,2 % z celkového vývozu tvorili veľké podniky, čo predstavuje 877,9 mld. Sk (29,1 mld. Eur). MSP sa podieľali na celkovom objeme vývozu 34,8 %, čo predstavuje 469,3 mld. Sk (15,6 mld. Eur), čo je o 2,4 p.b. viac ako v roku 2007. Štruktúra zahraničného obchodu podľa veľkostných kategórií je vypočítaná z údajov bez operácií vykonávaných zahraničnými osobami a bez dopočítaných údajov.

Vývoj vývozu v rokoch 2002 - 2008 podľa veľkostných kategórií je zobrazený v grafe č. 16. Najdynamickejšia rast vývozu v roku 2008, až o 36,7 %, absolútnom vyjadrení o 24,8 mld. Sk (0,8 mld. Eur) oproti roku 2007 zaznamenali mikropodniky (0-9 a podniky s nezisteným počtom zamestnancov). Malé podniky (10 - 49 zamestnancov) rástli o 12,3 %, v absolútnom vyjadrení o 24,1 mld. Sk (0,8 mld. Eur), veľké podniky (250+) o 0,6 %, v absolútnom

vyjadrení o 5,5 mld. Sk (0,2 mld. Eur) a stredné podniky (50 - 249) o 0,5 %, v absolútnom vyjadrení o 0,7 mld. Sk (0,02 mld. Eur).

Ako vidieť z grafu č. 17, podiel mikropodnikov (0 - 9 zamestnancov) na celkovom objeme dovozu v roku 2008 predstavoval 12,5 %, v absolútnom vyjadrení 173,4 mld. Sk (5,8 mld. Eur), pričom tu boli zahrnuté aj podniky s nezisteným počtom zamestnancov v objeme 21,8 mld. Sk (0,7 mld. Eur), s podielom 1,5 % z celkového dovozu. Malé podniky (10 - 49) sa na celkovom dovoze podieľali 15,7 %, v absolútnom vyjadrení 218,0 mld. Sk (7,2 mld. Eur) a stredné podniky (50 - 249) sa podieľali 14,7 %, v absolútnom vyjadrení 204,6 mld. Sk (6,8 mld. Eur). Najväčší podiel 57,1 % z celkového dovozu tvorili veľké podniky, čo predstavuje 794,6 mld. Sk (26,4 mld. Eur). Podiel MSP na celkovom dovoze tvoril 42,9 %, čo predstavuje 596,0 mld. Sk (19,8 mld. Eur), čo je rast oproti roku 2007 o 0,8 p.b.

Vývoj dovozu v rokoch 2002 - 2008 podľa veľkostných kategórií je zobrazený v grafe č. 18. Najdynamickejší rast dovozu v roku 2008, až 33,8 %, v absolútnom vyjadrení 43,8 mld. Sk (1,5 mld. Eur) oproti roku 2007 zaznamenali mikropodniky (0-9 a podniky s nezisteným počtom zamestnancov). Malé podniky (10 - 49 zamestnancov) rástli 3,7 %, v absolútnom vyjadrení o 7,7 mld. Sk (0,3 mld. Eur). Nárast u veľkých podnikov (250+) predstavoval 3,6 %, v absolútnom vyjadrení 27,9 mld. Sk (0,9 mld. Eur). U stredných podnikov bol zaznamenaný pokles o 5,7 %, čo v absolútnom vyjadrení predstavuje 12,3 mld. Sk (0,4 mld. Eur).

V období 2002 až 2008 objem vývozu medziročne rástol v priemere o 12,2 %, pričom vývoz MSP každoročne narástol v priemere o 14,7 %. Do roku 2003 podiel veľkých podnikov na celkovom vývoze nepretržite rástol (v priemere o 3 p.b. ročne), v roku 2004 poklesol o 0,8 p.b., v roku 2005 o 3,9 p.b. a následne o 4,9 p.b. v roku 2006. V roku 2007 sa podiel veľkých podnikov na celkovom vývoze zvýšil o 2,2 p.b. na úroveň 67,5 %, ale v roku 2008 došlo opätovne k zníženiu podielu veľkých podnikov o 2,4 p.b. Vplyvom nárastu vývozu u mikropodnikov (o 36,7 %), malých podnikov (o 12,3 %), stredných podnikov (o 0,5 %) a nárastu veľkých podnikov (o 0,6 %) došlo k zvýšeniu podielu MSP na celkovom vývoze o 2,4 p.b. na úroveň 34,8 %.

V rokoch 2002 - 2008 bol priemerný medziročný nárast dovozu o 10,2 %, pričom v kategórii MSP bol priemerný rast 9,5 %. V roku 2008 zaznamenal celkový dovoz MSP rast o 7,1 % hlavne vplyvom rastu v kategórii mikropodnikov o 33,8 %. Podiel MSP na celkovom dovoze sa do roku 2005 významne nemenil a pohyboval sa na úrovni okolo 45 %, výnimku predstavoval rok 2005 kedy stúpol na 48,1 %. V roku 2006 zaznamenal podiel MSP na celkovom dovoze pokles o 1,9 p.b. a v roku 2007 o 4,1 p.b. na úroveň 42,1 %. V roku 2008 podiel MSP na celkovom dovoze opätovne narástol o 0,8 p.b. na úroveň 42,9 %.

3.7 Regionálne hľadisko

Regionálne členenie počtu živnostníkov a malých a stredných podnikov v jednotlivých krajoch SR je uvedené v grafe č. 19. Z hľadiska posúdenia ekonomickej aktivity regiónu má väčšiu vypovedaciu schopnosť ukazovateľ podielu počtu aktívnych podnikov na počte ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Toto porovnanie je znázornené v grafe č. 20. Uvedený ukazovateľ dosahuje výrazne najvyššie hodnoty v Bratislavskom kraji, pričom disproporcia je výraznejšia pri podnikoch – právnických osobách. Celková hospodárska úroveň krajov vyjadrená produkciou v jednotlivých odvetviach ekonomiky je znázornená v grafe č. 21.

Podľa územného rozdelenia bol najväčší počet podnikov ku koncu decembra 2008 registrovaný v Bratislavskom kraji (39 236). V ostatných krajoch sa pohyboval od 10 805 (Banskobystrický kraj) do 12 952 (Košický kraj). Medziročne sa zvýšil počet podnikov vo všetkých krajoch, najvýraznejšie v Nitrianskom (o 23,2 %), najmenej v Banskobystrickom kraji (o 11,9 %).

Najviac fyzických osôb - podnikateľov pôsobilo v Bratislavskom (63 573) a Prešovskom kraji (61 168), najmenej v Košickom kraji (43 744). Medziročný rast vo všetkých krajoch s výnimkou Košického kraja bol rýchlejší ako v roku 2007. Relatívne najvyšší prírastok počtu podnikateľov evidoval Prešovský kraj (o 9,7 %), najpomalšie rástol v Bratislavskom kraji (o 0,7 %).

Podľa regionálneho členenia najvýraznejšiu časť tržieb v priemysle dosiahli podnikateľské subjekty so sídlom v Bratislavskom kraji 32,9 %. Podiel ostatných krajov bol v intervale od 4,2 % (Prešovský kraj) do 15,1 % (Trnavský kraj). S výnimkou Bratislavského a Trnavského kraja boli tržby v ostatných krajoch vyššie ako v roku 2007. Najviac sa zvýšili tržby v Nitrianskom (o 37,4 %) a v Žilinskom kraji (o 28,5 %).

Viac ako štvrtina produkcie stavebných podnikov bola výsledkom činnosti subjektov so sídlom v Bratislavskom kraji (25,3 %). Podiel desiatich percent prevýšili kraje Žilinský (16,1 %), Košický (11,8 %), Prešovský (11,6 %) a Trenčiansky kraj (10,4 %). Stavebná produkcia vzrástla vo všetkých krajoch pri najvyššom relatívnom prírastku v Prešovskom (24,3 %) a Bratislavskom kraji (17,6%).

Vo veľkoobchode z celkového objemu tržieb realizovali najvyšší podiel subjekty sídliace v Bratislavskom kraji (39,5 %). Ostatné kraje sa podieľali od 5,4 % (v Prešovskom) do 10,2 % (v Nitrianskom kraji). Rast tržieb oproti roku 2007 bol zaznamenaný v Nitrianskom, Banskobystrickom, Bratislavskom a Košickom kraji. Naopak v Prešovskom, Trenčianskom, Trnavskom a Žilinskom kraji tržby oproti roku 2007 poklesli.

V maloobchode z hľadiska regionálnej štruktúry dosiahol najvyšší podiel na tržbách Bratislavský kraj (36,4 %). Ostatné kraje sa podieľali od 7 % (Košický kraj) do 11,2 % (Trnavský kraj). Okrem Žilinského, Banskobystrického a Prešovského kraja (pokles tržieb) došlo v ostatných krajoch k zvýšeniu tržieb v porovnaní s rokom 2007.

V predaji a údržbe motorových vozidiel v roku 2008 z celkovej hodnoty tržieb realizovali rozhodujúcu časť subjekty so sídlom v Bratislavskom kraji (61,4 %). Ostatné kraje sa podieľali od 4,1 % (Trnavský kraj) do 6,6 % (Banskobystrický kraj). Najvýraznejší medziročný prírastok tržieb bol v Prešovskom (83,3 %) a Žilinskom kraji (56,7%), naopak takmer o polovicu sa znížili tržby v Košickom kraji a nižšie boli aj v Trnavskom a Trenčianskom kraji.

V doprave a skladovaní z tržieb za vlastné výkony a tovar (bez cestovných kancelárií) realizovali 64,5 % subjekty so sídlom v Bratislavskom kraji. Podiel ostatných krajov bol v rozpätí od 4,1 % (Košický kraj) do 7,3 % (Nitriansky kraj). Vo všetkých krajoch došlo k medziročnému zvýšeniu tržieb, s najvyšším relatívnym medziročným prírastkom v Bratislavskom kraji (35,2 %).

Z podnikateľských subjektov obchodujúcich s nehnuteľnosťami nadpolovičnú časť tržieb realizovali subjekty so sídlom v Bratislavskom kraji (54,9 %). Podiel ostatných krajov sa pohyboval v rozpätí od 4,7 % (Prešovský kraj) do 8,6 % (Košický kraj). Úroveň roka 2007 presiahli tržby vo všetkých krajoch, najviac však v Nitrianskom a Žilinskom kraji.

3.8 Prieskum názorov verejnosti na podnikanie

Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania v spolupráci s Agentúrou MVK uskutočnila formou štandardizovaného rozhovoru Prieskum názorov verejnosti na podnikanie. Prieskum bol realizovaný v decembri 2008. Použitá metóda kvótového výberu respondentov vo veku nad 18 rokov zabezpečila reprezentatívnosť prieskumu z hľadiska základných sociálnych znakov – pohlavia, vzdelania, veku a regionálnej príslušnosti. Na spracovanie výsledkov prieskumu bolo odovzdaných 1020 dotazníkov.

Hlavným cieľom prieskumu bolo zmapovať mienku slovenskej verejnosti na vybrané problémy podnikania a zistiť postoj obyvateľov Slovenska vo vzťahu k podnikaniu. Čiastkovými cieľmi prieskumu celkovo zhodnotiť podmienky na podnikanie v SR, zistiť potenciálne zdroje financovania začínajúcich podnikateľov a dôvody záujmu začať podnikat', identifikovať hlavné prekážky podnikania, preskúmať názory a úmysly ľudí, ktorí majú záujem o podnikanie. V prípade samostatne zárobkovo činných osôb, cieľom bolo spoznať ich situáciu a úmysly v oblasti ďalšieho rozvoja podnikania. V nasledujúcej časti sú uvedené najdôležitejšie zistenia z prieskumu:

- Súčasnú podmienku na podnikanie hodnotí 1/3 (34,8 %) z reprezentatívnej vzorky dospelých obyvateľov Slovenskej republiky ako (skôr a veľmi) dobré. O tom, že podmienky na podnikanie sú v súčasnosti u nás (skôr alebo veľmi) zlé je presvedčených viac ako 2/5 (42,2 %) účastníkov výskumu.
- Zhruba 1/10 (11,1 %) opýtaných zaregistrovalo za posledné dva-tri roky celkové zlepšenie podmienok na podnikanie v SR. Zhoršenie podmienok na podnikanie si v priebehu minulých dvoch-troch rokov všimla 1/4 (25,4 %) účastníkov výskumu. Viac ako 1/4 (27,1 %) opýtaných je presvedčených, že podmienky na podnikanie za posledné dva-tri roky zostali nezmenené.
- Viac ako 1/4 (27,2 %) účastníkov výskumu, reprezentujúcich dospelú populáciu deklarovalo ochotu požičať svoje úspory niekomu blízkeму či známemu na rozbeh jeho podnikania. Obavu a opatrnosť pri pôžičkách pre začínajúcich podnikateľov charakterizuje skoro 2/3 (65,4 %) skúmanej vzorky. Pre absolútnu väčšinu respondentov, ochotných požičať príbuzným alebo známym na rozbeh podnikania, je hornou hranicou pôžičky suma 100.000 Sk.
- Medzi účastníkmi výskumu pochopiteľne dominovali ľudia bez akýchkoľvek podnikateľských skúseností, ktorí tvorili viac ako 3/4 (77,2 %) vzorky. Necelá 1/4 (22,9 %) respondentov si podnikanie vyskúšalo. Zhruba 1/6 (15,7 %) vzorky tvorili aktívni podnikatelia a ďalších 7,2 % už s podnikaním prestalo.
- Do jedného roka plánuje začať s podnikaním cca 1/17 (5,7 %) respondentov, ktorí v súčasnosti majú iný zdroj príjmov. Medzi adeptov podnikania patria muži, ľudia mladšieho a mladšieho stredného veku (do 40 rokov), absolventi vysokých škôl, zamestnanci-manažéri a odborníci s vysokoškolským vzdelaním, ľudia so strednými a vyššími príjmami, ale aj nezamestnaní a obyvatelia najväčších miest.
- Ako najčastejší dôvod prečo respondenti neuvažujú podnikat' uviedli celkový nezáujem o podnikanie. Takto sa vyjadrili 2/5 (40,3 %) z respondentov, ktorí nepodnikajú a v najbližšom čase o tom ani neuvažujú. Viac ako 1/3 (34,5 %) opýtaných bez záujmu o podnikanie uvádza ako dôvod svoj vek alebo zdravotné problémy. Rovnaký podiel (34,6 %) v skupine bez záujmu o podnikanie majú respondenti, ktorým chýbajú potrebné skúsenosti a financie.
- Viac ako 1/4 (28,6 %) spomedzi všetkých respondentov, ktorí v priebehu najbližších 12 mesiacov začnú podnikat', chce svoj biznis rozbehnúť v oblasti (iných) obchodných služieb - správa, prenájom, účtovníctvo, IT, preklady, marketing, reklama a pod. Približne 1/8 (12,2 %) budúcich podnikateľov uvažuje o oblasti cestovného ruchu. Zhruba 1/10 (10,2%) chce svoje podnikateľské aktivity rozvinúť vo vzdelávaní.

- Viac ako 3/4 (75,5 %) záujemcov hodlajú začať s podnikaním ako živnostníci. Možnosť podnikat' formou spoločnosti s ručením obmedzeným priťahuje cca 1/8 (12,2 %) záujemcov zo skúmanej vzorky. Podnikanie ako hlavnú pracovnú činnosť si chce zvoliť necelá 1/4 záujemcov o podnikanie. Súbeh zamestnania s podnikaním chce uplatniť viac ako 1/5 (22,4 %) záujemcov.
- Skoro 2/3 (65,3 %) budúcich podnikateľov plánuje rozbehnúť svoj biznis (aj) s vlastnými úsporami. Na finančnú pomoc členov vlastnej domácnosti sa spolieha viac ako 1/4 (28,6 %) potenciálnych podnikateľov. O neformálnu pôžičku chce svojich príbuzných alebo známych požiadať 1/5 (20,4 %) respondentov so záujmom o podnikanie.
- Pre takmer 2/3 (65,3 %) začínajúcich podnikateľov, ktorých sme identifikovali vo výskumnej vzorke, patrí medzi hlavné motívy ich rozhodnutia dať sa túto dráhu očakávanie vyššieho príjmu. Získať nezávislosť motivuje pre podnikanie takmer 3/5 (57,1 %) respondentov. Zásť s podnikaním ako príležitosť uplatniť svoje záujmy a nápady motivuje viac ako 1/2 (55,1 %) recipientov.
- Záujemcovia o podnikanie, ktorí svoj zámer deklarovali vo výskume, sú v rôznych etapách príprav jeho začiatku. V bode nula - bez toho, aby niečo konkrétne už podnikli, je 1/4 (24,5 %) potenciálnych podnikateľov. Skoro 2/5 (38,8 %) záujemcov si vyhľadalo informácie o podmienkach podnikania. S prípravami na podnikanie pokročili ďalej skoro 3/10 (28,6 %) záujemcov, ktorí si už vypracovali podnikateľský plán.
- V reprezentatívnej vzorke výskumu sme identifikovali 15,7 % respondentov, ktorí aktuálne podnikajú. Zhruba 1/3 (35,0 %) z nich „pracuje pre seba“ menej ako tri a pol roka, zvyšné 2/3 (65,0 %) patrí medzi podnikateľov už dlhší čas.
- Najväčšia skupina podnikateľov vo výskumnej vzorke vykonáva svoje aktivity v oblasti obchodu (22,5 %). Pomerne silné zastúpenie má aj stavebníctvo (18,1 %) a (iné) obchodné služby (16,3 %). Dvojcifernú číselnú hodnotu podielu podnikateľov vo vzorke sme zistili ešte v odvetví priemyslu a výroby (12,5 %). Ostatné odvetvia sú zastúpené výrazne menej.
- Viac ako 4/5 (81,9 %) samostatne zárobkovo činných osôb vo vzorke tvoria živnostníci. Podielnikov v obchodných spoločnostiach s ručením obmedzeným bolo 13,1 %, zvyšní podnikajú vo firmách s inou právnou formou.
- Viac ako 3/4 (76,9 %) podnikateľov vložilo na začiatku do firmy vlastné finančné prostriedky. Úsporami ostatných členov vlastnej domácnosti si pri štarte pomohli viac ako 2/5 (41,3 %) respondentov. Bez pomoci bankového úveru sa nezaobišla necelá 1/3 (31,9 %) podnikateľov z výskumnej vzorky. Neformálnu pôžičku od príbuzných alebo známych si vzalo 16,9 % recipientov.
- Presne 3/5 (60,0 %) aktívnych podnikateľov z výskumnej vzorky označili efekt získania nezávislosti ako jeden z hlavných impulzov pre začiatok podnikania. Až na druhom mieste sa viac ako 1/2 (52,5 %) respondentov vyslovilo, že ich motívom pre podnikanie bolo zvýšenie príjmov. Podnikanie ako nutnosť (nebola iná možnosť sa zamestnať) suplovalo iné motívy u viac ako 2/5 (41,9 %) respondentov.
- Vzhľadom na prevažujúcu právnú formu podnikania, kde medzi aktuálnymi podnikateľmi vo vzorke dominujú živnostníci, sa dalo očakávať, že najväčšia časť z nich (43,8 %) nemá žiadneho zamestnanca a druhá najpočetnejšia časť (13,8 %) zamestnáva len jedného pracovníka.
- Rozvoj a rast firiem, ktorých majiteľmi alebo podielníkmi sú respondenti z výskumnej vzorky, ktorý by sa prejavil rastom počtu zamestnancov, očakáva v najbližších piatich rokoch len cca 1/6 (16,3 %) opýtaných. Takmer 2/3 (66,3 %) neočakáva v priebehu nasledujúcich rokov žiadnu zmenu v počte zamestnancov, kým 3,1 % počet pracovníkov pravdepodobne zníži.

3.9 Postavenie MSP v ekonomike Slovenska - zhrnutie

V roku 2008 sa podľa spresneného odhadu vytvoril hrubý domáci produkt v bežných cenách v objeme 2 028,4 mld. Sk (67,3 mld. Eur) a oproti roku 2007 reálne vzrástol o 6,4 %. V bežných cenách sa medziročne zvýšil o 9,5 %. V porovnaní s rokom 2007 sa dynamika rastu ekonomiky v bežných cenách spomalila o 2,2 p.b.

Pridaná hodnota tvorila z vytvoreného hrubého domáceho produktu 1 839 mld. Sk (61 mld. Eur) pri medziročnom zvýšení o 7,2 % (o 3,2 p.b. nižší rast ako v roku 2007). Súkromný sektor vytvoril podľa odhadu 93,0 % z hrubého domáceho produktu (o 0,4 p. b. vyšší podiel ako v roku 2007).

Zníženie dynamiky ekonomiky súviselo najmä so spomalením rastu zahraničného dopytu na 3,2 % (o 10,6 p. b.) a obdobným tempom rastu (6,4 %) domáceho dopytu ako v roku 2007. K medziročnému rastu domáceho dopytu prispeli všetky hlavné zložky. Najviac bol domáci dopyt ovplyvnený vyšším investičným dopytom. Tvorba hrubého fixného kapitálu vzrástla o 6,8 % . Konečná spotreba domácností sa zvýšila o 6,1 %, konečná spotreba verejnej správy o 4,3 % a konečná spotreba neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam o 1,4 %.

Tvorba hrubého domáceho produktu súvisela s rastom hrubej produkcie o 6 % na 4 692,8 mld. Sk (155,8 mld. Eur) a medzispotreby o 5,3 % na 2 853,8 mld. Sk (94,7 mld. Eur) Podiel medzispotreby na hrubej produkcii sa medziročne znížil o 0,1 p. b. a dosiahol 60,8 %.

Podiel malých a stredných podnikov na základných ekonomických ukazovateľoch sa výrazne nezmenil, s výnimkou podielu na zisku, kde po minuloročnom miernom raste o 0,5 p.b., bol v roku 2008 zaznamenaný výrazný rast podielu MSP na zisku (o 14,0 p.b.), pri súčasnom raste podielu na hrubej produkcii (o 2,2 p.b.) a pridanej hodnote (o 4,5 p.b.).

Podiel na hrubej produkcii dosiahol u malých podnikov 21,9 % (rast o 0,6 p.b.) u stredných podnikov 20,3 % (rast o 1,5 p.b.) a u veľkých podnikov 57,8 % (pokles o 2,2 p.b.) (graf č. 22). V bežných cenách vzrástla hrubá produkcia v MSP o 16,3 % a vo veľkých podnikoch vzrástla o 6,4 %, čo predstavuje u MSP zrýchlenie dynamiky rastu oproti roku 2007 o 9,0 p.b. a u veľkých podnikov spomalenie dynamiky o 6,9 p.b..

Podiel na tvorbe pridanej hodnoty dosiahol u malých podnikov 34,3 % (nárast o 3,7 p.b.), u stredných podnikov 20,9 % (rast o 0,7 p.b.) a u veľkých podnikov 44,8 % (pokles o 4,5 p.b.) (graf č. 23). V bežných cenách vzrástla pridaná hodnota v MSP (o 22,5 %) a vo veľkých podnikoch (o 2,4 %).

Podiel na zisku pred zdanením u malých podnikov dosiahol 42,4 % (nárast o 7,6 p.b.), u stredných podnikov 15,9 % (nárast o 6,4 p.b.) a u veľkých podnikov 41,7 % (pokles o 14,0 p.b.) (graf č. 24). Medziročný nárast zisku v MSP dosiahol 22,0 % a naopak zisk u veľkých podnikov poklesol v roku 2008 o 30,7%. Podiel MSP na zisku pred zdanením, hrubej produkcii a pridanej hodnote je kalkulovaný za MSP – právnické osoby (graf č. 22, 23, 24).

Zamestnanosť si aj v roku 2008 (ôsmi rok po sebe) udržala rastovú tendenciu, klesajúci trend mal aj vývoj nezamestnanosti. V roku 2008 pracovalo v národnom hospodárstve (podľa výberového zisťovania pracovných síl) v priemere 2 433,8 tis. osôb. Zamestnancov bolo 2 094,2 tis., podnikateľov bez zamestnancov 254,3 tis., podnikateľov so zamestnancami 77,9 tis. a vypomáhajúcich členov domácností podnikateľov 3 tisíc. V porovnaní s rokom 2007 sa zrýchlila dynamika rastu zamestnanosti o 0,8 p.b. na 3,2 %. Celkový rast počtu pracujúcich v národnom

hospodárstve bol podporený hlavne vyšším počtom podnikateľov bez zamestnancov o 11,6 %, zamestnancov o 2,5 % a podnikateľov so zamestnancami o 6 %. O 36,4% vzrástol tiež počet vypomáhajúcich členov domácností podnikateľov (tvorili 0,1 % z celkového počtu pracujúcich).

Trend rastu zamestnanosti v malých a stredných podnikoch (vrátane živnostníkov) pokračoval už deviaty rok za sebou, pri súčasnom zvýšení jeho podielu na celkovej zamestnanosti v roku 2008 na 69,8 % (rast o 0,3 p.b.) (graf č. 10). Rast zamestnanosti v MSP bol už tretí rok po sebe sprevádzaný aj rastom zamestnanosti vo veľkých podnikoch. Od roku 2000 počet pracovníkov vo veľkých podnikoch klesol o 148,4 tis. (17,8 %), zatiaľ čo v sektore MSP vzrástol počet pracovníkov o 451,5 tis. (39,6 %).

V zahranično-obchodnej činnosti tovarov a služieb bolo podľa predbežných výsledkov (v bežných cenách) pasívne saldo 49,4 mld. Sk (1,6 mld. Eur). V jeho objeme sa premietlo pasívne saldo zahraničného obchodu tovarov vo výške 34,3 mld. Sk (1,1 mld. Eur) a pasívne saldo vývozu a dovozu služieb 15,1 mld. Sk (0,5 mld. Eur).

Vývozná výkonnosť ekonomiky vyjadrujúca podiel výrobkov a služieb na HDP poklesla v roku 2008 v bežných cenách na 82,6 % (o 3,9 p.b.) Dovočná náročnosť vyjadrujúca podiel dovozu výrobkov a služieb na HDP sa znížila v roku 2008 na 85 % (o 2,5 p. b.).

3.10 Porovnanie s dostupnými zdrojmi EÚ

Štruktúra podnikateľského sektora v SR je do značnej miery podobná štruktúre v ostatných členských krajinách EÚ. Porovnanie štruktúry podnikateľského sektora a jeho podielu na zamestnanosti v Slovenskej republike a krajinách EÚ - 27 z hľadiska veľkostnej štruktúry je možné podľa údajov uvedených v nasledujúcej tabuľke. Z uvedených údajov vyplýva, že z celkového počtu viac ako 20 miliónov podnikateľských subjektov v krajinách EÚ tvoria MSP 99,8 % (s výrazným zastúpením mikropodnikov 91,8 %) a podieľajú sa na celkovej zamestnanosti 67,4 %. V SR tvoria MSP z celkového počtu podnikateľských subjektov 99,9 % (zastúpenie mikropodnikov tvorí 93,5 %) a podieľajú sa na celkovej zamestnanosti 69,8 %. Porovnanie je urobené podľa metodiky používanej v krajinách EÚ, ktorá nerozlišuje medzi právnymi formami podnikateľských subjektov, za podnik sú považované všetky ziskovo orientované právnické osoby aj fyzické osoby - podnikatelia.

Tab.č. 3.3: Veľkostná štruktúra podnikov

		Veľkosť podniku				MSP	Spolu
		mikro	malý	stredný	veľký		
		(0-9)	(10-49)	(50-249)	(250+)		
EU - 27 (2006)	počet podnikov (v tis.)	18 510	1 387	220	42	20 117	20 159
	podiel na počte podnikov	91,8%	6,9%	1,1%	0,2%	99,8%	100,0%
	počet zamestnancov (v tis.)	38 473	26 927	22 037	42 330	87 437	129 767
	podiel na zamestnanosti	29,6%	20,8%	17,0%	32,6%	67,4%	100,0%
Slovensko (2008)	počet podnikov	479 593	29 406	3 100	675	512 099	512 774
	podiel na počte podnikov	93,5%	5,7%	0,6%	0,1%	99,9%	100,0%
	počet zamestnancov	697 987	489 197	404 545	688 253	1 591 729	2 279 982
	podiel na zamestnanosti	30,6%	21,5%	17,7%	30,2%	69,8%	100,0%

Zdroj: údaje za SR: Štatistický úrad SR, prepočet NARMSP,

údaje za EÚ 27: epp.eurostat.ec.europa.eu

4. Odporúčania na ďalšie zlepšovanie podnikateľského prostredia a rozvoj MSP

Predpokladom dlhodobej konkurencieschopnosti a rastu hospodárstva v trhovej ekonomike je priaznivé podnikateľské prostredie. Vývoj v sektore malých a stredných podnikov je na kvalitu podnikateľského prostredia citlivý vo zvýšenej miere, pritom malé a stredné podnikanie na Slovensku sa významným spôsobom podieľa na tvorbe národného produktu s nezastupiteľnou úlohou v oblasti zamestnanosti.

Ako bolo prezentované v predchádzajúcich kapitolách, v podnikateľskom prostredí na Slovensku pretrvávajú v určitých oblastiach problémy, ktorých riešenie napreduje veľmi pomaly alebo dokonca stagnuje. Najviac pociťovanými nedostatkami sú problematická vymožiteľnosť práva, často sa meniacia legislatíva prijímaná bez analýz dopadu na podnikateľské prostredie, vysoká administratívna náročnosť podnikania, neefektívnosť verejného sektora, nedostatočná ponuka služieb e-governmentu, vysoké odvodové zaťaženie a administratívne náročný mechanizmus platby odvodov, pretrvávajúce praktiky klientelizmu a korupcie.

Spoločným znakom uvedených problémových oblastí v podnikateľskom prostredí je ich komplexnosť a previazanosť na viaceré funkcie verejnej správy. Z tohto dôvodu si akékoľvek ďalšie zlepšenia v týchto oblastiach vyžadujú systémový prístup, medzirezortnú koordináciu ako aj aktívnu spoluprácu samotných podnikateľov. Z pohľadu cieľa dosiahnuť zlepšenie podmienok na podnikanie je povzbudzujúce, že v roku 2008 bolo prijatých viacero dokumentov, ktoré reflektujú tieto problémy a stanovujú spôsoby ich riešenia. Medzi takéto dokumenty patria najmä *Modernizačný program Slovensko 21*, *Koncepcia reformy daňovej a colnej správy s výhľadom zjednotenia výberu daní, cla a poistných odvodov* a *Návrh jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov*, ktorý nadväzuje na *Agendu lepšej regulácie v Slovenskej republike*, prijatú vládou SR v roku 2007.

Uvedené materiály predstavujú významný pokrok z toho pohľadu, že identifikujú viaceré problémové oblasti podnikateľského prostredia a stanovujú opatrenia na ich riešenie spolu s termínmi ich plnenia. Termíny plnenia opatrení, ktoré sú v týchto dokumentoch obsiahnuté sú však vo viacerých prípadoch pomerne vzdialené a opatrenia nepokrývajú dostatočne všetky problémové oblasti podnikateľského prostredia.

Začiatok hospodárskej krízy na Slovensku prináša určitý impulz na zintenzívnenie hľadania riešení najbolestivejších miest podnikateľského sektora. V ďalšom období bude dôležité, aby sa prijímané opatrenia nezamerali výlučne na krátkodobé opatrenia riešenia krízovej situácie, ale aby sa pokračovalo v systematickom zlepšovaní podnikateľského prostredia, ktoré má potenciál znovu naštartovať rast hospodárstva a vytvoriť konkurenčnú výhodu našim podnikateľom po odznení krízy.

Určitým návodom na zlepšovanie podnikateľského prostredia je iniciatíva *Small Business Act for Europe (SBA)*, predstavená Európskou Komisiou v júni 2008 a prijatá Radou EÚ v decembri 2008, ktorej cieľom je natrvalo zabudovať zásadu „najsôr myslieť v malom“ do procesu vytvárania politík, od regulácie až k verejným službám, a podporovať rast MSP poskytovaním pomoci pri zvládaní problémov, ktoré im bránia v rozvoji. V podmienkach SR je nevyhnutné, aby si uvedenú zásadu a 10 princípov stanovených v SBA osvojili všetky rezorty s významným vplyvom na podnikateľské prostredie, tj. aj neekonomické rezorty.

V nadväznosti na prijatie SBA by mala vláda SR v blízkej budúcnosti pripraviť a schváliť novú koncepciu podpory a rozvoja malého a stredného podnikania, ktorá by zabezpečila aplikáciu zásad SBA pri tvorbe legislatívnych, koncepčných aj strategických materiálov jednotlivými rezortmi a nanovo zadefinovala ciele rozvoja sektora MSP, rámec pre využitie podporných nástrojov MSP a ich inštitucionálne zabezpečenie.

Na základe konštatovaní z predchádzajúcich kapitol navrhujeme v záujme skvalitnenia podnikateľského prostredia a zlepšenia podmienok pre dlhodobý rozvoj MSP prijať nasledovné opatrenia.

4.1 V oblasti legislatívnych a administratívnych bariér

- Stabilizovať právne prostredie pre činnosť MSP, minimalizovať zmeny zákonov. V záujme odstránenia nejednoznačnosti predpisov zabezpečiť, aby gestorský rezort (tvorca zákonnej normy) bol povinný poskytnúť záväzný výklad znenia zákona.
- V záujme skvalitnenia právneho rámca pre podnikanie a zvýšenie jeho stability začať využívať v legislatívnom procese všetky dostupné prvky politiky lepšej regulácie („Better regulation“), tak ako ich definuje OECD alebo Európska komisia. Do postupov pri príprave právnych predpisov zahrnúť najmä dva doteraz absentujúce prvky: konzultácie s dotknutými subjektmi v skorom štádiu prípravy predpisov (zástupcovia podnikateľov, vykonávateľ predpisu a pod.) a hodnotenie dopadov navrhovaného predpisu na podnikateľské prostredie pomocou jednotnej a záväznej metodiky. Systém pre hodnotenie dopadov musí garantovať kvalitu tohto procesu a zabezpečovať metodickú podporu jednotlivým ministerstvám pri vykonávaní analýz. Pracovníci orgánov štátnej správy podieľajúci sa na príprave predpisov by mali byť pripravovaní, aby vedeli objektívne zhodnotiť vplyv predpisu na podnikateľské prostredie a aplikovať metódy na elimináciu neopodstatnenej záťaže pre podnikateľský sektor.
- Stanovovať dostatočne dlhú dobu medzi prijatím predpisu a nadobudnutím jeho účinnosti, prijímať legislatívu ovplyvňujúcu sektor MSP tak, aby nadobúdala účinnosť iba k jednému dátumu v roku (napr. k 1. januáru), prípadne k dvom dátumom na začiatku roku a v polovici roku.
- Predkladať návrhy zákonov vo forme aj obsahu čo najjednoduchšie a jednoznačné. Zaviesť povinnosť predkladateľa spracovať spolu s návrhom právnej normy aj jednoduché, stručné a ľahko zrozumiteľné výklady pravidiel a povinností, ktoré z neho vyplývajú.
- Zaviesť povinnosť vecne príslušného rezortu vyhodnocovať skutočné dopady prijatých predpisov s určitým časovým odstupom od ich prijatia a v prípade identifikácie nežiaducich negatívnych vplyvov na podnikateľské prostredie vykonať potrebné úpravy.
- Zrealizovať analýzu administratívneho zaťaženia podnikateľskej sféry vyplývajúceho z existujúcich právnych predpisov. Na základe uvedenej analýzy identifikovať možnosti na zníženie administratívneho zaťaženia a pristúpiť k jeho systematickej redukcii.
- Odstrániť neúmerne sankcie štátnych, samosprávnych, verejnoprávnych a iných správnych orgánov voči MSP pri nesplnení povinností, najmä nepeňažných. Pri menej závažných nedostatkoch zaviesť zásadu povinnosti upozornenia pred sankciou. Zo strany kontrolných orgánov uplatňovať najmä u malých podnikateľov prevenciu pred represiou,

tzn. vzdelávacími aktivitami pre cieľovú skupinu zabezpečiť vyšší stupeň dodržiavania predpisov. Zaviesť koordináciu postupu viacerých kontrolných orgánov voči kontrolovanému subjektu s cieľom vyhnúť sa viacnásobnej kontrole rovnakých skutočností zo strany viacerých kontrolných orgánov.

- Pokračovať vo vytváraní podmienok pre spravodlivé riešenie sporov bez zbytočných prieťahov s cieľom zlepšenia kvality a výkonnosti systému súdnictva, zvýšiť vymožitelnosť práva úpravou občianskeho súdneho poriadku, najmä zefektívnením procesných postupov vrátane stanovenia lehôt na konanie súdu v príslušnej veci. Zdlhavá vymožitelnosť práva v období prehlbujúcej sa hospodárskej krízy môže viesť k rýchlemu šíreniu druhotnej platobnej neschopnosti a ohrozovať aj životaschopné podniky.
- Aktívne podporovať využívanie alternatívnych metód riešenia sporov v oblasti obchodného práva a zvýšiť informovanosť podnikateľských subjektov v tejto oblasti.
- Rozšíriť pôsobnosť Jednotných kontaktných miest (JKM) aj na podnikateľské subjekty podnikajúce na základe iného ako živnostenského oprávnenia a umožniť podnikateľom splniť na JKM administratívne procedúry, ktoré vykonávajú obchodné súdy. Pokračovať v zjednodušovaní administratívnych postupov pri začatí podnikania. Skrátiť čas potrebný na administratívne založenie podniku v súlade s požiadavkami EÚ (maximálne 3 pracovné dni). Postupne rozširovať agendu JKM aj o zabezpečovanie najčastejších povolení a licenčných konaní.
- Zjednodušiť administratívny postup pri platení odvodov spoločným výberom odvodov a daní a ich zúčtovaním; zjednodušiť výpočet výšky odvodov zjednotením vymeriavacích základov pre sociálne poistenie, zdravotné poistenie a iné odvody.
- Zrušiť inštitút zúčtovania odvodov na zdravotné poistenie a nahradíť systémom, kde zdravotné poisťovne budú získavať všetky údaje potrebné k vykonaniu zúčtovania z daňových úradov a Sociálnej poisťovne, alternatívne zaviesť jednotné daňovo-odvodové priznanie.
- Odstrániť uplatňovanie koeficientu odpočtu DPH na vstupe pri plnení voči oslobodeným subjektom, umožniť uplatňovať odpočet DPH na vstupe u platiteľa DPH pri všetkých tovaroch a službách, zjednodušiť výkazníctvo DPH.
- Umožniť uplatnenie nezdaniiteľného minima zo základu dane z príjmu pre živnostníka, ktorý je poberateľom starobného dôchodku.
- V oblasti právnej úpravy konkurzného konania je potrebné ďalej hľadať možnosti na posilnenie postavenia konkurzných veriteľov a zrýchlenie a zefektívnenie konkurzných konaní, vymedzenie základu pre výpočet odmeny správcov konkurznej podstaty a úpravu postupov speňazovania konkurznej podstaty, aby nedochádzalo k jeho nadmernému znížovaniu s cieľom vyššej miery uspokojenia veriteľov,
- Informatizáciou štátnej a verejnej správy odstrániť niekoľkonásobne sa opakujúce požiadavky na informácie, doklady a údaje podnikateľov. Urýchlenným zavádzaním služieb e-governmentu zefektívniť procesy vo všetkých oblastiach, kde dochádza k interakcii verejnej správy s podnikateľskými subjektmi.
- Vytvoriť stimulujúce podmienky pre široké využívanie elektronického podpisu podnikateľskými subjektmi.

- Navrhnuť a prijať opatrenia na odstránenie prekážok väčšieho zapojenia MSP do verejného obstarávania tovarov a služieb, predovšetkým obmedzenie možnosti vylúčenia verejných súťaží, resp. ich zneužitia na formálne súťaže v štátnej správe aj v samospráve. Je potrebné rozširovať systém elektronického verejného obstarávania, ktorý by postupne úplne nahradil klasický proces verejného obstarávania pri nákupe tovarov verejnou správou.
- Zaviesť povinnosť verejných obstarávateľov zverejňovať všetky verejné obstarávania formou podprahových zákaziek na jednej centrálnej webovej stránke, čím sa výrazne zjednoduší prístup malých a stredných podnikateľov k verejne obstarávaným zákazkám.

4.2 V oblasti prístupu ku kapitálu a podporných programov

- Pripraviť strednodobú stratégiu rozvoja a podpory MSP, ktorá by nanovo definovala ciele rozvoja sektora MSP, rámec pre využitie podporných nástrojov MSP, ich inštitucionálne zabezpečenie a koordináciu, ako aj úpravy právneho rámca podnikateľského prostredia s cieľom odstrániť prekážky rozvoja MSP na Slovensku. Stratégia by mala vychádzať zo zásad zadefinovaných v dokumente EK *Small Business Act for Europe*.
- Uľahčiť pre začínajúcich podnikateľov prístup k štartovaciemu kapitálu formou poskytovania zvýhodnených úverov resp. záruk, nakoľko bankový systém takýchto klientov posudzuje stále ako rizikových. Jedná sa predovšetkým o posilnenie záručných programov SZRB a mikropôžičkového programu NARMSP, pričom v budúcnosti je potrebné pravidelne prehodnocovať potrebu doplnenia zdrojov do týchto programov.
- V záujme zvýšenia pravdepodobnosti prežitia začínajúcich podnikateľov je potrebné vo väčšej miere spájať podporu začínajúcim a malým podnikateľom formou dotácií a mikroúverov s poskytovaním vzdelávacích a poradenských služieb.
- Podporu začínajúcim podnikateľom vo forme príspevku na samostatnú zárobkovú činnosť neviazať na povinnosť jeho vstupu do evidencie nezamestnaných a zotrvanie v nej.
- Zlepšiť dostupnosť rizikového kapitálu pre začínajúce inovatívne firmy vytvorením systému založenom na zapojení súkromných aj verejných zdrojov pri dodržaní trhových princípov. Zvážiť možnosť daňového zvýhodnenia osôb, ktoré investujú do fondov rizikového kapitálu alebo priamo do začínajúcich inovatívnych firiem. Realizovať programy na zlepšenie pripravenosti MSP na využívanie rizikového kapitálu („investment readiness“ programy).
- Identifikovať a odstraňovať legislatívne prekážky v oblasti rozvoja kapitálového trhu a zabezpečiť jeho fungovanie.
- Zlepšovať podmienky pre začínajúcich malých a stredných podnikateľov pri získavaní priestoru na podnikanie v podnikateľských inkubátoroch alebo priemyselných parkoch. Ďalšia podpora na budovanie inkubátorov by mala byť zameraná výlučne na budovanie inkubátorov orientovaných na podporu inovatívnych firiem v odvetviach s vysokou pridanou hodnotou napojených na univerzitné alebo vedecko-výskumné pracoviská..
- Presunúť ťažisko podpory firmám v inkubátorovej starostlivosti z poskytovania priestorov a súvisiacich služieb za zvýhodnených podmienok na poskytovanie špecializovaného

poradenstva a získanie financovania tak, aby dokázali čo najskôr rásť a úspešne sa presadiť na trhu.

- Systematicky podporovať vznik a rozvoj klastrov na posilnenie väzieb MSP s odvetvovými lídrami, na ich zapojenie do sieťových štruktúr a napojenie na výskumno-vývojové a inovačné centrá v perspektívnych sektoroch (strojárstvo, automobilový priemysel, elektrotechnický priemysel, informačné technológie) s cieľom zvýšiť ich konkurencieschopnosť
- V záujme lepšieho uplatnenia MSP na jednotnom trhu EÚ a medzinárodných trhoch je potrebné venovať zvýšenú pozornosť podpore exportných aktivít MSP. Mali by byť vytvorené špecifické podporné programy zamerané na odstránenie typických slabých stránok MSP v zahraničnom obchode, ktorými sú najmä nedostatočné skúsenosti so zahranično-obchodnými transakciami, nedostatočná znalosť trhu a príslušných predpisov, získanie obchodného partnera, financovanie exportu a pod.
- Zabezpečiť širšiu dostupnosť poradenských služieb pre MSP prostredníctvom podporných programov. Podporované poradenské služby by mali byť zamerané na všeobecné poradenstvo pre začínajúcich podnikateľov a záujemcov o podnikanie, ako aj špecializované poradenstvo pre zvyšovanie konkurencieschopnosti MSP v oblastiach ako efektívne riadenie malého podniku, inovačný manažment, zahraničný obchod a pod.
- V súčasnosti využívaná forma podpory zahraničného obchodu pre MSP zameraná na akvizičnú činnosť (účasť na výstavách, príprava prezentačných materiálov) prostredníctvom časovo limitovaných výziev je nepružná a administratívne náročná. Je potrebné upraviť podmienky tak, aby bolo umožnené čerpať prostriedky združeniam a zväzom, ktoré môžu poskytovať servis pri organizácii a MSP na výstavách najmä v spoločných expozíciách a dokážu využiť prostriedky efektívnejšie a komplexnejšie.
- Znížiť administratívnu náročnosť, skrátiť a zjednodušiť procedúry pri získavaní a využívaní podpory pre MSP, ktoré sú najmä pri programoch financovaných zo štrukturálnych fondov neúmerne zdĺhavé a administratívne náročné. Uľahčiť prefinancovanie projektov uplatňovaním zálohových platieb pre MSP. Vylúčiť zmeny pravidiel od vyhlásenia výzvy po ukončenie projektov.

4.3 V oblasti vzdelávania, poradenstva a informovanosti

- Výchovno-vzdelávací systém, ktorý je v súčasnosti nastavený najmä na prípravu zamestnancov, preorientovať na výchovu podnecujúcu mladých ľudí k prevzatíu väčšej zodpovednosti za seba aj iných spojenou s dráhou podnikateľa.
- Podporovať rozvoj podnikateľského myslenia, podnikateľskej kultúry a podnikateľských zručností na všetkých stupňoch škôl, pričom je potrebné kombinovať formálny prístup (úprava existujúcich učebných osnov), ako aj neformálny prístup spočívajúci v úzkom kontakte s podnikateľskou praxou (napr. realizáciou projektov tzv. študentských mikrofiriem).
- Otázky výchovy, vzdelávania budúcich generácií živnostníkov musia tvoriť sústavu celoživotného vzdelávania. V školskom systéme je potrebné vytvárať základy pre zmenu filozofie prechodu od zamestnaneckej k zamestnávateľskej spoločnosti, vychovávať

absolventov stredných a vysokých škôl pripravených na samozamestnávanie prostredníctvom zvýšenia vedomostí v oblasti podnikateľskej ekonomiky, práva a v oblasti informatiky a komunikácie.

- Lepšie zosúladenie výchovno-vzdelávacieho systému stredného odborného školstva s potrebami MSP a vytváranie kooperujúcich prepojení praxe a vzdelávacích inštitúcií na znižovanie štrukturálnych nedostatkov trhu práce.
- Vytvoriť motivačný systém pre investovanie do vzdelávania, vo zvýšenej miere podporovať školy, o absolventov ktorých je dopyt na trhu práce.
- Zaviesť poskytovanie ekonomického a právneho minima na všetkých stupňoch a druhoch škôl a zásadne zvýšiť kvalitu jazykovej prípravy s cieľom zlepšenia kvality vzdelávacieho systému a prispôbenie obsahu vzdelávania dlhodobým potrebám trhu práce.
- Zvýšiť investície do vzdelávania pomocou osobitných programov pre MSP a ich poradcov v podporných štruktúrach a organizáciách zastupujúcich záujmy MSP.
- V nadväznosti na dobudovanie siete jednotných kontaktných miest (JKM), ktoré umožnia záujemcom o podnikanie vykonať všetky administratívne postupy pri začatí podnikania, rozšíriť ich funkciu o poskytovanie poradenstva pre začínajúcich podnikateľov.
- Výraznejšie podporovať poradenstvo a vzdelávanie o možnostiach podnikania na trhoch EÚ a trhoch tretích krajín.
- Zvýšiť transparentnosť podnikateľského prostredia dobudovaním on-line verzie obchodného registra, ktorá by umožňovala bezplatný on-line prístup k elektronickým verziám dokumentov uložených v zbierke listín
- Zabezpečiť permanentný dialóg medzi vládou a podnikateľmi o otázkach podnikateľského prostredia. Na zintenzívnenie dialógu medzi vládou a malými podnikateľmi odporúčame obnovenie činnosti Rady vlády pre MSP.

4.4 V oblasti zamestnanosti

- Prijat' opatrenia na zníženie administratívnej náročnosti súvisiacej so zamestnávaním (prijímanie zamestnanca, systém odvodov do fondov) a opatrenia na zníženie celkových nákladov práce znižovaním odvodov do fondov na základe komplexnej a objektívnej analýzy potrieb a možností ďalšieho znižovania odvodového zaťaženia v SR.
- Zaviesť odpočítateľnú položku pri odvodoch, čím sa zníži celková cena práce nízko zárobkových skupín zamestnancov a podporí sa tak ich zamestnateľnosť.
- Systém aktívnej politiky trhu práce orientovať viac na podporu tvorby pracovných príležitostí v malých a stredných podnikoch, ktoré vykazujú vysokú absorpčnú kapacitu.
- Z hľadiska zvýšenia zamestnateľnosti dlhodobo nezamestnaných osôb navrhujeme zaviesť podporný systém pre zamestnávateľov, na základe ktorého by štát participoval po určitú dobu na odvodovom zaťažení podnikateľa, ktorý zamestná takéhoto pracovníka. Čas

trvania podpory by zohľadňoval potrebnú rekvalifikáciu zamestnanej osoby, resp. nadobudnutie pravidelných pracovných návykov.

- Zrušiť obmedzenia nadčasovej práce v prípade dobrovoľnej dohody medzi zamestnancom a zamestnávateľom
- Doplniť Zákonník práce o definovanie skutočností považovaných za závažné porušenie pracovnej disciplíny
- Zrušiť povinné rozširovanie záväznosti kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa na podnikové kolektívne zmluvy uzavreté medzi zamestnancami a zamestnávateľmi, ktorí nie sú členmi organizácie, ktorá uzavrela predmetnú kolektívnu zmluvu vyššieho stupňa.
- Podporovať samozamestnávanie prostredníctvom poradenských služieb a vzdelávania financovaných z programov štátneho rozpočtu pre záujemcov o podnikanie.
- Preorientovať sociálnu výpomoc občanovi, ktorý začína podnikat' z núdze, pod určitým ekonomickým tlakom, z podpory v nezamestnanosti do foriem pomoci aktívnej podpory v začiatkoch podnikania.
- Klásť dôraz na rozvoj programov a pilotných projektov na podporu zamestnania rizikových skupín účastníkov trhu práce.
- Pre začínajúce firmy a mikropodnikateľov, ktorí nezamestnávajú ani jedného zamestnanca, znamená vytvorenie prvého zamestnaneckého pracovného miesta výrazný nárast administratívneho zaťaženia, a preto mnoho firiem bez zamestnancov o prijatí zamestnanca ani neuvažuje. Vzhľadom na to, že existuje významný potenciál na vytváranie pracovných miest v takýchto firmách, navrhujeme sústrediť všetky administratívne postupy pri prijatí zamestnanca na jedno miesto, ktoré bude zároveň poskytovať záujemcom komplexné informácie ohľadom povinností zamestnávateľa (obdoba Jednotných kontaktných miest pri začatí podnikania).

5. Štátna podpora MSP

5.1 Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky

Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky (MH SR) je ústredným orgánom štátnej správy Slovenskej republiky pre priemysel, energetiku, teplárenstvo, plynárenstvo, ťažbu, úpravu, ochranu, využívanie nerastných surovín, **podporu malého a stredného podnikania, stratégiu tvorby a podporu podnikateľského prostredia, vnútorný obchod, zahraničný obchod, cestovný ruch a ochranu spotrebiteľa**, BOZP v baníctve, puncovníctvo, skúšanie drahých kovov, kontrolu zákazu vývoja, výroby, skladovania, použitia a obchodu s chemickými zbraňami a prekursorami, koordinácia hospodárskej mobilizácie, privatizáciu majetku štátu.

V roku 2008 bola z rozpočtovej kapitoly Ministerstva hospodárstva SR poskytnutá **štátna pomoc formou dotácie a nenávratného finančného príspevku vo výške 2 570,87 mil. Sk** (85,34 mil. Eur), čo predstavuje 163,14 mil. Sk (5,42 mil. Eur) z prostriedkov Spoločenstva, t.j. 6,34 % a 2 407,73 mil. Sk (79,92 mil. Eur) z národných zdrojov, z toho:

- podľa schém štátnej pomoci
 - v rámci Sektorového operačného programu Priemysel a služby bola poskytnutá štátna pomoc vo výške 302,99 mil. Sk (10,06 mil. Eur),
 - pre slovenský uhoľný priemysel vo výške 109,8 mil. Sk (3,64 mil. Eur),
 - pre veľké podniky vo výške 653,72 mil. Sk (21,70 mil. Eur),
 - na podporu regionálneho rozvoja č. 1621/2007-1000 vo výške 192,49 mil. Sk (6,39 mil. Eur)
- individuálna štátna pomoc vo výške 1 311,87 mil. Sk (43,55 mil. Eur)

Celkom bolo podľa schém štátnej pomoci poskytnutých 1 258,50 mil. Sk (41,77 mil. Eur), čo predstavuje 48,95% z celkovej štátnej pomoci poskytnutej rezortom Ministerstva hospodárstva SR.

MH SR je v programovom období 2004 – 2006 riadiacim orgánom pre Sektorový operačný program Priemysel a služby a v programovom období 2007 – 2013 riadiacim orgánom pre Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast, ktorých implementáciu vykonávajú implementačné agentúry v gescii Ministerstva hospodárstva SR: NARMSP, SARIO, SIEA a SACR. V rámci **Sektorového operačného programu Priemysel a služby** sa štátna pomoc formou nenávratného príspevku poskytovala podľa nasledovných schém:

- *Schéma štátnej pomoci podpory malých a stredných podnikateľov*
- *Schéma štátnej pomoci na podporu priemyselného výskumu a predsúťažného vývoja*
- *Schéma štátnej pomoci na podporu úspor energie a využitia obnoviteľných energetických zdrojov*
- *Schéma štátnej pomoci podpory medzinárodnej spolupráce*
- *Schéma štátnej pomoci podpory podnikateľských aktivít cestovného ruchu*

Viac ako 2/3 poskytnutej štátnej pomoci bolo vyčerpaných malými a strednými podnikateľmi. Štátna pomoc pre MSP bola poskytnutá na zvýšenie konkurencieschopnosti MSP nákupom nových inovatívnych technológií, výstavbou a rekonštrukciou zariadení cestovného ruchu, účasťou na výstavách a veľtrhoch, atď. v závislosti od zamerania schémy štátnej pomoci.

V rámci priamej štátnej pomoci poskytnutej prostredníctvom Operačného programu Priemysel a služby vo výške 302,99 mil. Sk (10,06 mil. Eur) tvoril podiel Európskeho fondu regionálneho rozvoja 53,85 %, t. j. 163,142 mil. Sk (5,42 mil. Eur).

V porovnaní s rokom 2007 sa objem poskytnutej vyplatenej štátnej pomoci znížil o 78,95 %, čo je spôsobené ukončením programového obdobia 2004 – 2006, v rámci Sektorového operačného programu Priemysel a služby a skutočnosťou, že v rámci Operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast neboli ešte vyplatené žiadne prostriedky.

V rámci opatrenia 1.1 Podpora rozvoja nových a existujúcich podnikov a služieb bolo v roku 2008 ukončených 5 projektov v celkovej hodnote poskytnutej štátnej pomoci 73 558 542,25 Sk (2 441 696,28 Eur). Realizáciou projektov bol zabezpečený nákup novej technológie, modernizácia malých a stredných podnikov, najmä ich výrobnéj a odbytovej základne na báze transferu technológií a zavádzanie systémov riadenia kvality, zvyšovanie produktivity práce malých a stredných podnikov, rozvoj kooperačných vzťahov medzi malými a strednými podnikmi vo väzbe na veľké podniky, rozvoj subkontrakčných vzťahov.

V rámci opatrenia **1.3 Podpora podnikania, inovácií a aplikovaného výskumu** bolo v roku 2008 ukončených 6 projektov v celkovej hodnote poskytnutej štátnej pomoci 39 816 299,19 Sk (1 321 659,01 Eur).

V rámci opatrenia **1.4 Podpora úspor energie a využitia obnoviteľných zdrojov energie** bolo v roku 2008 ukončených 6 projektov v celkovej hodnote poskytnutej štátnej pomoci 214 659 223,1 Sk (7 125 380,84 Eur). Realizované projekty sú zamerané na úsporu energie a využitie obnoviteľných energetických zdrojov za účelom zníženia energetickej náročnosti výrobných a technologických procesov v jednotlivých odvetviach hospodárstva a zvýšenia využitia regionálne dostupných energetických zdrojov.

V rámci opatrenia **2.2 Podpora podnikateľských aktivít cestovného ruchu** bolo v roku 2008 ukončených 6 projektov v celkovej hodnote poskytnutej štátnej pomoci 290 877 851,9 Sk (9 655 279,67 Eur). Realizáciou projektov došlo k vytvoreniu nových pracovných miest, výstavbe a rekonštrukcii ubytovacích a stravovacích zariadení, vytvoreniu nových lôžok.

Cieľom podpory v rámci **Operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast** OP KaHR je zachovať a ďalej rozvíjať konkurencieschopný a efektívne vyrábajúci potenciál priemyselnej výroby, energetiky, ako aj potenciál cestovného ruchu a ďalších vybraných služieb v podmienkach trvalo udržateľného rozvoja, a tak účinne prispievať k zvyšovaniu ekonomickej výkonnosti Slovenska ako celku a znižovaniu disparít ekonomickej výkonnosti v regiónoch SR. Pozornosť je venovaná podpore aktivít s pozitívnym dopadom na zamestnanosť a inovačný rozvoj. V rámci OP KaHR sa v rokoch 2007 – 2013 štátna pomoc formou nenávratného finančného príspevku bude poskytovať na základe nasledovných schém štátnej pomoci:

- *Schéma štátnej pomoci na podporu zavádzania inovatívnych a vyspelých technológií v priemysle a v službách;*
- *Schéma štátnej pomoci na podporu inovácií prostredníctvom projektov priemyselného výskumu a experimentálneho vývoja;*
- *Schéma štátnej pomoci pre zvyšovanie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzaní progresívnych technológií v energetike priamou formou pomoci;*
- *Schéma štátnej pomoci na podporu podnikateľských aktivít v cestovnom ruchu do ucelených produktov cestovného ruchu s celoročným využitím*

Pre všetky vyššie uvedené schémy bola v roku 2008 vyhlásená min. jedna výzva na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok, pričom k čerpaniu štátnej pomoci v rámci nich je plánované až na roky 2009 – 2015.

5.1.1 SLOVENSKÁ AGENTÚRA PRE ROZVOJ INVESTÍCIÍ A OBCHODU (SARIO)

SARIO je príspevkovou organizáciou MH SR financovanou zo zdrojov štátneho rozpočtu. Agentúra SARIO si za svoj základný cieľ kladie zvyšovanie životnej úrovne občanov Slovenska prostredníctvom zvyšovania zamestnanosti a znižovania regionálnych rozdielov. V rámci podpory rozvoja investícií a obchodu zabezpečuje propagáciu výhod slovenského podnikateľského a investičného prostredia, získava investorov pre významné investície, organizuje aktivity na podporu obchodu so zahraničím, poskytuje konzultačnú činnosť. Medzi jej ďalšie aktivity patrí aj účasť na všeobecných a špecializovaných výstavách a veľtrhoch, realizácia obchodných misií v zahraničí, prijímanie zahraničných misií, vzdelávacie programy pre exportérov, poskytovanie poradenských služieb v tuzemsku a v zahraničí, spracovávanie marketingových štúdií.

V oblasti podpory investícií na Slovensku SARIO poskytuje investičné služby a aktuálne informácie o podnikateľskom prostredí pre domácich aj zahraničných investorov, zabezpečuje výber najvhodnejších lokalít a nehnuteľností pre implementáciu investičných zámerov. V roku 2008 SARIO asistovala pri úspešnom zrealizovaní 34 investičných projektov, čím zabezpečila prílev investícií v celkovej plánovanej výške 538 100 000 Eur a vytvorenie 4 624 nových pracovných miest.

V oblasti podpory rozvoja zahraničného obchodu SARIO sa v roku 2008 sústredila na rastúce, perspektívne a pre Slovensko strategické teritória a v rámci svojich proexportných projektov na nich poskytovala slovenským firmám podporu pri identifikácii a využívaní obchodných príležitostí, inštitucionálnom zabezpečení ich biznisu a posilňovaní obchodno-politických vzťahov v spolupráci s obchodno-ekonomickými oddeleniami Ministerstva hospodárstva SR. Sú to nasledovné projekty: obnova Iraku a školenie irackých odborníkov pre využitie slovenských strojárskych, environmentálnych a vodohospodárskych technológií; obnova Libanonu a inštitucionálne zabezpečenie prieniku slovenských energetických spoločností na libanonský trh; uskutočnenie rokovaní a prijatí podnikateľských delegácií a predstaviteľov Ministerstva pre rozvoj Líbyjskej džamahirije za účelom monitorovania možností dodávok civilnej techniky, materiálu a technológií zo Slovenska; využitie príležitostí na subkontrakčný networking a dodávky technológií na Balkáne slovenskými firmami; obnova zemetrasením postihnutých oblastí provincie S'-čchuan v Číne a získanie miestnych zákaziek pre slovenské firmy; podpora prieniku slovenských IT spoločností na trhy Latinskej Ameriky v rámci projektu HispanoIT.

V rámci implementácie **Sektorového operačného programu Priemysel a služby 2004 – 2006** plní SARIO úlohu sprostredkovateľského orgánu pod riadiacim orgánom, pričom je zodpovedný za implementáciu opatrení 1.2. Podpora budovania a rekonštrukcie infraštruktúry (časť priemyselné parky) a 1.5 Rozvoj zahraničnej spolupráce a image SR (opatrenie určené pre MSP).

Konečným prijímateľom v rámci opatrenia 1.2 Podpora budovania a rekonštrukcie infraštruktúry (časť priemyselné parky) bolo v roku 2008 v rámci 1. výzvy uhradených 5 žiadostí

o platbu v celkovej výške 85 174 914,45 Sk (2 827 289,2 mil. Eur), v rámci 2. výzvy bolo v roku 2008 uhradených 6 žiadostí o platbu v celkovej výške 80 628 827,70 Sk (2 676 386,77 mil. Eur), v rámci 3. výzvy bolo v roku 2008 uhradených 35 žiadostí o platbu v celkovej výške 389 004 921,46 Sk (12 912 597,80 mil. Eur) a v rámci 4. výzvy bolo v roku 2008 uhradených 12 žiadostí o platbu v celkovej výške 166 830 816,84 Sk (5 537 768,60 mil. Eur).

V rámci opatrenia 1.5 Rozvoj zahraničnej spolupráce a image SR poskytlo SARIO v roku 2008 finančnú podporu pre 14 **malých a stredných podnikov v celkovej výške 23 971 408,53 Sk (795 704,99 Eur).**

V rámci implementácie **Operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast 2007 – 2013** zabezpečovalo SARIO ako sprostredkovateľský orgán pod riadiacim orgánom v roku 2008 aktivity v rámci vyhlásených nových výziev:

- Výzva s kódom KaHR-113DM – 0801, Prioritná os - 1 Inovácie a rast konkurencieschopnosti, Opatrenie 1.1 Inovácie a technologické transfery, **Podopatrenie 1.1.3 Podpora účasti slovenských výrobcov na veľtrhoch, výstavách, obchodných misiách**, Schéma na podporu medzinárodnej spolupráce (schéma pomoci de minimis). Výzva bola vyhlásená 12. marca 2008, alokovaná suma pre výzvu bola 250 000 000 Sk (8 298 480 Eur). Do termínu uzávierky výzvy bolo doručených 41 žiadostí o NFP v celkovej hodnote 249 659 024,99 Sk (8 287 161 Eur) a celkovej požadovanej výške NFP 112 959 148,08 Sk (3 749 557 Eur). Schválených bolo 28 žiadostí o NFP v celkovej výške žiadaného NFP 66 680 924,60 Sk (2 213 401 Eur). Vzhľadom na výšku alokácie pre danú výzvu a hodnotu predložených a schválených žiadostí o NFP, zásobník projektov nebol vytvorený.
- Výzvy s kódom KaHR-12VS- 0801, Prioritná os - 1 Inovácie a rast konkurencieschopnosti, **Opatrenie 1.2 Podpora spoločných služieb pre podnikateľov**. Výzva bola vyhlásená 12. mája 2008, alokovaná suma pre výzvu bola 1 400 000 000 Sk (46 471 486 Eur.) Predložených bolo 9 žiadostí o NFP v celkovej hodnote 2 007 180 557,50 Sk (66 626 188,60 Eur) a celkovej požadovanej výške NFP 1 897 042 164,38 Sk (62 970 263,71 Eur). Schválených bolo 5 žiadostí o NFP v celkovej výške schváleného NFP 1 115 900 466,36 Sk (37 041 109,60 Eur). Vzhľadom na výšku alokácie pre danú výzvu a hodnotu predložených a schválených žiadostí o NFP, zásobník projektov nebol vytvorený.

5.1.2 SLOVENSKÁ INOVAČNÁ A ENERGETICKÁ AGENTÚRA (SIEA)

SIEA je príspevková organizácia v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva SR so zameraním na oblasť energetiky, racionálneho využitia zdrojov energie a inovácií. SIEA pôsobí ako Sprostredkovateľský orgán pod Riadiacim orgánom (MH SR) v rámci implementácie Sektorového operačného programu Priemysel a služby a tiež Operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast.

V rámci Operačného programu **Konkurencieschopnosť a hospodársky rast** boli v roku 2008 vyhlásené dve výzvy:

- Výzva s kódom KaHR111SP – 0801; Prioritná os - Inovácie a rast konkurencieschopnosti, **Opatrenie 1.1 Inovácie a technologické transfery**, Schéma štátnej pomoci na podporu zavádzania inovatívnych a vyspелých technológií

v priemysle a v službách. Výzva bola vyhlásená 31. marca 2008, alokovaná suma pre výzvu bola 1 500 000 000 Sk (49 790 878 Eur). Do termínu uzávierky výzvy bolo doručených 308 žiadostí o NFP v celkovej výške výdavkov 16 820 100 879,13 Sk (558 325 064,04 Eur) a celkovej požadovanej výške NFP 7 566 293 610,71 Sk (251 154 936,29 Eur). Schválených bolo 56 žiadostí o NFP v celkovej výške NFP 2 086 863 040,41 Sk (69 271 162,46 Eur). Z toho 32 žiadostí o NFP v celkovej sume 1 418 712 655,60 Sk (47 092 632,8 Eur) vstúpilo do procesu uzatvorenia Zmluvy o poskytnutí NFP. Zvyšných 24 žiadostí bolo zaradených do zásobníka projektov, v celkovej sume požadovaného NFP 668 150 384,81 Sk (22 178 529,67 Eur).

- Výzva s kódom KaHR - 21DM – 0801; Prioritná os - 2 Energetika, **Opatrenie 2.1 Zvyšovanie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike**, Schéma na podporu trvalo udržateľného rozvoja (schéma pomoci de minimis). Výzva bola vyhlásená 12. marca 2008, alokovaná suma pre výzvu bola 700 000 000 Sk (23 235 743,21 Eur). Doručených bolo 36 žiadostí o NFP v celkovej výške výdavkov 314 815 913,33 Sk (10 449 973,89 Eur) a celkovej požadovanej výške NFP 132 249 318,82 Sk (4 389 873,16 Eur). V rámci hodnotenia bolo úspešných 11 žiadostí o NFP. Výberová komisia schválila žiadosti o NFP v celkovej výške NFP 41 145 971,225 Sk (1 365 796,03 Eur). Z dôvodu nízkeho počtu posudzovaných projektov sa nezriadil na nevyčerpané finančné prostriedky alokované v rámci výzvy zásobník projektov.

5.1.3 SLOVENSKÁ AGENTÚRA PRE CESTOVNÝ RUCH (SACR)

Slovenská agentúra pre cestovný ruch je štátna príspevková organizácia špecializovaná na marketing a štátnu propagáciu cestovného ruchu Slovenskej republiky. Vykonáva marketing cestovného ruchu na celoštátnej úrovni, poskytuje informácie o možnostiach cestovného ruchu na Slovensku, propaguje Slovensko ako cieľovú krajinu cestovného ruchu, prispieva k tvorbe pozitívneho obrazu Slovenska v zahraničí a podporuje predaj produktov cestovného ruchu Slovenskej republiky. SACR je oprávnená vykonávať oficiálne zastúpenia v zahraničí a vytvárať detašované pracoviská v tuzemsku a v zahraničí.

SACR zároveň plní funkciu Sprostredkovateľského orgánu pod Riadiacim orgánom pre Sektorový operačný program Priemysel a služby 2004 – 2006 a pre Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast 2007 – 2013.

V rámci **Sektorového operačného programu Priemysel a služby, Opatrenia 2.2 Podpora podnikateľských aktivít cestovného ruchu** bolo k 31.12.2008 podpísaných 43 Zmlúv o poskytnutí NFP v hodnote 1 337 777 831,66 Sk (44 406 088,82 Eur), z toho v roku 2008 boli v rámci Opatrenia 2.2 podpísané 2 Zmluvy o poskytnutí NFP.

K 31.12.2008 sú v realizácii 2 projekty v objeme 108 000 000,00 Sk (3 584 943,24 Eur), čo predstavuje cca 8,07 % všetkých zazmluvnených prostriedkov v rámci Opatrenia 2.2. Ukončených bolo k 31.12.2008 41 projektov v objeme 1 229 777 831,66 Sk (40 821 145,58 Eur), čo predstavuje 91,93 % všetkých projektov Opatrenia 2.2. Zostatok na dočerpanie zazmluvnených finančných zdrojov na Opatrenie 2.2 predstavuje výšku 80 183 055,19 Sk (2 661 589,83 Eur). V rámci Opatrenia 2.2 bolo k 31.12.2008 celkovo vyčerpaných 94 % zazmluvnených prostriedkov.

V rámci **Operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast, priority 3 – Cestovný ruch, Opatrenia 3.1 Podpora podnikateľských aktivít v cestovnom ruchu** boli k 31.12.2008 vyhlásené 3 výzvy na predkladanie žiadostí o NFP:

- Výzva s kódom KaHR-31SP-0801, trvanie výzvy 14.04.2008 – 18.07.2008, alokovaná suma na výzvu 2 500 000 000,00 Sk (82 984 797,19 Eur);
- Výzva s kódom KaHR-31DM-0801, trvanie výzvy 09.06.2008 – 12.09.2008, alokovaná suma na výzvu 500 000 000,00 Sk (16 596 959,44 Eur);
- Výzva s kódom KaHR-31SP-0802, trvanie výzvy 16.09.2008 – 13.02.2009, alokovaná suma na výzvu 1 000 000 000,00 Sk (33 193 918,87 Eur).

V rámci 2 výziev, ktoré boli uzavreté k 31.12.2008 bola výška žiadaného nenávratného finančného príspevku v rámci týchto výziev (218 predložených žiadostí o NFP) 11 561 353 945,74 Sk (383 766 644,95 Eur). Schválených bolo spolu 48 žiadostí v objeme schváleného príspevku 2 636 094,046 Sk (87 502 301,867 Eur) a ďalších 6 žiadostí bolo schválených do tzv. zásobníka a to v objeme schváleného príspevku 649 369 932,34 Sk (21 555 132,853 Eur). V roku 2008 nebola podpísaná žiadna Zmluva o poskytnutí NFP.

5.1.4 INOVAČNÝ FOND n. f.

Inovačný fond n. f. je samostatnou neziskovou, neštátnou právnickou osobou s pôsobnosťou na území SR. Je zriadený Ministerstvom hospodárstva SR v zmysle zákona č. 147/1997 Z. z. o neinvestičných fondoch. **Účelom fondu je podporovať trvalý rozvoj duchovných hodnôt v oblasti vedy, výskumu a vývoja a tým urýchliť inovačný rozvoj v SR.** Podporuje prístup k domácim i zahraničným vedeckým, technickým, ekonomickým a finančným informáciám, podporuje ochranu domáceho duševného vlastníctva a know-how slovenských subjektov a rozvoj podporných nástrojov technickej politiky.

Inovačný fond je neinvestičný fond, ktorý pracuje na princípe obrátkového (návratného) financovania. Od svojho vzniku podporil realizáciu 15 projektov z oblasti strojárskoho, elektrotechnického, chemického priemyslu. Pre zabezpečenie návratnosti poskytnutých finančných prostriedkov Inovačný fond požaduje pri uzatváraní zmlúv aj zriadenie záložného práva na majetok žiadateľa finančnej podpory.

Inovačný fond n. f. v roku 2008 podporil 5 projektov vo forme návratnej finančnej výpomoci, na riešenie ktorých poskytol sumu 18 989 000 Sk (630 319 Eur). Išlo o podporu projektov nasledovných riešiteľov:

- **EVPU a. s., Nová Dubnica**, na riešenie projektu „Výskum a vývoj komponentov technologického komplexu splynovania komunálneho odpadu (zmluva 1/2006) 3. tranža vo výške 3 920 000 Sk (130 120 Eur),
- **Vývoj Martin a. s.**, na riešenie projektu „Inovácia technologických procesov“ (zmluva 1/2007) 2. tranža vo výške 4 969 000 Sk (164 941 Eur),
- **EVPU – ZVS a. s., Dubnica nad Váhom**, na riešenie projektu „Dobudovanie technologickej základne pre vyšší stupeň výroby 3D ohýbaných skeletov a komponentov pre sofistikované výrobky výkonovej elektroniky a silnoprúdovej elektrotechniky“ (zmluva 2/2007) 2. tranža 1 700 000 Sk (56 430 Eur),
- **EVPU – ZVS a. s., Dubnica nad Váhom**, na riešenie projektu „Vybudovanie technologickej základne pre vyšší stupeň výroby priestorových Al obrobkov, skeletov a nosičov manipulátorov a stabilizovaných plošín pre sofistikované aplikácie kontrolných a vizualizačných optoelektrických staníc“. (zmluva 1/2008) 1. tranža 3 400 000 Sk (112 859 Eur),

- **PRVÁ ZVÁRAČSKÁ a. s., Bratislava**, na riešenie projektu „Inovácia automatizovaného elektrónovo lúčového zvaracieho komplexu pre priemyselné aplikácie“. (Zmluva 2/2008) 1. tranža 5 000 000 Sk (165 970 Eur).

5.2 Ministerstvo financií SR

Ministerstvo financií Slovenskej republiky (MF SR) je ústredným orgánom štátnej správy Slovenskej republiky pre oblasť financií, daní, colníctva, cien, finančnej kontroly a vnútorného auditu. Zabezpečuje:

- a) tvorbu a uskutočňovanie finančnej, colnej a cenovej politiky vrátane rozpočtovania súhrnného schodku verejného rozpočtu, tvorby a realizácie štátneho rozpočtu, správy štátnych finančných aktív a pasív Slovenskej republiky, kapitálového trhu, poisťovníctva, politiky daní a poplatkov a finančno-ekonomických nástrojov v oblasti podnikania,
- b) výkon štátnej správy vo veciach bankovníctva, stavebného sporenia, doplnkového dôchodkového poistenia, devízového hospodárstva a devízovej kontroly, jednotného účtovníctva a účtovného výkazníctva, lotérií a iných obdobných hier, vo veciach správy majetku štátu vo verejnoprospešnej a nepodnikateľskej sfére,
- c) výkon štátneho dozoru nad zabezpečovaním politiky trhu práce, vykonávaním nemocenského poistenia a dôchodkového zabezpečenia, zdravotným poistením, činnosťou doplnkových dôchodkových poisťovní, dodržiavaním podmienok poskytovania štátnej prémie v stavebnom sporení, dodržiavaním podmienok poskytovania štátneho príspevku k hypotekárnym úverom a nad hospodárením Sociálnej poisťovne.

Podpora MSP zo strany MF SR sa uskutočňuje prostredníctvom aktivít Slovenskej záručnej a rozvojovej banky (SZRB) a Exportno-importnej banky SR (EXIMBANKA).

5.2.1 SLOVENSKÁ ZÁRUČNÁ A ROZVOJOVÁ BANKA (SZRB)

Slovenská záručná a rozvojová banka, a. s. (SZRB) je špecifickou bankou zameranou najmä na rozvoj malého a stredného podnikania na Slovensku. Okrem malých a stredných podnikateľov podporuje aj mestá a obce či vlastníkov bytových domov.

Prvoradým cieľom banky je podpora tej časti segmentu malých a stredných podnikateľov, ktorá nie je cieľovou skupinou komerčných bánk. Na jeho splnenie využíva banka okrem svojich úverových produktov aj partnerskú spoluprácu s komerčnými bankami a ostatnými inštitúciami podporujúcimi tento segment.

Hlavným vlastníkom a výlučným akcionárom SZRB je Slovenská republika zastúpená Ministerstvom financií SR. Banka preto orientuje obchodnú politiku v súlade s Programovým vyhlásením vlády SR na podporu malých a stredných podnikateľov a v súčasnej situácii aj so súborom opatrení vlády na prekonanie dopadov globálnej finančnej krízy.

SZRB sa v roku 2008 orientovala na podporu rozvoja a stabilizácie podnikania najmä:

- **poskytovaním bankových záruk na úvery** – predovšetkým tým podnikateľom, ktorí nemajú dostatočné zabezpečenie za úver, alebo sú pre komerčné banky rizikovejší, ale tie majú záujem ho za určitých podmienok financovať. Základný princíp poskytovania záruk na úvery spočíva v rozložení rizika medzi SZRB, klienta a partnerský subjekt.

- **poskytovaním priamych úverov** – najmä malým a stredným podnikateľom, ale aj mestám a obciam či právnickým osobám zriadeným podľa osobitných predpisov (napr. spoločenstvám vlastníkov bytov).

5.2.1.1. Záručné programy

Portfólio záručných programov k 31. 12. 2008 tvorili nasledovné programy:

1. Rýchle bankové záruky

SZRB poskytuje záruky za úvery komerčných bánk pre malých a stredných podnikateľov, a to až do výšky 55 % z istiny úveru. Prostredníctvom rýchlej bankovej záruky pokrýva banka široké spektrum úverových produktov, či už na prevádzku alebo pokrytie investičných zámerov podnikateľov.

2. Bankové záruky na finančné úvery

Okrem vyššie uvedených záruk banka poskytuje aj iné typy záručných produktov na úvery pre malých a stredných podnikateľov v komerčných bankách a špeciálne záruky pre spoločenstvá vlastníkov bytov a nebytových priestorov a tiež vlastníkov bytov a nebytových priestorov zastúpených správcom bytového domu a pre mestá a obce pri úveroch na výstavbu nájomných obecných domov.

V roku 2008 zaznamenala SZRB zvýšený záujem o bankové záruky. Banka schválila 963 záruk vo výške 2 849 mil. Sk (94,6 mil. Eur), čo predstavuje objemový nárast oproti roku 2007 o 9,3 %. Poskytnutých bolo 1 007 záruk vo výške 3 001 mil. Sk (99,6 mil. Eur), čo predstavuje objemový nárast oproti roku 2007 o 24,3 %. Celkové portfólio záruk dosiahlo výšku 6 324 mil. Sk (209,9 mil. Eur). Podrobnejšie členenie poskytnutých záruk je uvedené v prílohe 5A.

5.2.1.2. Úverové programy

Portfólio úverových programov k 31. 12. 2008 tvorili nasledovné programy:

1. Priame úvery

SZRB podporuje financovanie investičných a prevádzkových potrieb malých a stredných podnikateľov, financuje rozvoj regiónov, miest a obcí.

2. Úvery pre poľnohospodárov

Banka pomáha subjektom žiadajúcim o priame platby preklenúť prechodný nedostatok finančných prostriedkov a poskytuje dlhodobý úver pre poľnohospodárskych prvovýrobcov na odkúpenie poľnohospodárskej pôdy, ktorú majú prevažne v prenájme.

3. Obnova bytového fondu

SZRB financuje projekty zamerané na obnovu bytového domu, najmä opravy, modernizácie a rekonštrukcie spoločných častí, zariadení a príslušenstva bytových domov.

4. Mikroúvery

Banka podporuje rast malých podnikateľov, pomáha ženám - podnikateľkám pri rozvoji ich podnikateľských činností, zjednodušuje mladým podnikateľom prístup k úverovým zdrojom a poskytuje začiatkový kapitál vysokoškólakom na rozvoj ich podnikateľskej činnosti či ešte počas štúdia, alebo po jeho ukončení.

5. Úvery na podporu environmentálnych a iných projektov

Zo zdrojov Nordickej investičnej banky (NIB) SZRB spolufinancuje projekty na výstavbu infraštruktúry, realizáciu energetických projektov, zabezpečenie zásobovania pitnou vodou, výstavbu kanalizácie a čistiarní odpadových vôd.

6. Úvery financované s podporu EÚ, Kreditanstalt für Wiederaufbau a Rozvojovej banky Rady Európy

SZRB zlepšuje prístup k dlhodobému financovaniu projektov pre malých a stredných podnikateľov, samostatne hospodáriacich roľníkov a prvovýrobcov, ktorí podnikajú vo vidieckych oblastiach Slovenska. Taktiež financuje dlhodobé investície týkajúce sa výstavby, skvalitnenia alebo renovovania malej komunálnej infraštruktúry – oprava miestnych komunikácií, kultúrneho domu, detského ihriska, verejného osvetlenia a pod.

V roku 2008 banka zaznamenala zvýšený objem úverov. SZRB schválila 538 úverov vo výške 3 417 mil. Sk (113,4 mil. Eur), čo predstavuje objemový nárast oproti roku 2007 o 75,2 %. Objem 517-tych poskytnutých úverov dosiahol 2 922 mil. Sk (96,9 mil. Eur). Celkové portfólio poskytnutých priamych úverov dosiahlo výšku 7 784,5 mil. Sk s počtom 1 862 úverov. Podrobnejšie členenie poskytnutých úverov je uvedené v prílohe 5A.

5.2.2 EXPORTNO - IMPORTNÁ BANKA SR (EXIMBANKA SR)

EXIMBANKA SR je špecializovaná štátna agentúra, ktorá bola zriadená za účelom podpory exportu slovenských výrobcov produkcie a služieb na zahraničných trhoch, v zmysle zákona 80/1997 Z.z. a neskorších predpisov. Jej hlavným zámerom je zvýšiť konkurencieschopnosť slovenských exportérov a podporiť vzájomnú hospodársku výmenu Slovenskej republiky so zahraničím v súlade so štátnou a zahraničnoobchodnou politikou a v súlade s medzinárodnými záväzkami, ktorými je viazaná.

EXIMBANKA SR sa v súlade s proexportnou politikou vlády SR sústreďuje na rozširovanie podpory vývozných aktivít v oblasti malých, stredných a veľkých podnikateľov s cieľom zníženia vysokej miery závislosti exportnej výkonnosti slovenskej ekonomiky od relatívne malého počtu firiem.

Charakteristickým znakom slovenskej exportnej politiky je vysoká koncentrácia zahraničného obchodu na krajiny EÚ. Vládou SR schválený dokument „Proexportná politika SR na roky 2007 – 2013“ v oblasti teritoriálnej orientácie exportu definuje okrem prioritnej orientácie na tradičné trhy EÚ diverzifikovať exportné aktivity aj na trhy s potenciálom vysokého rastu. EXIMBANKA SR bude z pohľadu teritoriálneho vo vyššej miere klásť dôraz na podporu exportu mimo krajín Európskeho hospodárskeho priestoru, čomu prispôbuje svoje portfólio produktov.

Z celkovej výšky podporeného exportu EXIMBANKY SR, ktorá dosiahla 116,8 mld. Sk, **predstavoval podiel podpory exportu za sektor malého a stredného podnikania objem 12 045 mil. Sk (399 mil. EUR)**, čo v medziročnom porovnaní podpory exportu sektoru MSP predstavuje nárast o 22 %. Na tomto objeme sa podpora bankovými produktmi podieľala objemom 8 116 mil. Sk, čo predstavuje 67,4 % podiel na celkovej podpore, poisťné produkty podporili export v objeme 3 928 mil. Sk, t.j. 32,6 %. Podrobnejšie údaje o podpore exportu MSP prostredníctvom EXIMBANKY SR sú uvedené v prílohe č. 5B.

5.3 Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (MPSVR SR) je ústredným orgánom štátnej správy Slovenskej republiky pre oblasť pracovnoprávných vzťahov, zamestnanosti, kolektívneho vyjednávania, miezd a iných odmien za prácu, sociálneho zabezpečenia, sociálnoprávnej ochrany detí a mládeže, starostlivosti o rodinu a pre ďalšie veci sociálnej politiky.

Podpora MSP je súčasťou činnosti Ústredia práce sociálnych vecí a rodiny a predovšetkým je realizovaná prostredníctvom nástrojov aktívnej politiky trhu práce.

5.3.1 ÚSTREDIE PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY

Aktívna politika trhu práce (ďalej len „AFTP“) je významným činiteľom, ktorý napomáha začleneniu uchádzačov o zamestnanie na trh práce. Nástroje AFTP v zmysle zákona o službách zamestnanosti boli zabezpečované Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny (PSVR) a úradmi PSVR.

Aktívna politika trhu práce (AFTP) sa v roku 2008 realizovala predovšetkým prostredníctvom aktívnych opatrení na trhu práce (AOTP) v zmysle zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. 1. mája 2008 nadobudla účinnosť novela zákona o službách zamestnanosti (zákon č. 139/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o službách zamestnanosti), ktorou sa prehodnotili existujúce AOTP a zaviedli do praxe nové aktívne opatrenia s adresnejším zacielením na podporu udržania v zamestnaní najmä dlhodobo nezamestnaných občanov s nízkou kvalifikáciou, mladých, starších, občanov so zdravotným postihnutím a zamestnancov s nízkymi mzdami.

Cieľom novely zákona o službách zamestnanosti bolo podporiť zvyšovanie zamestnateľnosti najmä znevýhodnených skupín uchádzačov o zamestnanie, ich vstup a zotrvanie na trhu práce, ako aj podporiť motiváciu zamestnávateľov vytvárať pracovné miesta a prijímať do zamestnania tieto skupiny uchádzačov o zamestnanie.

V roku 2008 boli uchádzačom o zamestnanie, záujemcom o zamestnanie, zamestnancom a zamestnávateľom za účelom umiestnenia na trhu práce prostredníctvom zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o službách zamestnanosti“) poskytované nasledovné nástroje aktívnych opatrení na trhu práce:

- § 32 *Sprostredkovanie zamestnania*
- § 42 Informačné a poradenské služby
- § 43 Odborné poradenské služby
- § 46 Vzdelávanie a príprava pre trh práce uchádzača o zamestnanie a záujemcu o zamestnanie
- § 47 Vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnanca
- § 48b *Poskytovanie dávky počas vzdelávania a prípravy pre trh práce a počas prípravy na pracovné uplatnenie občana so zdravotným postihnutím*
- § 49 Príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť
- § 49a *Príspevok na zapracovanie znevýhodneného uchádzača o zamestnanie*

- § 50 Príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného uchádzača o zamestnanie
- § 50a Príspevok na podporu udržania v zamestnaní zamestnancov s nízkymi mzdami
- § 50c Príspevok na podporu vytvárania a udržania pracovných miest v sociálnom podniku
- § 51 Príspevok na vykonávanie absolventskej praxe
- § 51a Príspevok na podporu zamestnávania absolventov vzdelávania a prípravy pre trh práce
- § 52 Príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec
- § 52a Príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby
- § 53 Príspevok na dochádzku za prácou
- § 53a Príspevok na presťahovanie za prácou
- § 53b Príspevok na dopravu do zamestnania
- § 54 Projekty a programy
- § 55a Príspevok na pracovné uplatnenie občana so zdravotným postihnutím
- § 56 Príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska
- § 56a Príspevok na udržanie občana so zdravotným postihnutím v zamestnaní
- § 57 Príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti
- § 57a Príspevok na obnovu alebo technické zhodnotenie majetku chránenej dielne alebo pracoviska
- § 59 Príspevok na činnosť pracovného asistenta
- § 60 Príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov

Poznámka: Kurzívou vytlačené nástroje sú nové, ktoré boli aktívne od robu 2008.

Realizácia vybraných nástrojov aktívnych opatrení trhu práce v roku 2008 je uvedená v nasledujúcej tabuľke:

Tab. č. 5.1: Nástroje aktívnych opatrení trhu práce

Nástroj AOTP	Rok 2008		
	Počet vytvorených/obsadených PM, resp. počet zaradených osôb, resp. počet podporených PM	Dohodnutá suma finančných prostriedkov (v Sk)	Priemerná dohodnutá suma finančných prostriedkov na jedno vytvorené/obsadené pracovné miesto, resp. jednu zaradenú osobu, resp. jedno PM (v Sk)
§ 32	3 207	981 126	306
§ 43	658	250 398	1 680
§ 46	12 143	112 232 814	9 243
§ 47	13 863	256 103 231	18 474
§ 48b	1 693	12 081 323	7 136
§ 49	12 096	1 009 706 613	83 474
§ 49a	65	1 006 663	15 487
§ 50	1 016	75 399 375	74 212
§ 50a	820	89 310 548	108 915
§ 51	13 435	145 078 209	10 799
§ 52	166 630	836 547 909	5 020
§ 52a	16 599	396 963 543	23 915
§ 53	12 311	43 995 377	3 574
§ 53a	6	82 133	13 689
§ 54	8227	128 369 282	15 603
§ 56	739	157 912 358	213 684
§ 56a	189	3 133 323	165 78
§ 57	337	74 458 260	220 944
§ 59	159	25 853 456	162 600
§ 60	6 592	356 773 946	54 122
Spolu	270 785	3 726 239 887	13 761

V roku 2008 úrady práce, sociálnych vecí a rodiny (úrady PSVR) podporili prostredníctvom nástrojov aktívnej politiky trhu práce realizovaných v zmysle zákona o službách zamestnanosti 270 785 pracovných miest alebo UoZ v celkovej sume 3 726 239 887 Sk (123 688 504,51 Eur). Priemerná dohodnutá suma na jedno pracovné miesto bola vo výške 13 761 Sk (456,78 Eur).

Aktívna politika trhu práce v zmysle zákona o službách zamestnanosti sa realizuje predovšetkým cez národné projekty a pilotné projekty. Najväčším prijímateľom pomoci z Európskeho sociálneho fondu, ktorý realizuje štátnu politiku v oblasti zamestnanosti vo väzbe na zákon o službách zamestnanosti a štátnu politiku v oblasti sociálnych vecí a rodiny, je Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ÚPSVR).

Najväčší podiel na financovaní jednotlivých nástrojoch AOTP v roku 2008 mal **príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 49)** vo výške 1 009 706 tis. Sk (33 516 tis. Eur). Vytvorených a obsadených bolo 12 096 pracovných miest (ďalej len PM), čo je o 2 058 PM

viac ako v roku 2007. V zmysle tohto nástroja sa poskytuje príspevok na úhradu preukázaných nákladov súvisiacich so samostatnou zárobkovou činnosťou.

V rámci štruktúry znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie, najviac tento nástroj využívajú dlhodobo nezamestnaní, ktorí majú problémy so začlenením sa na trh práce (v priemere cca. 35% zo znevýhodnených UoZ).

Poberanie **príspevku občana so zdravotným postihnutím na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti (§ 57)** v roku 2008 využilo 337 UoZ, pre ktorých bola dohodnutá suma finančných prostriedkov vo výške 74 458 tis. Sk (2 472 tis. Eur.) Príspevok občanovi so zdravotným postihnutím sa poskytuje na začatie prevádzkovania alebo vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti.

Druhým najvyužívanejším nástrojom aktívnych opatrení na trhu práce z hľadiska dohodnutej sumy finančných prostriedkov a prvým z hľadiska počtu vytvorených PM bol **príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec (§ 52).**

V roku 2008 bolo zaradených na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec 166 630 uchádzačov o zamestnanie, čo bolo o 90 669 menej ako v roku 2007. Dohodnutá suma finančných prostriedkov v roku 2008 predstavovala 836 548 tis. Sk (27 768 tis. Eur), t. j. o 91 720 tis. Sk (3 045 tis. Eur) menej ako pred rokom. Skupinou, ktorá najviac využívala možnosti aktivačnej činnosti v rámci znevýhodnených UoZ boli dlhodobo nezamestnaní.

Dopytovo – orientované projekty a globálne granty v oblasti adaptability pracovníkov a podpory podnikov a podnikania a projekty medzirezortnej spolupráce v rámci programového obdobia 2007 - 2013 sú spolufinancované z Európskeho sociálneho fondu prostredníctvom Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia. Jeho realizáciu uskutočňujú Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ktoré plní úlohy Riadiaceho orgánu a dva sprostredkovateľské orgány - Sociálna implementačná agentúra a Fond sociálneho rozvoja. V roku 2008 na podporu a udržania zamestnanosti Sociálna implementačná agentúra vyhlásila dve výzvy:

Výzva DOP-SIA-2008/3.1.5/01, Prioritná os 3: Podpora zamestnanosti, sociálnej inklúzie a budovanie kapacít v BSK, Opatrenie 3.1: Podpora rastu zamestnanosti a zlepšenia zamestnatel'nosti s osobitným zreteľom na vzdelanostnú spoločnosť, Rámcová aktivita 5: Podpora adaptability podnikov, podnikateľov, podnikateľských združení a regiónov, vyhlásená 30.06.2008 Výzva bola zameraná na podporu zamestnanosti, sociálnej inklúzie a budovania kapacít Bratislavskom samosprávnom kraji. V zmysle pomoci schémy de minimis za oprávnené žiadosti o NFP boli považované žiadosti zamerané na udržanie a rozvoj zamestnanosti u SZČO, mikro podnikov (do 10 zamestnancov a s výškou obratu do 2 mil. EUR) a malých podnikov (do 50 zamestnancov a s výškou obratu do 10 mil. EUR). Oprávneným územím bol región Bratislavského samosprávneho kraja (okresy Malacky, Pezinok, Senec a všetky mestské časti hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislava). Spolu bolo podporených 14 projektov v celkovej výške 35 813 tis. Sk (1 188 776,60 Eur).

Výzva DOP - SIA - 2008/1.2.1/01, Prioritná os 1: Podpora rastu zamestnanosti, Opatrenie 1.2: Podpora tvorby a udržania pracovných miest prostredníctvom zvýšenia adaptability pracovníkov, podnikov a podpory podnikania, Rámcová aktivita 1: Podpora adaptability podnikov, podnikateľov, podnikateľských združení a regiónov, vyhlásená 30.06.2008 Výzva bola zameraná na podporu adaptability, ktorá bola predovšetkým zameraná na rozvoj vzdelávania pre podporu a udržanie zamestnanosti, odbornej prípravy a podpory

zamestnancov v súvislosti so zavádzaním nových technológií a reštrukturalizáciou podnikov. Výzva sa takisto zaoberá podporou udržania a rozvoja samozamestnávania a rastu zamestnanosti v mikro a malých podnikoch, ako aj podporou ďalšieho vzdelávania zamestnancov a posilnenia úlohy zamestnávateľov. Spolu bolo podporených 78 projektov v celkovej výške 247 736 tis. Sk (8 223 330,22 Eur).

5.4 Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR

Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky (MVRR SR) je ústredným orgánom štátnej správy Slovenskej republiky pre verejné práce, regionálny rozvoj, stavebnú výrobu a stavebné výrobky, stavebný poriadok a územné plánovanie okrem ekologických aspektov, podporu a uskutočňovanie bytovej politiky, poskytovanie štátnej prémie k stavebnému sporeniu.

Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR ako Riadiaci orgán pre **Operačný program Bratislavský kraj** vyhlásilo v roku 2008 dve výzvy:

- výzva v rámci opatrenia 2.1. – *Inovácia a technologické transfery*
- výzva v rámci opatrenia 2.2. – *Informatizácia spoločnosti*

V rámci uvedených dvoch výziev na podporu z Operačného programu Bratislavský kraj bolo prijatých 28 žiadostí o nenávratný finančný príspevok pre malé a stredné podniky.

V zmysle Jednotného programového dokumentu NUTS II Bratislava Cieľ 2 na podporu rozvoja malého a stredného podnikania neboli v roku 2008 Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR ako Riadiacim orgánom pre Jednotný programový dokument NUTS II Bratislavský kraj Cieľ 2 vyhlásené žiadne výzvy, avšak boli poskytnuté nenávratné finančné príspevky v rámci nasledovných schém:

- *Schéma podpory malého a stredného podnikania JPD 2, XS 4/2005 (Opatrenie 1.1)*
- *Schéma podpory rozvoja cestovného ruchu JPD 2, XS 5/2005 (Opatrenie 1.3)*

V roku 2008 bolo v rámci Jednotného programového dokumentu NUTS II Bratislava Cieľ 2, v rámci **Schémy na podporu malého a stredného podnikania** schválených 16 projektov, z toho 8 projektov bolo zrušených z dôvodu odstúpenia zo strany žiadateľa. V rámci **Schémy na rozvoj podnikateľských aktivít a služieb v cestovnom ruchu** boli v roku 2008 schválené 4 projekty, z toho 3 projekty boli zrušené z dôvodu odstúpenia zo strany žiadateľa. Celková výška poskytnutých nenávratných finančných príspevkov v rámci uvedených schém dosiahla 22,03 mil. Sk (0,73 mil. Eur). V rámci Schémy na podporu malého a stredného podnikania je prínosom pre región Bratislavského kraja predpokladaný nárast nových pracovných miest vytvorených prostredníctvom schválených projektov v počte 69 a v rámci Schémy na podporu rozvoja cestovného ruchu sa pre región Bratislavského kraja predpokladá nárast nových pracovných miest vytvorených prostredníctvom schváleného projektu o 21.

5.5 Ministerstvo pôdohospodárstva SR

Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej Republiky (MP SR) je ústredným orgánom štátnej správy Slovenskej republiky vykonáva štátnu správu a štátny odborný dozor v rezorte pôdohospodárstva, riadi, usmerňuje a kontroluje výkon štátnej správy uskutočňovanej Štátnou veterinárnou a potravinovou správou SR, Plemenárskou inšpekciou SR, Ústredným kontrolným a skúšobným ústavom poľnohospodárskym, Národným lesníckym centrom,

Technickým a skúšobným ústavom pôdohospodárskym SKTC-106 Rovinka, Pôdohospodárskou platobnou agentúrou a orgánmi špecializovanej štátnej správy v rozsahu svojej pôsobnosti.

V roku 2008 sa v rezorte Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky poskytovala štátna pomoc na základe zákona č. 543/2007 Z. z. z 25. októbra 2007 o pôsobnosti orgánov štátnej správy pri poskytovaní podpory v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka. (ďalej len „zákon č. 543/2007“). Právnym podkladom pre poskytovanie štátnej pomoci bolo nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 369/2007 Z. z. o niektorých podporných opatreniach v pôdohospodárstve v znení nariadenia vlády SR č. 159/2008 Z. z. (ďalej len „nariadenie vlády SR“). Okrem toho bola štátna pomoc poskytovaná aj na základe zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov a schém štátnej a minimálnej pomoci, ktoré boli vypracované v súlade s nariadením Komisie (ES) č. 1857/2006, nariadením Komisie (ES) č. 1535/2007, nariadením Komisie (ES) č. 1998/2006 a nariadením Komisie (ES) č. 875/2007.

Prijímateľom štátnej a minimálnej pomoci boli v roku 2008 podniky pôsobiace v poľnohospodárskej prvovýrobe, v sektore rybného hospodárstva, lesného hospodárstva a podniky, ktoré pôsobia v oblasti spracovania poľnohospodárskych produktov uvedených v prílohe I Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva.

Štátna pomoc v rezorte pôdohospodárstva Slovenskej republiky je poskytovaná prostredníctvom Pôdohospodárskej platobnej agentúry.

5.5.1 PÔDOHOSPODÁRSKA PLATOBNÁ AGENTÚRA (PPA)

Úlohy platobnej agentúry pre rok 2008 stanovil zákon č. 543/2007 Z. z. z 25. októbra 2007 o pôsobnosti orgánov štátnej správy pri poskytovaní podpory v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka. Zákon upravuje pôsobnosť Ministerstva pôdohospodárstva SR ako riadiaceho orgánu a pôsobnosť Pôdohospodárskej platobnej agentúry ako výkonného orgánu pri poskytovaní finančných prostriedkov z fondov EÚ ako aj podmienky poskytovania dotácií z prostriedkov štátneho rozpočtu pre pôdohospodárstvo, rozvoj vidieka a rybné hospodárstvo.

V zmysle uvedeného zákona a súvisiacich platných právnych predpisov Európskej únie a Slovenskej republiky v roku 2008 platobná agentúra zabezpečovala administratívnu činnosť pri poskytovaní podpôr v poľnohospodárstve, potravinárstve, lesnom hospodárstve, rybnom hospodárstve a pri rozvoji vidieka z prostriedkov fondov EÚ a štátneho rozpočtu a podpôr pre pôdohospodárstvo, rozvoj vidieka a rybné hospodárstvo. Zároveň sa podieľala na príprave programových dokumentov a ich implementácie na podmienky Slovenskej republiky.

Na základe nariadenia vlády SR č. 369/2007 Z.z. v znení neskorších predpisov a výnosu MP SR č. 1438/2007-100 boli v roku 2008 z pohľadu malých a stredných podnikov poskytnuté dotácie, ktorých prehľad je uvedený v Prílohe č. 5C a 5D.

V priebehu roka 2008 PPA pokračovala vo financovaní schválených projektov zo **Sektorového operačného programu Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka 2004 – 2006** a **Plánu rozvoja vidieka SR 2004 – 2006**. Podrobnejšie údaje sú uvedené v Prílohe č. 5E a 5F.

V novom programovom období 2007 – 2013 plní PPA úlohu sprostredkovateľského orgánu pod riadiacim orgánom pre **Program rozvoja vidieka** a pre **Operačný program rybné hospodárstvo**.

Hlavný dôraz sa v Programe rozvoja vidieka SR 2007 – 2013 popri investovaní do poľnohospodárskej prvovýroby a spracovateľského priemyslu, kladie aj na podporu životného prostredia a znevýhodnených oblastí. Program ďalej rieši zvyšovanie hospodárskej hodnoty lesov, vzdelávanie, pozemkové úpravy, diverzifikáciu poľnohospodárstva na iné činnosti a podporu pre rozvoj obcí. Program pokrýva celé územie SR a stratégia rozvoja vidieka je v ňom postavená na štyroch osiach:

- zlepšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva a lesného hospodárstva
- zlepšenie životného prostredia a krajiny
- kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva
- LEADER - zlepšovanie správy (manažmentu) a riadenia a mobilizácia rozvojového potenciálu vo vidieckych oblastiach.

V priebehu roku 2008 bolo spolu zverejnených 8 výziev na prijímanie projektov pre 14 opatrení PRV 2007 – 2013. Do 31. 12. 2008 bolo prijatých 4 601 projektov, z ktorých bolo 741 schválených v celkovej výške verejných výdavkov 10 301 430 tis. Sk (341 945 tis. Eur), čo predstavuje takmer 26 %-né uzatvorenie zmlúv z disponibilných limitov pre projektové opatrenia (s výnimkou technickej pomoci). Do konca roka 2008 bolo zrealizovaných aj 18 platieb vo výške 400 874 tis. Sk (13 307 tis. Eur) verejných výdavkov.

Údaje za opatrenia Programu rozvoja vidieka 2007 – 2013, v rámci ktorých sa sleduje kategória podnikov v roku 2008 sú uvedené v Prílohe č. 5G

Celkový cieľ operačného programu Rybné hospodárstvo SR 2007 – 2013 vychádza z Národného strategického plánu rybného hospodárstva 2007 – 2013 schváleného Uznesením vlády SR č. 933 z 8. novembra 2006. Program bol schválený s cieľom riešiť silné a slabé stránky v súlade so zásadami trvalo udržateľného rozvoja Spoločnej politiky rybného hospodárstva. Dopĺňa stratégiu rozvoja vidieka, poľnohospodárskeho, potravinárskeho a lesníckeho sektora popísanú v Národnom strategickom pláne pre rozvoj vidieka na programovacie obdobie 2007 – 2013 a rozvinutú v Programe rozvoja vidieka SR na roky 2007 – 2013 spolufinancovaného z Európskeho poľnohospodárskeho fondu rozvoja vidieka. Medzi hlavné ciele OP Rybné hospodárstvo SR 2007 – 2013 patria:

- modernizácia, inovácia a reštrukturalizácia akvakultúry;
- zvýšenie konkurencieschopnosti podnikov spracujúcich produkty rybolovu a akvakultúry s dôrazom na podporu spracovania domácej produkcie;
- rozvoj trhu v rámci sektora rybného hospodárstva

OP RH pokrýva celé územie Slovenska a do 31. 12. 2008 bol vyhlásená 1 výzva na prijímanie projektov v dvoch opatreniach. Spolu bolo prijatých 32 projektov a ani na jeden z nich nebola do konca roka 2008 uzatvorená zmluva.

5.6 Ministerstvo životného prostredia SR

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR) je ústredným orgánom štátnej správy Slovenskej republiky pre tvorbu a ochranu životného prostredia vrátane ochrany prírody a krajiny, vodného hospodárstva, ochrany pred povodňami, ochrany akosti a množstva vôd a ich racionálneho využívania, rybárstva, ochrany ovzdušia, ozónovej

vrstvy a klimatického systému Zeme, ekologických aspektov územného plánovania, odpadového hospodárstva, posudzovania vplyvov na životné prostredie, zabezpečovania jednotného informačného systému o životnom prostredí a plošného monitoringu, geologického výskumu a prieskumu, ochrany a regulácie obchodu s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín, geneticky modifikovaných organizmov.

Podpora malého a stredného podnikania je v rámci kapitoly Ministerstva životného prostredia SR realizovaná len prostredníctvom projektov financovaných z prostriedkov EÚ a spolufinancovania zo ŠR. Ministerstvo životného prostredia SR je sprostredkovateľským orgánom pre Prioritu č. 2 - Environmentálna infraštruktúra Operačného programu Základná infraštruktúra v programovom období 2004 – 2006 a riadiacim orgánom Operačného programu Životné prostredie v programovom období 2007 – 2013. Z rozpočtových prostriedkov kapitoly MŽP SR nie sú poskytované žiadne dotácie na podporu malého a stredného podnikania.

Tab. č. 5.2: Čerpanie prostriedkov v roku 2008 v rámci Operačného programu Základná infraštruktúra 2004 – 2006

Veľkostná kategória podniku	Objem v tis. Sk	Objem v tis. Eur	%
Malý a stredný podnik	148 582	4 932	65,2%
Veľký podnik	79 444	2 637	34,8%
Spolu	228 026	7 569	100,0%

Uvedené údaje predstavujú celkovú sumu (zdroje EÚ a štátny rozpočet) čerpanú v roku 2008 v rámci schém štátnej pomoci (Schéma štátnej pomoci na zlepšenie a rozvoj infraštruktúry odpadového hospodárstva, Schéma štátnej pomoci na zlepšenie a rozvoj infraštruktúry pre ochranu ovzdušia pre programové obdobie 2004 – 2006).

Tab. č. 5.3: Schválené projekty v roku 2008 v rámci Operačného programu Životné prostredie 2007 – 2013

Veľkostná kategória podniku	Objem v tis. Sk	Objem v tis. Eur	%
Malý podnik	133 303	4 425	7,0%
Stredný podnik	1 210 901	40 195	63,3%
Veľký podnik	568 488	18 870	29,7%
Spolu	1 912 692	63 490	100,0%

V roku 2008 nedošlo k čerpaniu finančných prostriedkov. Projekty sú schválené v rámci schém štátnej pomoci (Schéma štátnej pomoci pre zlepšenie a rozvoj infraštruktúry pre ochranu ovzdušia, Schéma štátnej pomoci pre zlepšenie a rozvoj infraštruktúry odpadového hospodárstva pre programové obdobie na roky 2007 – 2013) ako aj mimo schém štátnej pomoci.

Ministerstvo životného prostredia SR je správcom štátneho účelového fondu – Environmentálneho fondu, ktorý tiež poskytuje podporu v oblasti malého a stredného podnikania. V roku 2008 bola Environmentálnym fondom poskytnutá nasledovná podpora formou úveru a dotácie:

Tab. č. 5.4: Podpora poskytnutá Environmentálnym fondom v roku 2008

Druh poskytnutej podpory	Počet podpôr v jednotlivých druhoch	Finančné vyjadrenie jednotlivých druhov podpory v Sk	Finančné vyjadrenie jednotlivých druhov podpory v Eur
Úver	7	131 901 681	4 378 334
Dotácia	11	14 251 580	473 066
Spolu	18	146 153 261	4 851 399

5.7 Ministerstvo školstva SR

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky (MŠ SR) je ústredným orgánom štátnej správy Slovenskej republiky pre základné školy, stredné školy, vysoké školy, školské zariadenia, celoživotné vzdelávanie, vedu a techniku, štátnu starostlivosť o mládež a šport. Na sprostredkovanie finančnej podpory má zriadené dve agentúry a to:

Ministerstvo realizuje štátnu podporu výskumu a vývoja prostredníctvom programov vyhlasovaných Agentúrou na podporu výskumu a vývoja. Podporu zo zdrojov štrukturálnych fondov (operačné programy Vzdelávanie a Výskum a vývoj) poskytuje prostredníctvom Agentúry MŠ SR pre štrukturálne fondy EÚ. V roku 2008 agentúra pripravovala len výzvy pre verejný sektor, výzvy pre malých a stredných podnikateľov zamerané na prenos poznatkov a technológií získaných výskumom a vývojom do praxe budú vyhlasované v priebehu roku 2009.

5.7.1 Agentúra na podporu výskumu a vývoja (APVV)

Hlavným cieľom agentúry je **podporovať špičkový základný a aplikovaný výskum a vývoj vo všetkých odboroch vedy a techniky**, ktoré uskutočňuje štátny sektor, sektor vysokých škôl, podnikateľský sektor a neziskový sektor v rámci programov agentúry. Podpora výskumu a vývoja sa realizuje formou projektov výskumu a vývoja, vybraných orgánmi agentúry v otvorenej súťaži vyhlasovanej agentúrou. Projekty výskumu a vývoja predkladajú tuzemské právnické alebo fyzické osoby. Základným východiskom podpory výskumu a vývoja je kvalita predloženého návrhu projektu. Ďalším cieľom agentúry je stimulovať účasť subjektov výskumu a vývoja v SR v medzinárodných a európskych programoch a iniciatívach, ako aj podporovať dvojstrannú a mnohostrannú spoluprácu v oblasti vedy a techniky.

Príjemcami finančných prostriedkov sú: organizácie sektora vysokých škôl, štátneho sektora výskumu a vývoja, podnikateľského sektora výskumu a vývoja, neziskového sektora výskumu a vývoja a fyzické osoby výskumu a vývoja v zmysle živnostenského zákona. Hodnotenie a financovanie projektov začínajúcich v roku 2008 je nasledovné:

Všeobecná výzva 2007 (VV2007) - cieľová skupina sú predkladatelia individuálnych projektov v oblastiach základného výskumu a aplikovaného výskumu a vývoja. Podpora výskumu a vývoja je systémom "zdola nahor" - ide o otvorené výzvy na predkladanie projektov, kde sa môžu uchádzať na projektovom základe o finančné prostriedky výskumno-vývojové kolektívy v akejkoľvek oblasti. V rámci výzvy VV 2007 bolo doručených 743 žiadostí a celková výška požadovaných finančných prostriedkov dosiahla 4 841 000 000 Sk (160 691 761 Eur). Financovanie vybraných úspešných projektov sa začalo v roku 2008. **Agentúra v rámci VV 2007 uzavrela v roku 2008 zmluvy o poskytnutí finančných prostriedkov s 31 podnikateľskými subjektmi.** Výška zazmluvnených finančných prostriedkov na celú dobu riešenia projektov bola pre 2 projekty základného výskumu 16 847 000 Sk (559 218 Eur) a pre 29 projektov aplikovaného výskumu 345 004 000 Sk (11 452 035 Eur).

Program agentúry "Podpora výskumu a vývoja v malých a stredných podnikoch" (VMSP 2007) - cieľom programu je stimulácia inovácií v malých a stredných podnikoch prostredníctvom podpory ich vlastného výskumu a vývoja alebo transferu takýchto riešení z organizácií výskumu a vývoja. V rámci výzvy VMSP 2007 bolo doručených 103 žiadostí

(štúdie technickej realizovateľnosti 42, projekty výskumu a vývoja 61) a celková výška požadovaných finančných prostriedkov dosiahla 255 000 000 Sk (8 464 449 Eur). **APVV poskytnúla na prvý rok riešenia štúdií technickej realizovateľnosti a projektov výskumu a vývoja, t.j. v roku 2008 celkovú sumu pre 63 projektov 95 609 000 Sk (3 173 637 Eur),** z toho v časti štúdie technickej realizovateľnosti pre 29 projektov 83 421 000 Sk (2 769 070 Eur) a v časti projekty výskumu a vývoja pre 34 projektov 12 188 000 Sk (404 567 Eur).

Program „Podpora prípravy projektov 7. rámcového programu výskumu a vývoja na roky 2007 – 2013“ (PP7RP) - hlavným cieľom programu PP7RP je podporiť účasť slovenských subjektov v 7RP predovšetkým prostredníctvom podpory aktívnej účasti slovenských špičkových pracovníkov výskumu a vývoja na koordinácii výskumných projektov 7RP. V nadväznosti na uvedený program PP7RP agentúra vypísala v roku 2008 druhú výzvu na podávanie žiadostí o registráciu a refundáciu nákladov na prípravu projektov 7. rámcového programu Európskej únie - PP7RP 2008 (1. 3. – 31.12.2008). V rámci výzvy PP7RP 2008 bolo doručených 97 žiadostí a celková výška požadovaných finančných prostriedkov dosiahla pre žiadosti doručené do 15.9.2008 7 947 425 Sk (263 806 Eur). Celkovo bolo v roku 2008 uhradených 43 žiadostí (v rámci žiadostí doručených do 15.9.2008) vo výške podpory 5 014 000 Sk (166 434 Eur), z toho 16 žiadostí z podnikateľského sektora vo výške podpory 2 463 000 Sk (81 757 Eur).

Poskytnutie finančnej podpory z verejných zdrojov podnikateľským subjektom (štátna pomoc) umožňuje podporovať najefektívnejší proces zhodnocovania výskumu, prepájanie výskumu s trhom a z toho vyplývajúci hospodársky a sociálny rozvoj krajiny. Prispieva k zvyšovaniu konkurencieschopnosti podnikov, zvyšovaniu ich produkcie a kvality výrobkov a služieb, vytváraniu nových pracovných miest a pod. Agentúra každoročne sleduje prínosy pre realizátora každého konkrétného projektu prostredníctvom ročnej správy a ešte 3 roky po ukončení projektu

Celkovo bola v roku 2008 štátna pomoc poskytnutá pre 73 podnikateľských subjektov a výška poskytnutej štátnej pomoci bola 201 190 916 Sk (6 678 315 Eur). Podiel prostriedkov Spoločenstva bol 0%. Štátna pomoc poskytnutá podľa schém štátnej pomoci tvorí 97,8% z celkovej poskytnutej štátnej pomoci. V roku 2008 pokračoval jeden prípad individuálnej štátnej pomoci pre veľký podnik vo výške 4 395 tis. Sk (146 tis. Eur).

Štátna pomoc poskytnutá MSP tvorí 93,67 % z celkovej štátnej pomoci poskytnutej v roku 2008 Agentúrou. Podľa rozdelenia na kraje, pomoc bola poskytnutá pre 31 podnikov z Bratislavského kraja, 5 podnikov z Banskobystrického kraja, 6 podnikov z Košického, Trenčianskeho a Žilinského kraja, 7 podnikov z Prešovského kraja, 8 podnikov z Nitrianskeho kraja a 4 podniky z Trnavského kraja.

Štátna pomoc poskytnutá prostredníctvom schém pre regióny Západné Slovensko, Stredné Slovensko, Východné Slovensko tvorí 52,77 % z celkovej štátnej pomoci poskytnutej prostredníctvom schém, štátna pomoc poskytnutá prostredníctvom schém pre región Bratislavský kraj tvorí 47,23 % z celkovej štátnej pomoci poskytnutej prostredníctvom schém.

6. Vyhodnotenie podporných programov realizovaných NARMSP

6.1 NARMSP ako implementačná agentúra pre štrukturálne fondy

Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania vykonáva úlohu sprostredkovateľského orgánu pod riadiacim orgánom pre Sektorový operačný program Priemysel a služby (SOP PS) a pre Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast (OP KaHR) na základe Splnomocnení o delegovaní právomocí z riadiaceho orgánu (MH SR) na sprostredkovateľský orgán a zabezpečuje proces výzvy, hodnotenia, implementácie, finančného riadenia, monitorovania a kontroly žiadostí o poskytnutie nenávratných finančných príspevkov (NFP) v rámci týchto operačných programov.

V rámci SOP PS má NARMSP v gescii implementáciu:

- **dvoch výziev v rámci Opatrenia 1.1 (Podpora rozvoja nových a existujúcich podnikov a služieb):**
 - Výzva na predkladanie projektov SOP PS – 2004 – 1.1, kód výzvy 1111010-041 (schéma štátnej pomoci)
 - Výzva na predkladanie projektov SOP PS – 2006 – 1.1, kód výzvy 1111015-061 (schéma pomoci de minimis)
- **dvoch výziev v rámci Opatrenia 1.2 (Podpora budovania a rekonštrukcie infraštruktúry):**
 - Výzva na predkladanie projektov SOP PS – 2004 – 1.2, kód výzvy 1111021
 - Výzva na predloženie národného projektu, kód výzvy 1111027-051

V rámci OP KaHR má NARMSP v gescii implementáciu dvoch výziev v rámci Opatrenia 1.1 (Inovácie a technologické transfery), konkrétne:

- Výzva na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok, kód výzvy KaHR-111DM-0801 v rámci Podopatrenia 1.1.1 Podpora zavádzania inovácií a technologických transferov (schéma pomoci de minimis)
- Spoločná výzva na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok, kód výzvy DOP2008-SIP001 v rámci Podopatrenia 1.1.2 Podpora tvorby pracovných miest prostredníctvom rozvoja podnikania (schéma pomoci de minimis)

6.1.1 Sektorový operačný program Priemysel a služby – Opatrenie 1.1

**6.1.1.1. Opatrenie 1.1 „Podpora rozvoja nových a existujúcich podnikov a služieb“
Výzva SOP PS – 2004 – 1.1 zo dňa 15. 6. 2004, kód výzvy 1111010-041 (schéma štátnej pomoci)**

Vzhľadom na skutočnosť, že v roku 2008 nebola vyhlásená žiadna nová výzva, implementácia Opatrenia 1.1 výzvy SOP PS-2004-1.1 v roku 2008 sa zameriavala predovšetkým na nasledovné oblasti:

- prijímanie Žiadostí o platbu a vypracovanie prehlásenia o overení k Žiadostiam o platbu,
- monitorovanie projektov v nadväznosti na nadobudnutie účinnosti Zmlúv o poskytnutí NFP,
- monitorovanie projektov po ukončení ich realizácie,
- oslovenie projektov zo zásobníka a následné podpísovanie Zmlúv o poskytnutí NFP.

V priebehu roku 2008 bola v rámci schémy štátnej pomoci podpísaná jedna Zmluva o poskytnutí NFP, ktorá v danom roku aj nadobudla účinnosť. V priebehu roku 2008 nedošlo

k žiadnemu odstúpeniu od Zmluvy o poskytnutí NFP. K 31. 12. 2008 zrealizovali všetci príjemcovia pomoci všetky zazmluvnené aktivity a podali Záverečnú Žiadosť o platbu spolu s Hlásením o ukončení realizácie projektu. K 31. 12. 2008 bolo podpísaných celkom 50 Zmlúv o poskytnutí NFP vo výške 1 139 573 488 Sk.

V roku 2008 bolo na SŠF NARMSP od príjemcov pomoci prijatých 10 Žiadostí o platbu vo výške NFP 89 784 297,16 Sk. Z tohto počtu bolo k 31. 12. 2008 schválených a uhradených 6 Žiadostí o NFP vo výške 53 028 374,06 Sk a 4 Žiadosti o NFP vo výške 36 755 923,10 Sk sa nachádzali v procese schvaľovania.

Skutočné čerpanie NFP zo zdrojov EÚ a štátneho rozpočtu SR za rok 2008 predstavovalo 53 028 374,06 Sk (6 žiadostí) v rozdelení na ERDF (28 553 739,86 Sk) a ŠR (24 474 634,20 Sk).

6.1.1.2 Opatrenie 1.1 „Podpora rozvoja nových a existujúcich podnikov a služieb“ Výzva SOP PS – 2006 – 1.1, zo dňa 16. 08.2006, kód výzvy 1111015-061 (schéma pomoci de minimis)

Pre Opatrenie 1.1 bola vyhlásená výzva na predkladanie projektov v rámci Schémy de minimis dňa 16. augusta 2006. Uzávierka na predkladanie projektov bola stanovená na 20. október 2006. Implementácia Opatrenia 1.1 výzvy SOP PS-2006-1.1 v roku 2008 sa zameriavala predovšetkým na oslovovanie projektov zo zásobníka a následné podpisovanie Zmlúv o poskytnutí NFP.

Oslovovanie žiadateľov o poskytnutie NFP zo zásobníka projektov prebiehalo v nadväznosti na:

- postupné uvoľňovanie finančných prostriedkov na základe neakceptovania podmienok na podpis Zmluvy o poskytnutí NFP úspešnými žiadateľmi v rámci tejto výzvy, resp. nepristúpenie k podpisu Zmluvy o poskytnutí NFP zo strany NARMSP vzhľadom na nesplnenie všetkých podmienok,
- odstúpenie od Zmlúv o poskytnutí NFP, či už zo strany NARMSP alebo príjemcov pomoci,
- realokáciu nevyčerpaných finančných prostriedkov z Opatrenia 1.1 „Podpora rozvoja nových a existujúcich podnikov a služieb“, výzva SOP PS-2004-1.1 zo dňa 15. júna 2004,
- realokáciu finančných prostriedkov z Opatrenia 1.3 Podpora podnikania inovácií a aplikovaného výskumu a 1.4 Podpora úspor energie a využitia obnoviteľných zdrojov energie v zmysle listu RO pre SOP PS (MH SR) zo dňa 30. 04. 2008.

K 31. 12. 2008 bolo podpísaných celkom 197 Zmlúv o poskytnutí NFP vo výške 499 832 990,45 Sk. V priebehu roku 2008 bolo v rámci schémy pomoci de minimis podpísaných 110 Zmlúv o poskytnutí NFP. Z toho 4 Zmluvy boli podpísané v rámci pôvodne schválených projektov hodnotiacou komisiou, 14 projektov bolo zazmluvnených v rámci projektov schválených hodnotiacou komisiou do zásobníka projektov a 92 projektov bolo zazmluvnených taktiež zo zásobníka projektov na základe realokácie finančných prostriedkov zo dňa 30.4. 2008. Jedna Zmluva o poskytnutí NFP nenadobudla do konca roku 2008 účinnosť, t. z. k 31. 12. 2008 bola táto na základe nesplnenia podmienok Zmluvy v procese odstupovania od Zmluvy zo strany SO/RO.

V priebehu roku 2008 bolo odstúpených či už zo strany príjemcu pomoci alebo SO/RO spolu 14 Zmlúv o poskytnutí NFP. K 31. 12. 2008 zrealizovalo 196 príjemcov pomoci všetky zazmluvnené aktivity a podali Záverečnú Žiadosť o platbu spolu s Hlásením o ukončení realizácie projektu.

V roku 2008 bolo na SŠF NARMSP od príjemcov pomoci prijatých 190 Žiadostí o platbu vo výške NFP 456 926 595,87 Sk. Z tohto počtu bolo k 31. 12. 2008 schválených 114 Žiadostí o platbu vo výške NFP 276 020 170,26 Sk, 75 Žiadostí o platbu vo výške NFP 177 631 121,94 Sk sa nachádzalo v procese schvaľovania a 1 Žiadosť o platbu vo výške NFP 3 275 304, 09 Sk bola zamietnutá z dôvodu porušenia zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Z celkového počtu 114 schválených Žiadostí o platbu vo výške NFP 276 020 170,26 Sk bolo uhradených 77 Žiadostí o platbu vo výške NFP 187 403 911,47.

Skutočné čerpanie NFP zo zdrojov EÚ a štátneho rozpočtu SR za rok 2008 predstavovalo 187 403 911,47 Sk (77 žiadostí) v rozdelení na ERDF (100 909 798,14 Sk) a ŠR (86 494 113,33 Sk).

V priebehu roku 2008 sa uskutočnilo v rámci Opatrenia 1.1 spolu 167 kontrol realizácie projektov na mieste, z toho 36 monitoringov na mieste po ukončení realizácie projektov a 131 kontrol na mieste k Žiadostiam o platbu.

6.1.2 Sektorový operačný program Priemysel a služby – Opatrenie 1.2

6.1.2.1 Opatrenie 1.2 „Podpora budovania a rekonštrukcie infraštruktúry“ Výzva SOP PS – 2004 – 1.2 zo dňa 7.4. 2004, kód výzvy 1111021

Implementácia Opatrenia 1.2 sa v roku 2008 zameriavalo predovšetkým na monitorovanie projektov verejného sektora, ktorým bol pridelený NFP, po ukončení realizácie projektu po dobu 5 rokov prostredníctvom monitorovania zachovania účelu a charakteru realizovaného projektu (udržateľnosť projektu).

Počas roku 2008 NARMSP implementovala v rámci Opatrenia 1.2 šesť projektov, ktorých objem zmluvne viazaného NFP tvorí 146 385 347,05 Sk. V roku 2008 nedošlo k podpisu žiadnej Zmluvy o poskytnutí NFP, nakoľko všetkých šesť Zmlúv bolo podpísaných v roku 2005.

K 31. 12. 2008 bolo ukončených všetkých 6 projektov zazmluvnených v rámci Opatrenia 1.2 SOP PS. Z toho 1 projekt bol ukončený v roku 2006 a ostatných 5 projektov bolo ukončených v priebehu roku 2007. V priebehu roku 2008 nebolo odstúpené (či už zo strany konečných prijímateľov alebo SŠF NARMSP) od žiadnej Zmluvy o poskytnutí NFP.

Vzhľadom na to, že posledný projekt v rámci Opatrenia 1.2 bol ukončený 29. 10. 2007, na SŠF NARMSP nebola od konečných prijímateľov v roku 2008 doručená žiadna Žiadosť o platbu. Avšak bola preplatená 1 žiadosť o platbu v hodnote nenávratného finančného príspevku 3 015 982,55 Sk v rozdelení na ERDF (2 381 038,85) a ŠR (634 943,70), ktorá bola prijatá v roku 2007.

Nakoľko všetky implementované projekty v rámci Opatrenia 1.2 boli úspešne ukončené už v priebehu rokov 2006 a 2007, tieto boli v roku 2008 sledované z hľadiska udržateľnosti projektov po ukončení realizácie projektu 5 rokov pri projektoch verejného sektora prostredníctvom Zoznamov indikátorov. V priebehu roku 2008 boli vykonané 3 kontroly na mieste realizácie projektov – monitorovanie po ukončení realizácie projektu.

6.1.2.2 Opatrenie 1.2 „Podpora budovania a rekonštrukcie infraštruktúry“ Výzva SOP PS – 2004 – 1.2, kód výzvy 1111027-051

Súčasťou Opatrenia 1.2 SOP PS „Podpora budovania a rekonštrukcie infraštruktúry“ je realizácia národného projektu: *Vytvorenie siete s informačným prepojením vedeckých, akademických a špeciálnych knižníc vrátane ich modernizácie*. Cieľom tohto projektu je modernizácia a prepojenie vedeckých, akademických a technických knižníc s podnikateľskou praxou (oprávnené aktivity zahŕňajú vedecké, akademické a technické knižnice).

Konečným prijímateľom pomoci je Slovenská národná knižnica Martin, s ktorou NARMSP podpísala zmluvu o poskytnutí NFP dňa 24.4.2007. Následne konečný prijímateľ uzavrel Zmluvy o spolupráci s desiatimi partnermi projektu: SAV Bratislava, Slovenská chemická knižnica pri STU Bratislava, Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Slovenská poľnohospodárska Univerzita, Trenčianska univerzita v Trenčíne, Univerzitná knižnica v Žiline, Vedecká knižnica Banská Bystrica, Vedecká knižnica Prešov, Vedecká knižnica Košice a Technická univerzita vo Zvolene.

Výška zazmluvneného NFP k 31. 12. 2008 je 189 925 202,17 Sk. V priebehu rokov 2007 a 2008 prebiehala implementácia projektu a projekt bol ukončený 29. 01. 2009.

Počas implementácie sa zistila nezrovnalosť, ktorá vyplynula z toho, že partneri projektu - Ústredná knižnica Slovenskej akadémie vied a Slovenská technická univerzita v Bratislave sú z Bratislavského kraja a ich výdavky sa preklasifikovali za neoprávnené pretože SOP PS nevzťahuje na organizácie z Bratislavského kraja. V zmysle vyššie uvedeného boli finančné prostriedky z uvedených projektov vrátené. Ku koncu sledovaného obdobia bolo na základe predložených Žiadostí o platbu formou refundácie a zúčtovania zálohových platieb vyplatených 180 296 125,99 Sk.

6.1.3 Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast

6.1.3.1 Podopatrenie 1.1.1 „Podpora zavádzania inovácií a technologických transferov“, Výzva KaHR-111DM-0801 zo dňa 14. júla 2008 (schéma pomoci de minimis)

Cieľom poskytnutia pomoci je podpora projektov zameraných na zvýšenie konkurencieschopnosti existujúcich podnikov zavedením inovatívnych a vyspelých technológií, vytvorenie prostredia na zvyšovanie inovačného potenciálu podnikov v priemysle a v službách, rozvoj ekologických výrobných ako nevyhnutnosti na prípravu trvalo udržateľného rozvoja v priemysle. Pomoc je určená na projekty v oblasti zavádzania inovatívnych a vyspelých technológií v priemysle a v službách, ktoré sú zamerané na niektorú z uvedených aktivít:

- hmotné a nehmotné investície na nákup inovatívnych a vyspelých technológií, strojov, prístrojov a zariadení,
- hmotné a nehmotné investície na nákup technológií na efektívne zhodnotenie prírodných zdrojov s cieľom zníženia negatívneho dopadu na životné prostredie.

Implementácia Podopatrenia 1.1.1 OP KaHR – Kód výzvy 111DM – 0801, sa v roku 2008 zameriavala predovšetkým na nasledovné oblasti:

- vyhlásenie výzvy 111DM-0801 Riadiacim orgánom pre Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast v spolupráci s NARMSP,
- prijímanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok,
- registrácia a kontrola formálnej správnosti prijatých Žiadostí o NFP vrátane klarifikácie ŽoNFP (doplnenia chýbajúcich náležitostí),
- žrebovanie a prideľovanie projektov externým a interným hodnotiteľom.

Výzva bola vyhlásená dňa 14. júla 2008. Termín uzávierky výzvy na predkladanie žiadostí o NFP bol do 17. októbra 2008. Do NARMSP bolo doručených 206 projektov. Konečný počet žiadostí, ktoré postúpili na kontrolu formálnej správnosti ŽoNFP bol 205. Kontrola formálnej správnosti bola ukončená dňa 11. 12. 2008. Po ukončení kontroly formálnej správnosti bolo do odborného hodnotenia zaradených 101 žiadostí o poskytnutie NFP, pričom 104 žiadostí nespĺnilo podmienky kontroly formálnej správnosti. **Celková suma požadovaných NFP dosiahla sumu 26 995 367,42 Eur (813 262 439,04 Sk).**

6.1.3.2 Podopatrenie 1.1.2 „Podpora tvorby pracovných miest prostredníctvom rozvoja podnikania“, Výzva DOP2008-SIP001 zo dňa 28. 08. 2008 (schéma pomoci de minimis)

V prípade tohto Podopatrenia sa jedná o medzirezortnú spoluprácu kde:

- poskytovateľom pomoci pre aktivity v rámci Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ďalej len „ERDF“) je Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky ako Riadiaci orgán pre Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast a Vykonávateľom schémy a sprostredkovateľským orgánom pod Riadiacim orgánom pre Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast je NARMSP
- poskytovateľom pomoci pre aktivity v rámci Európskeho sociálneho fondu (ďalej len „ESF“) je Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky ako Riadiaci orgán pre Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia a Vykonávateľom schémy a sprostredkovateľským orgánom pod Riadiacim orgánom pre Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia je Sociálna implementačná agentúra (ďalej len SIA)

Administráciou výzvy bola poverená Sociálna implementačná agentúra. Všetky údaje uvedené v tejto kapitole sú vykazované výlučne za OP KaHR.

Cieľom poskytnutia pomoci formou podpory jednotlivých oprávnených projektov je zvýšenie miery podpory začínajúcim podnikateľom, zvýšenie tvorby pracovných miest, zvýšenie konkurencieschopnosti podnikateľov, zvýšenie zamestnanosti a zvýšenie adaptability zamestnancov.

Pomoc je určená na projekty zamerané na niektorú z uvedených aktivít:

- výstavba, rozšírenie alebo rekonštrukcia prevádzkových priestorov určených na priemyselnú výrobu, remeselnú výrobu a činnosti napomáhajúce rozvoju služieb,
- hmotné a nehmotné investície, t.j. nákup technológií, strojov, prístrojov, zariadení, vybavenia a iného nehmotného majetku investičného aj neinvestičného charakteru určených pre priemyselnú výrobu a služby,

v kombinácii s aktivitami:

- tvorba pracovných miest, resp. zabezpečenie samozamestnania,
- vyškoľenie zamestnancov, živnostníkov v nadväznosti na potreby pracovného miesta,
- poradenské a podporné služby potrebné pre začatie podnikania.

Implementácia Podopatrenia 1.1.2 sa v roku 2008 zameriavala predovšetkým na nasledovné oblasti:

- vyhlásenie výzvy DOP2008-SIP001 Riadiacim orgánom pre Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast v spolupráci s NARMSP a Riadiacim orgánom pre Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia v spolupráci so SIA,
- prijímanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok,
- zahájenie procesu registrácie a kontroly formálnej správnosti prijatých žiadostí o NFP, ktorý bol ukončený začiatkom roku 2009.

Výzva bola vyhlásená dňa 28. augusta 2008. Termín uzávierky výzvy na predkladanie žiadostí o NFP bol do 28. novembra 2008. Sociálnej implementačnej agentúre bolo doručených 220 žiadostí o nenávratný finančný príspevok. Po termíne uzávierky boli doručené 3 žiadosti o NFP, ktoré boli následne zaslané späť žiadateľom s potvrdením o neprijatí žiadosti o NFP. **Celková suma požadovaných NFP dosiahla sumu 16 515 079,25 Eur (497 533 277,49 Sk).**

6.2 Program vzdelávania, školení a poradenstva pre vybrané skupiny záujemcov o podnikanie

Podporu záujemcov o podnikanie realizovala NARMSP v roku 2008 formou poskytovania zvýhodnených poradenských a vzdelávacích služieb prostredníctvom inštitucionálnej siete 14 regionálnych poradenských a informačných centier (RPIC) a podnikateľských inovačných centier (BIC), 7 centier prvého kontaktu (CPK).

Uvedené centrá poskytli 1 211 informatívnych konzultácií v celkovom objeme 605,5 hodín z oblastí potrebných pre začiatok a rozvoj podnikania a 1 925 odborných konzultácií v celkovom objeme 6 324,5 hodín zo všetkých oblastí potrebných pre začiatok a rozvoj podnikateľských aktivít. Za účelom pomoci malým a stredným podnikateľom pri získaní úverov alebo prostriedkov z podporných programov RPIC, BIC a CPK vypracovali 484 podnikateľských plánov. Z programu bola hrazená organizácia 33 školení v celkovom objeme 1 145 hodín pre 607 účastníkov. Školenia boli organizované na tému „Základy podnikania“ a „Základy práce s počítačom“.

Uvedené služby boli financované zo zdrojov štátneho rozpočtu, a to v objeme 4 699 274,10 Sk (155 987,32 Eur). Centrá službami pomohli vytvoriť 897 nových podnikov a 887 nových pracovných miest.

Tab. 6.1: Dotované poradenstvo a vzdelávanie pre záujemcov o podnikanie v rámci Programu vzdelávania, školení a poradenstva pre vybrané skupiny záujemcov o podnikanie realizované sieťou RPIC/BIC/CPK za rok 2008 financované zo štátneho rozpočtu

Centrum	Informatívne konzultácie		Odborné konzultácie		Podnikateľské plány a posudky	Školenia	
	počet	hodiny	počet	hodiny	počet	počet	účastníci
BIC Prievidza	93	46,5	142	469	67	11	329
BIC Spišská Nová Ves	66	33	159	531,5	47	4	45
CPK Bardejov	16	8	13	39	0	0	0
CPK Brezno	3	1,5	11	88	3	0	0
CPK Levoča	37	18,5	71	146,5	5	0	0
CPK Medzilaborce	2	1	12	74	2	0	0
CPK Michalovce	16	8	16	48	0	0	0
CPK Poltár	49	24,5	78	114	26	0	0
CPK Veľký Krtíš	112	56	139	388	24	0	0
RPIC Dunajská Streda	24	12	212	733	119	0	0
RPIC Komárno	70	35	78	240,5	4	0	0
RPIC Košice	79	39,5	82	321	11	2	29
RPIC Lučenec	191	95,5	241	677,5	15	4	72
RPIC Nitra	114	57	140	530	34	0	0
RPIC Poprad	40	20	80	116,5	0	8	89
RPIC Považská Bystrica	79	39,5	123	420	58	1	19
RPIC Prešov	7	3,5	14	19	0	3	24
RPIC Rožňava	12	6	13	34	10	0	0
RPIC Trebišov	21	10,5	72	369	23	0	0
RPIC Trenčín	110	55	139	616	36	0	0
RPIC Zvolen	70	35	90	350	0	0	0
Spolu	1211	605,5	1925	6324,5	484	33	607

6.3 Podpora MSP prostredníctvom inkubátorovej starostlivosti

Podnikateľské a technologické inkubátory tvoria dôležitú súčasť podpornej infraštruktúry pre začínajúcich malých a stredných podnikateľov. Ich poslaním je poskytovať začínajúcim firmám podporu na jednom mieste a vytvoriť im vhodné štartovacie podmienky na fungovanie ich podniku v období minimálne troch rokov.

Základ poskytovaných služieb tvorí prenájom priestorov za ceny nižšie ako sú bežné komerčné ceny na trhu a administratívna podpora firmy (napr. poskytnutie zasadacích a prezentačných priestorov, vybrané služby sekretariátu, technická infraštruktúra a i.). Okrem podnikateľských priestorov poskytujú inkubátory svojim klientom podľa ich potreby aj vzdelávacie služby a poradenstvo (napr. tvorba podnikateľských plánov, poradenstvo v oblasti získania zdrojov na podnikanie, spracovanie marketingovej stratégie, sprostredkovanie kontaktov a pod.). Rozsah a forma podpory sa v jednotlivých inkubátoroch líši podľa typu a zamerania.

Budovanie siete inkubátorov na Slovensku začalo v roku 2002. Do roku 2008 bolo v rôznych regiónoch Slovenska s podporou štátneho rozpočtu, predstupových programov Phare a štrukturálnych fondov vybudovaných 16 inkubátorov a 1 výukový (virtuálny) inkubátor. Do výstavby tejto celoslovenskej siete s kapacitou takmer **20,7 tis. m²** bolo cez

programy implementované NARMSP, investovaných spolu **603,92 mil. Sk (20,05 mil. Eur)** (vrátane finančných a nefinančných vkladov príjemcov a ich partnerov)¹. Významným faktorom investícií do budovania siete inkubátorov je dopad na zamestnanosť v regiónoch.

Obrázok: 6.1 Sieť inkubátorov na Slovensku

Okrem samotnej výstavby inkubátorov štátny rozpočet podporoval aj spolufinancovanie ich prevádzky, a to prostredníctvom programu „Podpora MSP prostredníctvom siete inkubátorov a implementácia metódy research-based spin-off.“ Cieľom programu bolo zvýšiť mieru prežitia MSP, zvýšiť ich konkurencieschopnosť, podporiť aplikáciu výsledkov výskumu a vývoja do praxe, udržanie zamestnanosti a podpora tvorby nových pracovných miest v jednotlivých regiónoch SR. Na podporu inkubátorov formou úhrady časti ich prevádzkových nákladov bolo v r. 2004, 2005, 2007 a 2008 použitých 23 837 437 Sk (791 258 Eur).

Tab. č. 6.2: Výška a štruktúra finančnej podpory inkubátorov v rokoch 2002 - 2008

Typ podpory	Zdroj podpory	Náklady v mil. Sk	Náklady v mil. Eur
Výstavba inkubátorov	Štátny rozpočet	138,97	4,61
	PHARE	208,45	6,92
	Vlastné zdroje	143,07	4,75
	Štrukturálne fondy	113,43	3,77
	Spolu	603,92	20,05
Prevádzka inkubátorov *	Štátny rozpočet	23,84	0,79
Celkom		627,76	20,84

* Finančné prostriedky boli poskytnuté v r. 2004, 2005, 2007 a 2008

Podpora zo štátneho rozpočtu v roku 2008

Zo štátneho rozpočtu na rok 2008 bolo z Programu „Podpora MSP prostredníctvom siete inkubátorov a implementácia metódy research-based spin-off“ podporených 5 inkubátorov v celkovej výške 2 137 463,68 Sk (70 950,79 Eur). Zvyšné inkubátory nezískali finančný príspevok, pretože v sledovaných oblastiach vykazovali kladné výsledky hospodárenia, resp. počet rokov ich prevádzky prekročil päť, čím zanikla oprávnenosť na získanie finančného príspevku. Z poskytnutých prostriedkov inkubátory pokryli časť prevádzkových nákladov a stratu, ktorá im vznikla v dôsledku poskytovania prenájmu za ceny nižšie ako sú komerčné ceny na trhu a v dôsledku poskytovania doplnkových služieb pre nájomcov.

¹ Inkubátor Malacky bol vybudovaný z prostriedkov predstupového programu Phare cezhraničná spolupráca kapitola MVarR SR. Výška investície tu nie je zahrnutá.

Tab. č. 6.3: Prehľad o výške finančných prostriedkov vynaložených na podporu časti prevádzky inkubátorov v r. 2008

Inkubátor	Mesto	Príspevok v Sk	Príspevok v €
Podnikateľský inkubátor	Handlová	522 818,50	17 354,39
Inkubátor	Moldava nad Bodvou	231 985,92	7 700,52
Technologický inkubátor	Prievidza	361 269,15	11 991,94
Technologický inkubátor INOVATECH	Sládkovičovo	484 237,85	16 073,75
Technologický inkubátor VTP	Žilina	537 152,26	17 830,19
Spolu zo štátneho rozpočtu		2 137 463,68	70 950,79

Podnikateľský inkubátor Handlová dosiahol ku koncu roka 91% obsadenosť. Za sledované obdobie inkubátor opustilo 6 firiem, ale i napriek tomu sa počet pracovných miest vo firmách oproti predchádzajúcemu obdobiu zvýšil z 50 na 53. Inkubátor počas roka 2008 realizoval školenia pre vybraných podnikateľov v regióne Handlovskej doliny, poskytol poradenstvo v súvislosti s prechodom na novú menu euro, vypracoval podnikateľské plány a poskytol viac ako 100 hodín bezplatných konzultácií inkubovaným podnikateľom.

Podnikateľský inkubátor Moldava nad Bodvou mal v sledovanom období 67% obsadenosť, pričom v priebehu roka 2008 inkubátor opustila 1 firma. Počet pracovných miest sa vo firmách oproti predchádzajúcemu obdobiu zvýšil zo 16 na 20. Inkubátor realizoval nasledovné aktivity: konzultácie a školenia pre podnikateľov, vydávanie informačných brožúr, práca na projektoch.

Technologický inkubátor Prievidza vykazoval k 31.12.2008 88% obsadenosť. V danom období pribudlo 9 firiem a počet pracovných miest sa zvýšil zo 117 na 150. Inkubátor sa venoval realizácii školení, poskytovaniu poradenstva pre začínajúce firmy, inkubátorové firmy a firmy v dlhodobej starostlivosti, poradenstvu podnikateľom v súvislosti s prechodom na menu euro a práci na rôznych projektoch.

Technologický inkubátor INOVATECH Sládkovičovo k 31.12.2008 zvýšil obsadenosť na 85%, počet pracovných miest vo firmách sa znížil zo 60 na 52. Inkubátor sa v sledovanom období venoval prijatiu a implementovaniu opatrení navrhovaných na základe výsledkov kontroly a zlepšenia služieb. Zmeny sa týkali predovšetkým vypovedaniu zmlúv komerčným firmám, obsadenie voľných priestorov začínajúcimi podnikateľmi a skvalitnenie služieb pre inkubovaných podnikateľov.

Technologický inkubátor VTP Žilina dosiahol vysokú obsadenosť - 99%. Počet pracovných miest v inkubátore sa zvýšil zo 100 na 123. Inkubátor sa v sledovanom období venoval príprave projektu výstavby novej budovy, aktivitám projektu spolupráce so zahraničnými technologickými inkubátormi, vzdelávaniu manažmentu inkubátora s cieľom zlepšiť kvalitu poskytovaných služieb podnikateľom a predovšetkým inkubovaným firmám.

Významným ukazovateľom naplňovania cieľov inkubátorov ako aj štátneho programu je počet inkubovaných podnikov. Uvedených 5 inkubátorov k 31.12.2008 umiestnilo vo svojich prevádzkových priestoroch spolu 110 podnikov, ktoré vytvorili 398 pracovných miest.

Činnosť inkubátorov v roku 2008

K 31.12.2008 bolo vo všetkých 16 podnikateľských a technologických inkubátoroch umiestnených 274 firiem, ktoré vytvorili spolu 1 182 pracovných miest. Ďalších 37

pracovných miest bolo vytvorených v riadení a prevádzke inkubátorov. Priemerná obsadenosť v inkubátoroch dosiahla 81%. Vysoká obsadenosť inkubátorov poukazuje na záujem začínajúcich podnikateľov o ich služby a opodstatnenie investícií do ich vybudovania.

Tab. č. 6.4: Vyt'aženie inkubátorov k 31.12.2008

	Kapacita inkubátora v m ²	Obsadenosť v m ²	Obsadenosť v %	Počet inkubovaných firiem	Počet prac. miest vo firmách	Počet pracov. miest v riadení a prevádzke inkubátora
Technologický / Podnikateľský inkubátor						
Podnikateľský inkubátor a technologické centrum Banská Bystrica	1068,57	906,04	84,79%	18	33	1
Inkubátor Bratislava	197,1	114,08	57,88%	4	10	1
Univerzitný technologický inkubátor STU Bratislava	866	649	75,00%	16	55	3
Podnikateľský inkubátor Gelnica	3742,83	3646,43	97,42%	4	170	1
Podnikateľský inkubátor Handlová *	882,03	801,4	90,86%	13	53	3
Košický vedecko-technický inkubátor Košice	1686	1106	65,60%	14	87	1
Inkubátor Malacky	2447,16	1906,66	77,91%	39	127	5
Martinsko - flámske podnikateľské a inkubátorové centrum Martin	1075,18	1031,38	95,93%	15	91	0
Mestský inkubátor Martin	561,16	518	92,31%	11	27	0
Podnikateľský inkubátor Moldava nad Bodvou *	735	490,15	66,69%	12	20	3
Technologické inkubátorové centrum Prešov	897,5	897,5	100,00%	21	121	5
Technologický inkubátor Prievidza *	1080	954	88,33%	32	150	3
Podnikateľský inkubátor 2. generácie (virtuálny) Rimavská Sobota **	63	0	0,00%	0	0	0
Podnikateľský inkubátor Rožňava	2684	2684	100,00%	14	52	3
Technologický inkubátor INOVATECH Sládkovičovo *	1158,5	987,17	85,21%	18	52	5
Podnikateľský inkubátor Spišská Nová Ves	740	719	97,16%	8	11	1
Technologický inkubátor Žilina *	810	800	98,77%	35	123	2
SPOLU	20 694,03	18 210,81	80,82%	274	1 182	37

* Inkubátor získal finančný príspevok zo štátneho rozpočtu na úhradu časti prevádzkových nákladov .

** Výukový inkubátor neposkytuje priestory na prenájom.

6.4 Mikropôžičkový program

V roku 1997 začala NARMSP prostredníctvom troch regionálnych centier RPIC v Považskej Bystrici, Zvolene a Prešove s realizáciou pilotného projektu Mikropôžičkového programu. Jeho hlavným cieľom bolo riešiť problém prístupu malých podnikateľov v regiónoch k malým úverom. V roku 2008 program realizovalo 15 regionálnych centier pokrývajúcich plošne celé územie Slovenska. Program je určený malým podnikateľom zamestnávajúcim menej ako 50 zamestnancov.

Mikropôžičkový program je realizovaný v zmysle uznesenia vlády SR č. 701/2002. Na program sa nevzťahuje Zákon č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov a o zmene niektorých zákonov (Zákon č. 203/2004 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 231/1999 Z. z.).

Mikropôžičku bolo možné použiť na obstaranie hnuťel'ného a nehnuteľného investičného majetku, rekonštrukciu prevádzkových priestorov, ako aj nákup potrebných zásob, surovín či tovaru. Minimálna výška mikropôžičky bola vo výške 50 000 Sk (1 659,70 Eur), maximálna výška mikropôžičky vo výške 1 500 000 Sk (49 790,88 Eur). Úroková sadzba sa odvíjala od základnej sadzby NBS, ktorá sa v roku 2008 menila niekoľkokrát, čím sa menila aj sadzba pre Mikropôžičkový program. Sadzba platná pre Mikropôžičkový program bola na začiatku roka 2008 na úrovni 6,25 % p.a. a ku koncu roka 2008 sa znížila na úroveň 5,00 % p.a., pričom posledná zmena nastala 10.12.2008. Doba splatnosti bola stanovená od 6 mesiacov do 4 rokov. V rámci programu je možné poskytnúť odklad splátok istiny maximálne na dobu 6 mesiacov.

Tab. č. 6.5: Prehľad o poskytnutých mikropôžičkách podľa regionálnych centier

Centrum	Rok 2008			Kumulatívne k 31.12.2008		
	Počet	Suma v Sk	Suma v Eur	Počet	Suma v Sk	Suma v Eur
Fond fondov s.r.o. Bratislava	7	3 280 000,0	108 876,05	128	31 144 800,0	2 172 857,33
RPIC Dunajská Streda	6	3 250 000,0	107 880,24	62	58 737 037,6	1 033 817,97
RPIC Komárno	13	9 360 000,0	310 695,08	117	38 626 820,0	1 949 712,46
RPIC Košice	4	3 700 000,0	122 817,50	40	39 148 000,0	931 067,05
RPIC Lučenec	10	8 950 000,0	297 085,57	83	64 823 588,0	1 541 051,75
RPIC Martin	9	8 567 458,6	284 387,53	83	91 777 000,0	1 282 175,55
RPIC Nitra	4	2 200 000,0	73 026,62	124	101 738 000,0	1 299 475,54
RPIC Poprad	5	6 000 000,0	199 163,51	14	39 272 514,0	445 828,62
RPIC Považská Bystrica	7	3 461 264,6	114 892,94	179	47 073 562,0	2 151 748,91
RPIC Prešov	16	15 800 000,0	524 463,92	190	43 536 347,0	3 046 438,29
BIC Prievdzia	21	16 370 000,0	543 384,45	189	62 321 710,0	1 541 051,75
BIC Spišská Nová Ves	11	4 699 010,3	155 978,57	96	65 459 500,0	1 282 175,55
RPIC Trebišov	8	5 058 148,0	167 899,75	91	46 425 725,0	1 299 475,54
RPIC Trenčín	4	4 600 000,0	152 692,03	74	13 431 033,0	445 828,62
RPIC Zvolen *	5	2 500 000,0	82 984,80	159	28 049 326,0	2 151 748,91
Celkovo	130	97 795 881,5	3 246 228,56	1 629	771 564 962,6	3 046 438,29

*/ Schvaľovanie žiadostí a poskytovanie mikropôžičiek bolo v RPIC Zvolen v júni 2008 pozastavené.

V priebehu roku 2008 predložilo žiadosť o poskytnutie mikropôžičky 157 záujemcov z radov malých a stredných podnikateľov. Spolu bolo poskytnutých 130 mikropôžičiek v celkovej výške 97 795 881,50 Sk (3 246 228,56 Eur). Priemerná výška mikropôžičky v roku 2008 bola na úrovni 752 276 Sk (24 970,99 Eur). Celkovo bolo od začiatku realizácie Mikropôžičkového programu poskytnutých 1 629 mikropôžičiek vo výške 771 564 962,60 Sk (25 611 264,78 Eur). Najviac mikropôžičiek, až 419 bolo poskytnutých podnikateľom z výrobných odvetví, do odvetvia služieb bolo poskytnutých 373 mikropôžičiek a do sféry obchodu 330 mikropôžičiek.

Ďalším dôležitým faktorom pri realizácii Mikropôžičkového programu je aj jeho dopad na zamestnanosť v regiónoch. V roku 2008 bolo finančnou podporou podnikateľských plánov vytvorených 278 nových pracovných miest vo všetkých regiónoch Slovenska. Od začiatku poskytovania mikropôžičiek v roku 1997 bolo celkovo vytvorených 2 531 pracovných miest a ďalších 3 832 pracovných miest bolo udržiavaných.

Tab. č. 6.6: Vybrané ukazovatele realizácie a výsledkov Mikropôžičkového programu

Ukazovateľ	rok 2008			kumulatívne		
	počet	Sk	Eur	počet	Sk	Eur
počet spracovaných žiadostí	157	-	-	2 016	-	-
počet poskytnutých mikropôžičiek	130	97 795 881,50	25 611 264,78	1 629	771 564 962,60	25 611 264,78
priemerná výška mikropôžičky	-	752 276,00	15 722,08	-	473 643,30	15 722,08
novovytvorené pracovné miesta	278	-	-	2 531	-	-
udržané pracovné miesta	617	-	-	3 832	-	-

6.5 Fondy rizikového kapitálu, spoločnosť Fond fondov, s.r.o.

Spoločnosť Fond fondov, s.r.o. (do apríla 2006 Seed Capital Company, s.r.o.), bola založená v decembri 1994 Národnou agentúrou pre rozvoj malého a stredného podnikania za účelom realizácie jedného z jej finančných podporných programov - rizikových investícií. Spoločnosť sa od svojho počiatku zameriava na vyhľadávanie inovatívnych mladých firiem s perspektívou strednodobého rastu, ktorým svojimi investíciami umožňuje urýchliť rozvoj a dosiahnutie firemných cieľov. Výnosy zo svojej činnosti spoločnosť používa na ďalší rozvoj svojich aktivít a investovanie do nových projektov. Služby, ktoré spoločnosť poskytuje, zahŕňajú: investície do základného imania, následné financovanie, zaručené a nezaručené úvery, podriadené a konvertibilné úvery, finančné analýzy a predikcie, aranžovanie syndikovaného financovania, akvizície a fúzie firiem, marketingové poradenstvo.

Od roku 1995 prešla spoločnosť významným vývojom čo do objemu spravovaných prostriedkov, veľkosti portfólia spravovaných projektov, počtu finančne podporených firiem, ako aj počtu spravovaných fondov. Fond fondov, s.r.o., je od roku 1995 zakladajúcim členom Slovenskej asociácie rizikového kapitálu (SLOVCA) a členom Európskej venture kapitálovej asociácie (EVCA). Od roku 2000 je členom asociácie mikropôžičkových inštitúcií Slovenska (AMIS). Do roku 2006 spoločnosť Fond fondov s.r.o. spravovala 5 fondov rizikového kapitálu (Fond štartovacieho kapitálu, Regionálny fond štartovacieho kapitálu, Rozvojový fond pre malé a stredné podnikanie a fondy INTEG a SISME).

V roku 2006 boli na základe Programu rizikového kapitálu schváleného Správnou radou NARMSP vytvorené dva nové fondy: Fond Seed Capital, k.s. a Slovenský Rozvojový Fond, a.s. a navýšené prostriedky vo Fonde štartovacieho kapitálu. V roku 2008 sa založil Slovenský rastový kapitálový fond, a.s.

Fond štartovacieho kapitálu bol otvorený už v roku 1994 a jeho prostriedky sú určené na rozvoj malých a stredných podnikov na území celej SR. Za vhodné vo vzťahu k investíciám v rámci Fondu štartovacieho kapitálu sú považované: priemyselná výroba, výrobné služby, inovatívne podniky, aktívny cestovný ruch. Finančné prostriedky môžu byť investované do troch základných štádií životného cyklu spoločnosti, t.j. seed, start-up a early stage development vo forme majetkovej účasti alebo kombináciou majetkovej účasti a úveru. Maximálna výška investície predstavuje 20 mil. Sk (663 878 Eur) pričom jej konkrétna výška ako aj ostatné podmienky spolupráce závisia vždy od individuálneho posúdenia predložených projektov.

Regionálny fond štartovacieho kapitálu (RFŠK) bol otvorený v roku 2003 a jeho prostriedky sú určené na rozvoj MSP v oblastiach Banskobystrického, Žilinského, Prešovského a Košického kraja. Za vhodné vo vzťahu k investíciám v rámci RFŠK sú

považované: priemyselná výroba, výrobné služby, obchodné služby, aktívny cestovný ruch. Z prostriedkov fondu je možné financovať podniky nachádzajúce sa v troch základných štádiách životného cyklu, t.j. seed, start-up a early stage development, a to formou majetkovej účasti alebo jej kombináciou s úverom. Maximálna výška investície predstavuje 5 mil. Sk (165 970 Eur), pričom jej konkrétna výška ako aj ostatné podmienky spolupráce závisia vždy od individuálneho posúdenia predložených projektov.

Fondy **INTEG** a **SISME** boli vytvorené zo zdrojov programu PHARE (finančné memorandum 2002 a 2003) a začali svoju činnosť koncom roka 2005. Fond INTEG vznikol ako doplnkový podporný nástroj k programu zriaďovania inkubátorov a je určený na podporu inovatívnych projektov spoločností zaradených do technologických inkubátorov InQb STU Bratislava alebo InovaTech Sládkovičovo. Maximálna horná hranica investície predstavuje 4 mil. Sk (132 775 Eur) a je určená pre spoločnosti nachádzajúce sa v počiatočnom alebo štartovacom štádiu životného cyklu. Investície z fondu SISME sú určené pre inovatívne projekty z oblasti priemyselnej výroby, výrobných a obchodných služieb a nových technológií z celého územia Slovenskej republiky. Maximálna výška investície môže dosiahnuť hranicu 5 mil. Sk (165 970 Eur), pre spoločnosti nachádzajúce sa v počiatočnom alebo štartovacom štádiu životného cyklu. Prostriedky fondov sú do spoločnosti investované formou majetkovej účasti, resp. jej kombinácie s úverom.

Fond Seed Capital, k.s., vznikol v júli 2006 predovšetkým za účelom realizácie investícií do novo vznikajúcich spoločností a urýchlenia rozvoja inovatívnych malých a stredných podnikov. Tento fond má právnu subjektivitu a umožňuje financovanie projektov v rámci celého územia Slovenskej republiky. Prípustný objem finančnej investície do jednej spoločnosti je od 200 tis. Sk do 10 mil. Sk (6 639 Eur – 331 939 Eur) pre začínajúce alebo inovatívne projekty. Počiatočná nominálna hodnota tohto fondu vo výške 404,04 mil. Sk (13 411 671 Eur) a je tvorená kontribúciou NARMSP vo výške 400 mil. Sk (13 277 568 Eur) a kontribúciou manažéra fondu vo výške 4,04 mil. Sk (134 103 Eur).

Slovenský Rozvojový Fond, a.s., začal činnosť v lete roku 2006. Fond bol založený s plánovanou kontribúciou súkromných investorov v celkovej výške 500 mil. Sk (16 596 959 Eur), čím pri investovaní verejných revolvingových zdrojov vo výške 500 mil. Sk (16 596 959 Eur) dosiahne nominálnu hodnotu 1 mld. Sk (33 193 919 Eur). Fond sa zameriava na projekty podnikov vo fáze start-up a development. Maximálna výška investície v bežnom roku v priemere nesmie prekročiť 50,0 mil. Sk (1 659 696 Eur).

Slovenský rastový kapitálový fond, a.s. bol založený Národnou agentúrou pre rozvoj malého a stredného podnikania prostredníctvom spoločnosti Fond fondov, s.r.o. v rámci Programu rizikového kapitálu. Ďalším akcionárom fondu je spoločnosť Wood and Company Financial Services AG. Hodnota počiatočného kapitálu bola 202 mil. Sk (26 705 172 Eur) a jeho nominálna cieľová hodnota je 1 200 mil. Sk (39 832 703 Eur), ktorá sa dosiahne postupným navyšovaním základného imania. Maximálna priemerná výška jednej investície v kalendárnom roku neprekročí 100 mil. Sk (3 319 392 Eur). V roku 2008 fond ešte nerealizoval nové investície.

Súhrnne počas roku 2008 sa vo všetkých fondoch uskutočnilo celkom 21 zasadnutí investičných výborov na ktorých bolo schválených 31 investičných návrhov v celkovom objeme 371,9 mil. Sk (12 344 818 Eur). Z nich sa zrealizovalo (došlo k poskytnutiu finančných prostriedkov) 23 investícií v objeme 240,7 mil. Sk (7 989 776 Eur), čiže 64,7 % z objemu schválených investícií. Celková dosiahnutá výška investícií (predaných obchodných podielov) bola 19,6 mil. Sk (650 601 Eur).

Počas celkovej existencie fondov rizikového kapitálu sa uskutočnilo 91 zasadnutí investičných výborov na ktorom sa schválilo 186 investičných návrhov v celkovom objeme 1 136,8 mil. Sk (37 734 847 Eur). Z nich sa realizovalo 155 investícií v objeme 753,5 mil. Sk (25 011 618 Eur), čiže 66,28 %. Objem úplných divestícií dosiahol 140 837 tis. Sk (4 674 932 Eur) v 23 exitoch a ukončených dlhových službách poskytnutých úverov. Objem čiastkových divestícií dosiahol objem 23 144 tis. Sk (768 240 Eur) v 12- tých čiastkových divestíciách. Celkové divestície tak dosiahli objem 163 981 tis. Sk (5 443 172 Eur) a z objemu realizovaných investícií predstavujú 21,76 %.

Výsledky činnosti fondov rizikového kapitálu k 31. 12. 2008 v štruktúre schválených investícií za jednotlivé fondy ponúka nasledujúca tabuľka.

Tab. č. 6.7: Počet a výška schválených investícií za jednotlivé fondy

Názov fondu	Rok 2008			Kumulatívne od vzniku fondov		
	Počet investícií	Výška investícií v tis. Sk	Výška investícií v Eur	Počet investícií	Výška investícií v tis. Sk	Výška investícií v Eur
Fond štartovacieho kapitálu	4	55 600	1 845 582	118	378 985	12 579 997
Regionálny fond štartovacieho kapitálu	1	5 000	165 970	27	83 015	2 755 593
Fond INTEG	0	0	0	0	0	0
Fond SISME	0	0	0	2	10 000	331 939
Fond Seed Capital, k.s.	23	207 300	6 881 099	26	234 800	7 793 932
Slovenský Rozvojový Fond, a.s.	3	104 000	3 452 168	13	430 000	14 273 385
Slovenský rastový kapitálový fond, a.s.	0	0	0	0	0	0
Spolu fondy	31	371 900	12 344 818	186	1 136 800	37 734 847

6.6 Enterprise Europe Network

Malé a stredné podniky pri snahe preniknúť na nové trhy potrebujú pomoc najmä vo fáze, kedy sa po prvýkrát pokúšajú uplatniť so svojimi výrobkami alebo službami v zahraničí. Jednou z priorít NARMSP je preto pomoc MSP s internacionalizáciou a prienikom na nové trhy, či sa to už týka spoločného európskeho trhu alebo trhov mimo krajín EÚ. NARMSP slovenským podnikateľom umožňuje a uľahčuje účasť na špecializovaných a sektorových kooperačných podujatiach. Cieľom nie je len prezentácia podnikateľov na výstavách a veľtrhoch, ale najmä, aktívna pomoc pri hľadaní nových partnerov.

Generálne riaditeľstvo pre podnikanie a priemysel Európskej komisie prišlo s novou iniciatívou a vo februári 2008 oficiálne odštartovalo činnosť medzinárodnej poradenskej siete pre podnikateľov s názvom **Enterprise Europe Network**. Sieť združuje najdôležitejších aktérov v oblasti podpory malých a stredných podnikov. V tejto sieti spolupracuje takmer 600 organizácií s približne 3000 skúsenými profesionálmi, ktorí poskytujú svoje služby vo viac

ako 40 krajinách sveta. Cieľom Enterprise Europe Network je poskytovať malým a stredným podnikateľom komplexné a ľahko dostupné informácie, poradenstvo a podporu v oblasti podnikania, inovácií a výskumu. Nová sieť Enterprise Europe Network stavia na skúsenostiach predchádzajúcich sietí Euro info centier a Centier na prenos inovácií (Euro Info Centres fungujúce od roku 1987 a Innovation Relay Centres od roku 1995)

Na Slovensku v rámci siete Enterprise Europe Network na základe spoločného projektu pod názvom BISS Slovakia (Business and Innovation Support Services in Slovakia) okrem NARMSP pôsobia nasledovní partneri: BIC Bratislava, s.r.o. (podnikateľské inovačné centrum), RPIC Prešov (Regionálne a poradenské informačné centrum), SOPK (Slovenská obchodná a priemyselná komora), BIC Group, s.r.o., I-Europa, s.r.o.

NARMSP ako súčasť siete Enterprise Europe Network poskytovala podnikateľom celý rad služieb, ktoré sa dajú zhrnúť do troch nasledovných kategórií:

1. Informácie, poradenstvo a služby na podporu spolupráce a internacionalizácie MSP

- informovanie a zvyšovanie povedomia o politikách, legislatíve a iniciatívach Európskej únie cielených a ovplyvňujúcich najmä malých a stredných podnikateľov,
- poskytovanie informácií a poradenstva o príležitostiach, ktoré poskytuje podnikateľom jednotný európsky trh tovarov a služieb,
- zvyšovanie účasti MSP na tvorbe politiky EÚ,
- získavanie spätnej väzby od podnikateľov pre Európsku komisiu pomocou online konzultácií a panelových diskusií,
- podpora rozvoja cezhraničných aktivít a spolupráce MSP

2. Podpora inovácií a služby transferu technológií a know-how

- rozširovanie informácií o možnostiach podpory inovácií v EÚ,
- podpora medzinárodnej technologicky orientovanej spolupráce,
- transfer technológií a know-how,
- analýzy technologickej situácie podnikov,
- organizácia partnerských podujatí vo vybraných technologických sektoroch,
- využívanie výsledkov výskumu a vývoja
- zvyšovanie inovačnej kapacity MSP, vrátane vytvárania prepojenia na vhodné národné a európske finančné schémy.

3. Služby na podporu účasti MSP v Siedmom rámcovom programe EÚ pre výskum, vývoj a demonštračné aktivity (7RP) V spolupráci s národnými kontaktnými bodmi pre 7RP (NCP) Enterprise Europe Network zabezpečuje:

- informovanosť a zvyšovanie povedomia o 7RP,
- identifikáciu výskumno-vývojových potrieb a hľadanie adekvátnych partnerov,
- zvyšovanie účasti slovenských firiem (najmä MSP), univerzít a výskumných ústavov v európskych programoch výskumu,
- podporovanie prípravy a implementácie projektov 7RP.

Informácie a poradenstvo

NARMSP pokračovala aj v roku 2008 v organizácii informačných seminárov a školení s cieľom oboznámiť podnikateľskú verejnosť s problematikou podnikania v rámci EÚ.

NARMSP zorganizovala v spolupráci so svojimi partnermi 22 takýchto podujatí v rôznych regiónoch Slovenska. Na týchto podujatiach sa celkovo zúčastnilo 969 podnikateľov.

Informácie o podnikaní, podujatiach, aktivitách, výzvach a databázach v podobe článkov a informačných listov zverejšovalo Oddelenie služieb pre MSP aj prostredníctvom webstránky www.enterprise-europe-network.sk. Spolu s partnermi siete Enterprise Europe Network bolo zaslaných 21 informačných listov (Newsletter). Publikovaných bolo v roku 2008 viac ako 1 500 článkov a 166 oznámení o aktuálne vyhlásených tendroch a výzvach na podávanie návrhov na projekty. O vyhľadávanie informácií týkajúcich sa vnútorného trhu v roku 2008 požiadalo 352 firiem.

Databáza pre spoluprácu podnikateľov

NARMSP pomáhala podnikateľom pri vyhľadávaní kooperačných partnerov (výrobných, obchodných a projektových) prostredníctvom celoeurópskej databázy a komunikačného systému - Databázy pre spoluprácu podnikateľov (Business Cooperation Database – BCD), internej korešpondenčnej siete, ako aj organizovaním účasti slovenských podnikateľov na medzinárodných kooperačných podujatiach. V roku 2008 bolo preložených do slovenského jazyka 553 ponúk na spoluprácu od zahraničných spoločností a ďalších 764 ponúk bolo v anglickom jazyku, pričom všetky tieto boli uverejnené v rôznych periodikách, ako aj na webových stránkach Enterprise Europe Network. Slovenskí podnikatelia, hľadajúci zahraničných partnerov, si vyžiadali 280 kontaktov; pričom služby Databázy pre spoluprácu podnikateľov (BCD) poskytované oddelením služieb MSP, využilo 17 slovenských podnikateľov. Zahraničné firmy si vyžiadali 362 kontaktov na slovenské firmy.

Kooperačné podujatia pre malých a stredných podnikateľov z celej Európy

NARMSP organizovala účasť slovenských podnikateľov na viacerych sektorovo zameraných kooperačných podujatiach pre malých a stredných podnikateľov z celej Európy. Na týchto podujatiach, realizovaných zväčša ako súčasť veľtrhov a výstav, prebiehali dvojstranné rokovania potenciálnych partnerov podľa vopred pripraveného harmonogramu. NARMSP bola zapojená najmä do projektov zameraných na prípravu kooperačných podujatí pre podniky z odvetvia strojárstva a príbuzných odvetví, ďalej podniky zo sektoru energetiky, ochrany životného prostredia a riadenia odpadového hospodárstva v prihraničných oblastiach EÚ. NARMSP pokračovala i v roku 2008 v projekte PAVE PRINCESS, v rámci ktorého sa v marci 2008 v rakúskom Welse na podujatí zameranom na obnoviteľné zdroje energie zúčastnilo 6 slovenských firiem. V apríli sa v dánskom Viborgu na stretnutí podnikateľov z oblasti bioenergie (využívanie biomasy na získavanie bioenergie) zúčastnili 2 slovenské firmy. V máji sa konalo vo švédskom Jönköpingu podujatie ELMIA RECYCLING zamerané na odpadové hospodárstvo, recykláciu a bioenergiu, na ktorom sa zo Slovenska zúčastnila jedna firma. V rámci projektu Global Cluster pokračovali v roku 2008 ďalšie kooperačné podujatia – v Berlíne v januári 2008 sa konalo kooperačné podujatie zamerané na poľnohospodársky sektor, potravinárstvo a vinárstvo. Zúčastnili sa na ňom 2 slovenské firmy; pričom na podobnom kooperačnom podujatí v Nitre, zameranom na strojársky sektor to bolo 17 firiem. Celkovo v roku 2008 pomohla NARMSP slovenským firmám realizovať 428 obchodných rokovaní so zahraničnými partnermi.

Zvyšovanie účasti MSP na tvorbe politiky EÚ

Jednou z hlavných úloh Enterprise Europe Network je informovať Európsku komisiu o problémoch podnikateľov pri aplikovaní legislatívy Európskeho spoločenstva a politiky komisie v praxi. Oddelenie služieb pre MSP pôsobilo ako jeden z kontaktných bodov kde podnikatelia mohli nahlásiť svoj problém alebo postreh týkajúci sa predovšetkým legislatívy z podnikateľského prostredia v EÚ. Získavanie spätnej väzby od podnikateľov pre Európsku komisiu prebiehalo aj pomocou on-line konzultácií a panelových diskusií. Poskytnutých bolo 9 konzultácií podnikateľom riešiacim problémy spojené s nesprávnou aplikáciou práva ES.

6.7 Program Informačná kampaň pre malých a stredných podnikateľov k zavedeniu spoločnej meny - eura v SR

V súvislosti so zavedením eura na Slovensku realizovala NARMSP v roku 2008 program Informačná kampaň pre malých a stredných podnikateľov k zavedeniu spoločnej meny - eura v SR. Cieľom programu bolo posúdiť stav pripravenosti MSP na zavedenie eura a zvýšiť úroveň informovanosti MSP o procese zavádzania eura, a tým napomôcť k zvládnutiu zavedenia spoločnej meny v sektore MSP bez straty konkurencieschopnosti v SR a zahraničí.

Hlavné aktivity Informačnej kampane boli sústredené najmä na:

- budovanie odborných poradenských kapacít na regionálnej úrovni (školenia poradcov).
- informačné semináre pre podnikateľov.
- priebežné informačné zabezpečenie podnikateľskej sféry prostredníctvom komunikačných kanálov vytvorených na tento účel.

S cieľom zistiť aktuálny stav pripravenosti MSP na zavedenie eura a identifikovať problémové oblasti, na ktoré by sa mala sústrediť informačná kampaň zrealizovala NARMSP začiatkom roka reprezentatívny prieskum medzi MSP. Zo spracovaných výsledkov prieskumu vyplynulo, že v prijatí eura vidí výhodu alebo príležitosť pre svoje podnikanie 18% podnikateľov. Takmer polovica firiem považovalo prijatie eura za okolnosť bez podstatného vplyvu na svoju činnosť a necelá tretina sa domnievala, že náklady so zavedením eura nebudú adekvátne vykompenzované prínosmi. Úroveň informovanosti o zavedení eura považovalo viac ako 53% podnikateľov za dostatočnú alebo skôr dostatočnú. Najväčšie výhrady k úrovni informovanosti mali malí podnikatelia zamestnávajúci do 10 zamestnancov. Najväčšie problémy v príprave na zavedenie eura očakávali podnikatelia v oblasti účtovných a riadiacich informačných systémov, práce s hotovosťou počas duálneho obehu a zabezpečenia zobrazovania dvojítých cien na účtovných dokladoch.

Úvod informačnej kampane bol zameraný na vybudovanie poradenských kapacít na regionálnej úrovni formou školení zástupcov inštitucionálnej siete na podporu MSP (tzn. RPIC, BIC, CPK a PI), Slovenského živnostenského zväzu a Slovenskej živnostenskej komory, ktorých úlohou v ďalšej časti kampane bolo okrem individuálneho poradenstva aj poskytovanie informácií o zavedení eura na seminároch a workshopoch pre podnikateľov organizovaných miestnymi poradenskými inštitúciami.

V ďalšej fáze informačnej kampane boli v dvoch kolách organizované semináre pre podnikateľov v 18 slovenských mestách. Prvé kolo seminárov prebehlo v termíne od 9. 6. 2008 do 19. 6. 2008 a druhé kolo v termíne od 6. 10. 2008 do 16. 10. 2008. Všetky mestá boli starostlivo vybrané s cieľom rovnomerne pokryť celé územie SR. **Prvé júnové kolo seminárov navštívilo 378 zástupcov MSP, v októbrovej kole to už bolo 868 zástupcov**

MSP. Zvýšený záujem MSP o školenia bol zaznamenaný až po stanovení konverzného kurzu, kedy si podnikatelia plne uvedomili naliehavosť potreby začatia príprav prechodu na euro. Účastníkom seminárov boli poskytnuté informačné materiály súvisiace s jednotlivými problémovými okruhmi týkajúcich sa zavedenia eura.

S cieľom propagácie organizovaných podujatí a zabezpečenia účasti čo najširšieho okruhu podnikateľov na seminároch realizovala NARMSP podpornú mediálnu kampaň v dennej tlači a v rádiách, pričom využila aj možnosť propagácie cez partnerské organizácie. Rozposlaných bolo 52 000 ks informačných listov o školeniach a využité boli tiež informačné kanály partnerských organizácií RPIC/BIC/CPK a propagácia cez vlastné internetové stránky.

V rámci programu informačnej kampane NARMSP pripravila dve odborné publikácie. Prvou pomôckou bolo vyhotovenie „Eurokalendára“, druhou bola brožúrka „Prechod na euro – na čo nezabudnúť“, ktorá bola rekapituláciou všetkých základných povinností týkajúcich sa podnikateľov v súvislosti s prechodom na euro.

V závere roka uskutočnila NARMSP v spolupráci s Ministerstvom hospodárstva SR, Národnou bankou Slovenska a Ministerstvom financií ďalší reprezentatívny prieskum, ktorého cieľom bolo zhodnotiť aktuálny stav pripravenosti MSP na zavedenie eura a vyhodnotiť aktivity verejných inštitúcií na zabezpečenie pripravenosti podnikateľskej sféry v období približne mesiac pred zavedením eura. Z výsledkov prieskumu vyplynulo, že od apríla 2008, kedy sa realizoval predchádzajúci prieskum, došlo k výraznému pokroku pri príprave podnikateľského sektora na zavedenie eura. Omnoho pozitívnejšie bola hodnotená aj úroveň informovanosti o zavedení eura. Za dostatočnú alebo skôr dostatočnú ju považuje viac ako 94% podnikateľov, čo znamená zlepšenie o 41 percentuálnych bodov v porovnaní s predchádzajúcim prieskumom. Podľa výsledkov prieskumu boli najvyužívanejším informačným kanálom informačné zdroje na internete a v dennej tlači. Najrešpektovanejšou inštitúciou, ktorú využívali podnikatelia ako zdroj informácií o eure bola Národná banka Slovenska.

7. Záver

V predloženej správe o stave a rozvoji malého a stredného podnikania v SR je prezentovaný komplexný pohľad na vývoj podnikateľského prostredia, malého a stredného podnikania a formách jeho podpory v roku 2008 vrátane poukázania na existujúce problémy spolu s návrhmi na ich riešenie.

Z pohľadu hospodárskeho vývoja bol rok 2008 opäť rokom výrazného hospodárskeho rastu, avšak na rozdiel od predchádzajúceho obdobia bolo v priebehu roku zaznamenané pomerne prudké znižovanie tempa hospodárskeho rastu, čo predznačilo nástup prejavov globálnej finančnej a hospodárskej krízy v slovenskom hospodárstve. Napriek tomu pokračoval rast zamestnanosti a v 3. štvrtroku dosiahla zamestnanosť v slovenskom hospodárstve historické maximum.

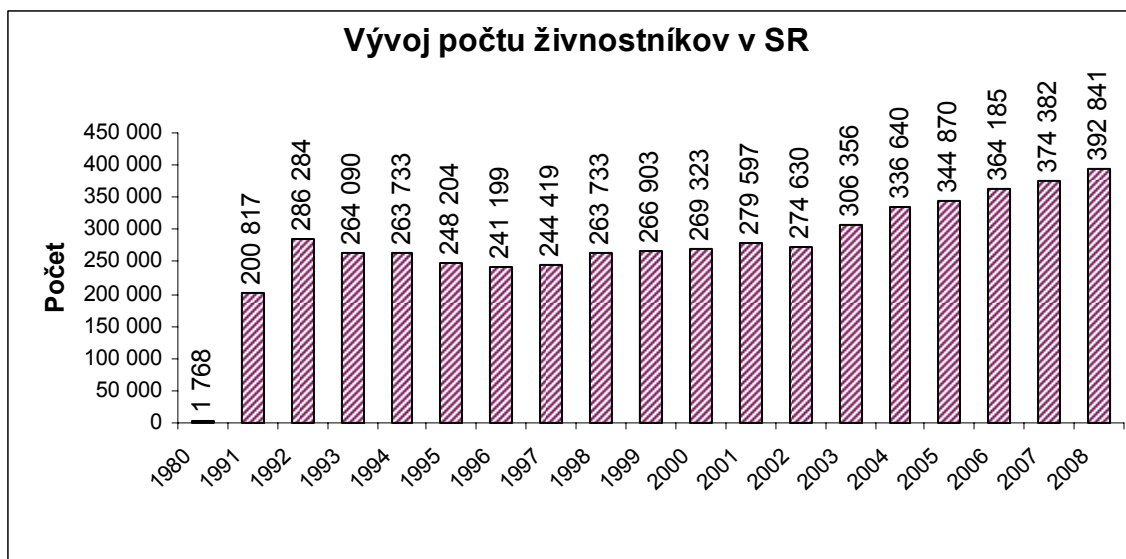
Sektor malých a stredných podnikov pokračoval v rastovej tendencii z minulých období vo všetkých významných ukazovateľoch. Dynamicky rástol počet malých a stredných podnikateľov - fyzických aj právnických osôb. Mierne vzrástol podiel sektora MSP na tvorbe pridanej hodnoty aj hrubej produkcie, výrazne vzrástol jeho podiel na hospodárskom výsledku. Rast zamestnanosti pokračoval v kategórii MSP aj veľkých podnikov, pričom podiel sektora MSP na celkovej zamestnanosti sa nepatrne zvýšil.

Rok 2008 bol pre slovenských podnikateľov mimoriadne náročný aj z toho pohľadu, že bolo potrebné dôkladne zvládnuť prípravu na zavedenie spoločnej európskej meny. V súvislosti so zavedením eura sa museli podnikatelia vysporiadať s viacerými povinnosťami, ktoré im predpisy upravujúce prechod na euro ukladali. Skutočné prínosy zo zavedenia eura pre MSP sa budú dať vyhodnotiť až s väčším časovým odstupom. Už dnes je však možné skonštatovať, že v celom procese prechodu na euro v podnikateľskom sektore sa aj vďaka zodpovednej príprave a realizovaným podporným aktivitám zo strany štátnych orgánov nevyskytli vážnejšie nedostatky a v čase rozširujúcej sa hospodárskej krízy euro znamená pre slovenské hospodárstvo ochranu pred vážnejšími makroekonomickými otrasmami.

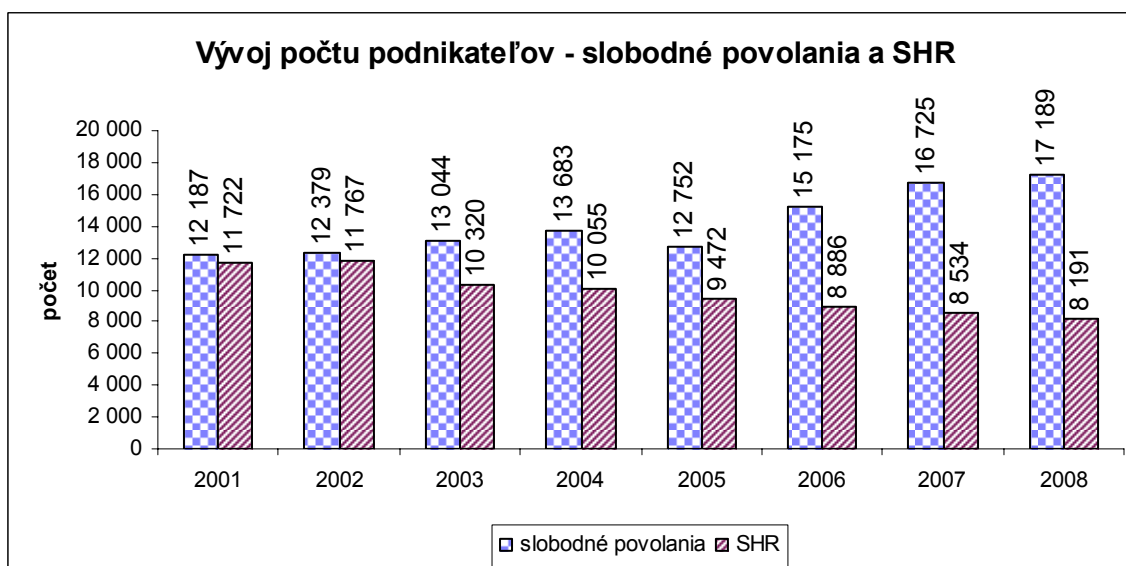
V oblasti podporných programov bol rok 2008 charakterizovaný postupným ukončovaním implementácie podporných programov z prvého programového obdobia štrukturálnych fondov 2004-2006, a vyhlasovaním prvých výziev z programového obdobia 2007-2013. V období sťaženého prístupu MSP k bankovému financovaniu z dôvodu hospodárskej krízy sa ešte viac dostáva do popredia význam pomoci z európskych fondov na realizáciu investícií a rozvoja ľudských zdrojov s cieľom zvyšovania konkurencieschopnosti podnikateľského sektora. Pre plné využitie tohto potenciálu je potrebné zjednodušiť a zrýchliť prístup MSP k týmto zdrojom, najmä prostredníctvom znižovania administratívnej záťaže, zrýchlenia hodnotení a reálneho poskytnutia financií. K všeobecnému zlepšeniu prístupu k financovaniu pre MSP by malo prispieť aj využitie časti zdrojov štrukturálnych fondov na implementáciu inovatívnych finančných nástrojov prostredníctvom programu JEREMIE.

Predkladaná správa obsahuje aj komplex návrhov na ďalšie zlepšovanie podnikateľského prostredia, ktorých cieľom je prispieť k udržaniu dynamiky rastu sektora MSP na Slovensku a zvyšovaniu jeho konkurencieschopnosti.

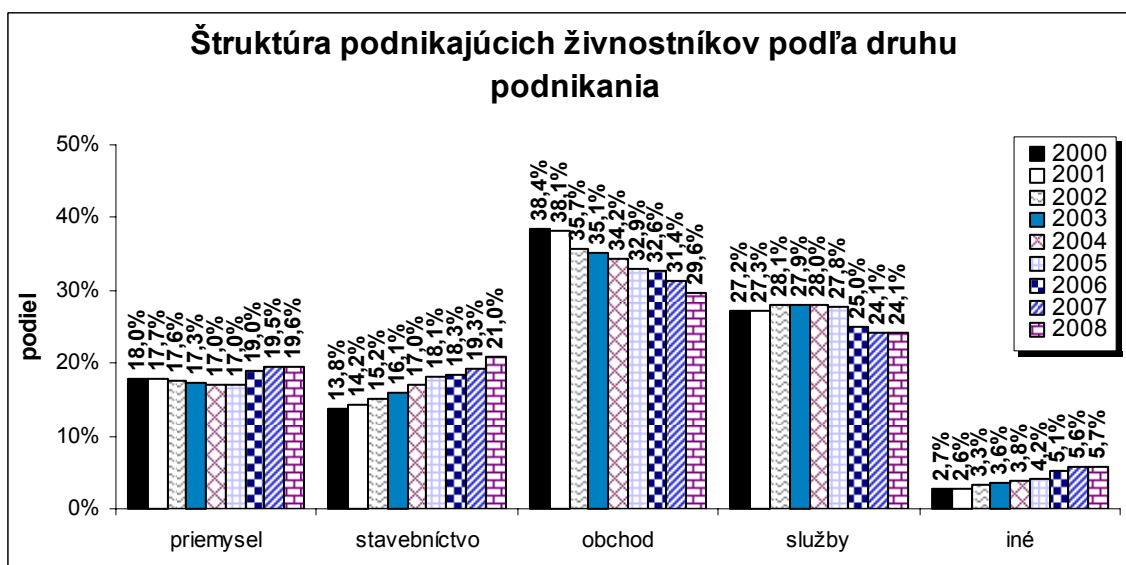
PRÍLOHA

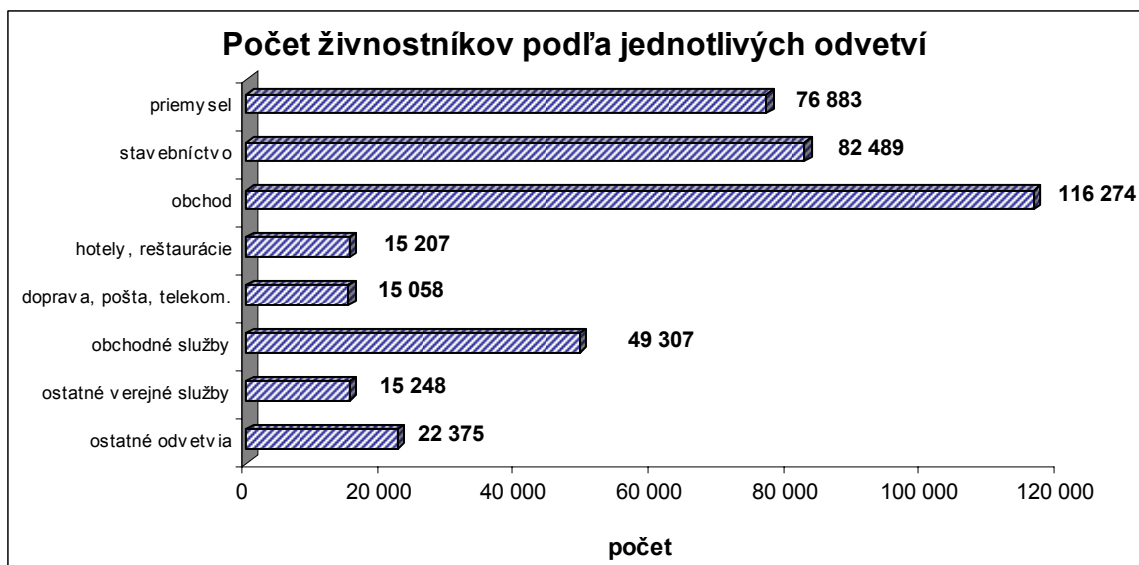
Graf č.1

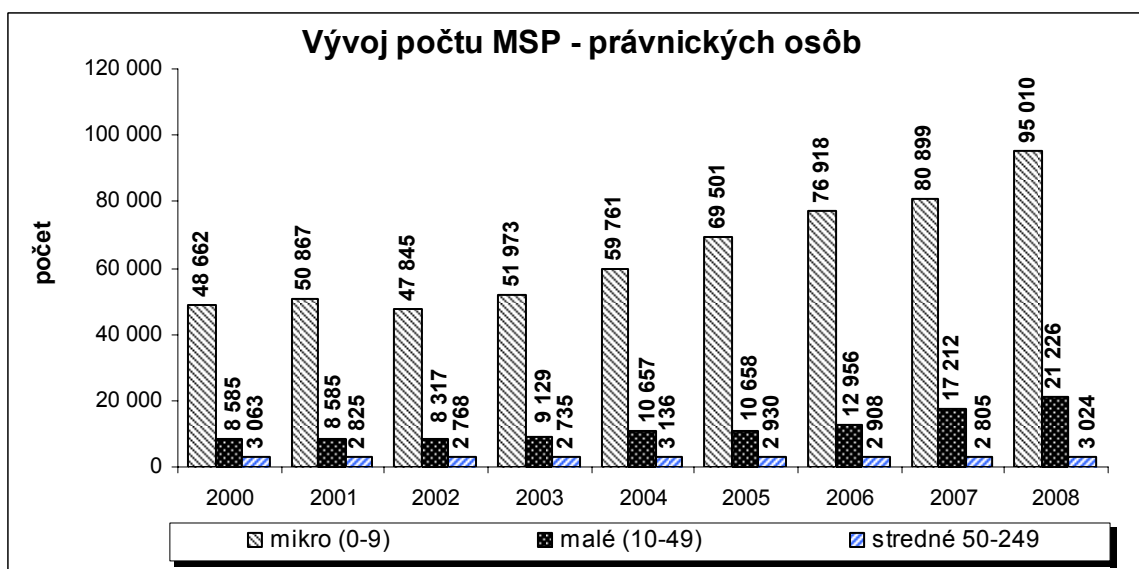
Graf č.2

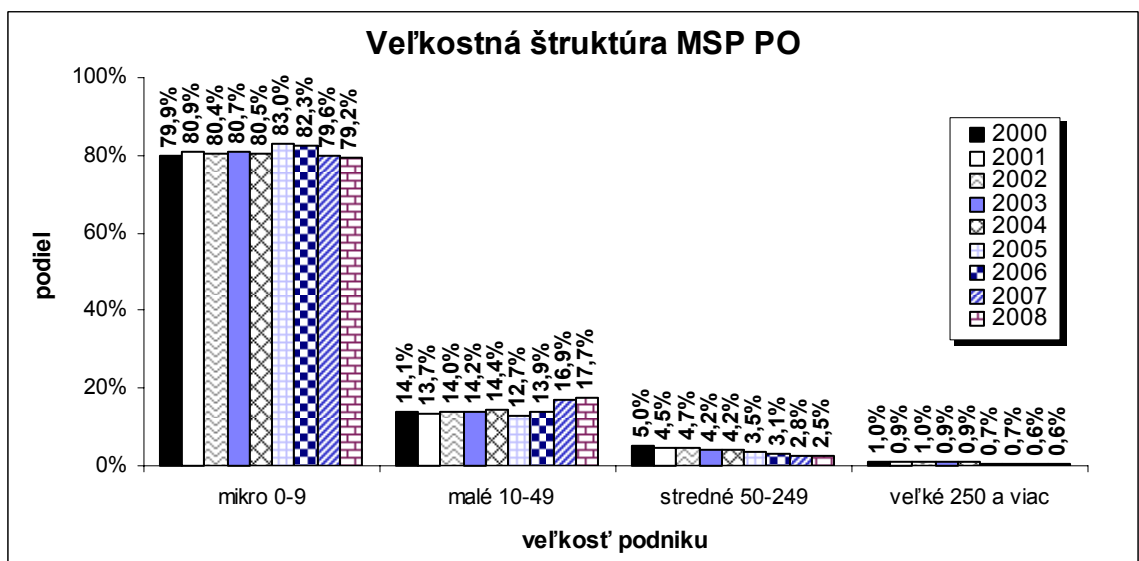
Graf č.3

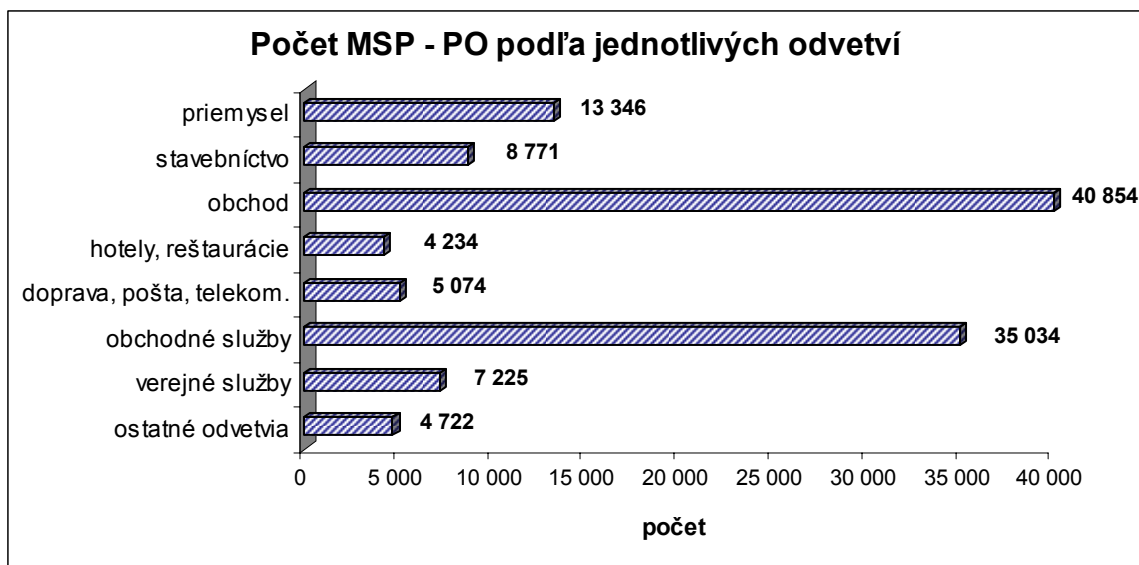
Graf č.4

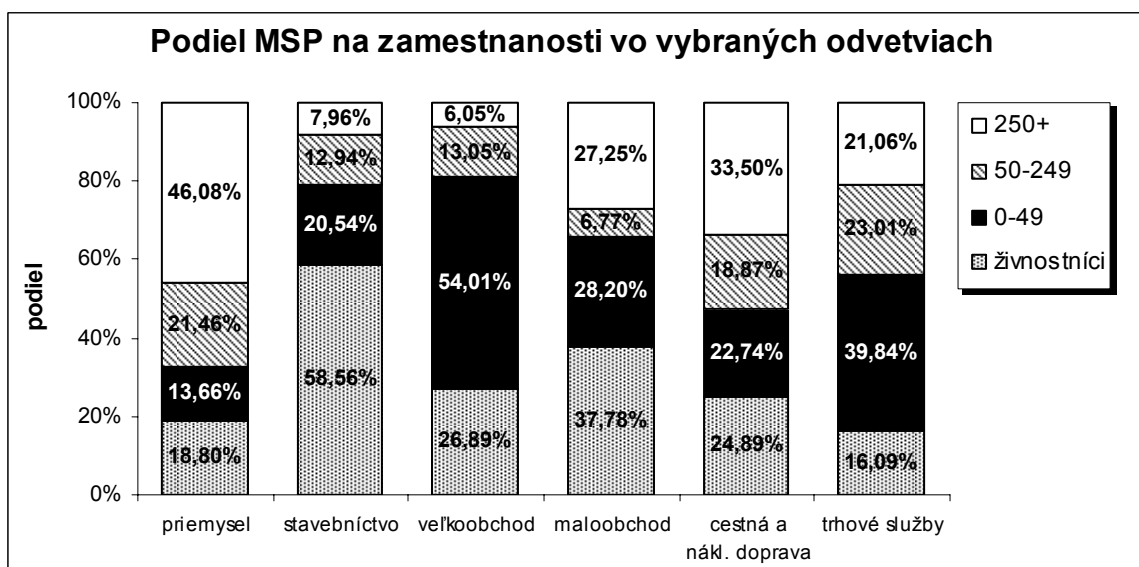
Graf č.5

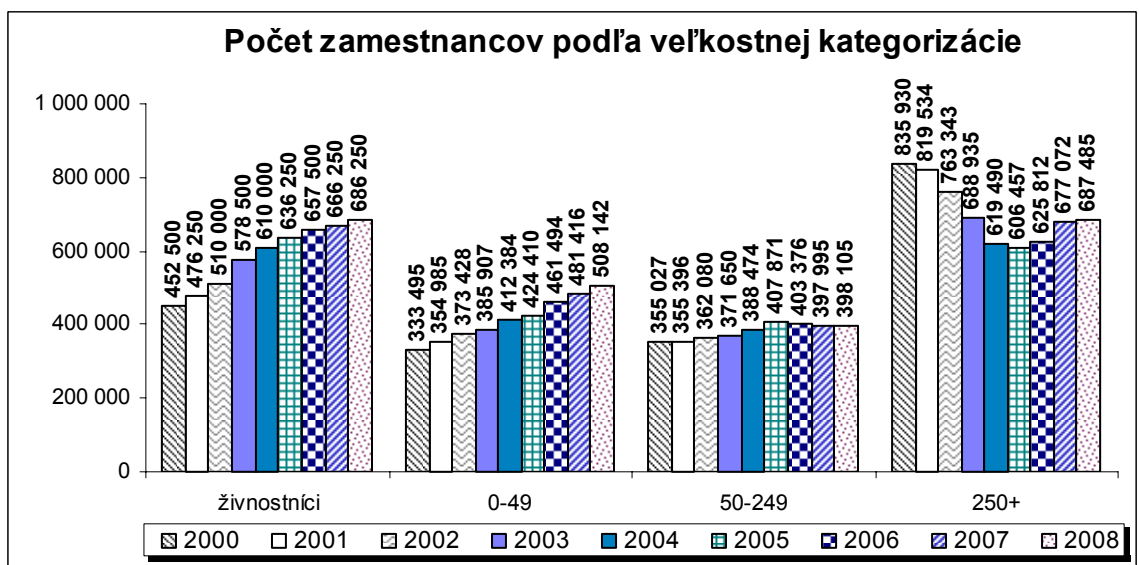
Graf č.6

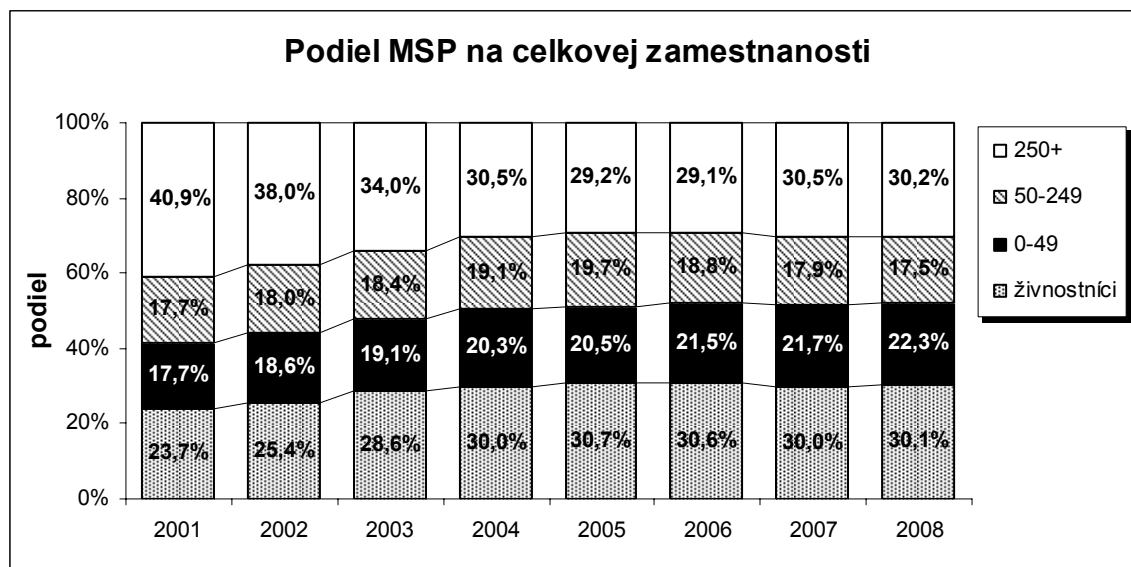
Graf č.7

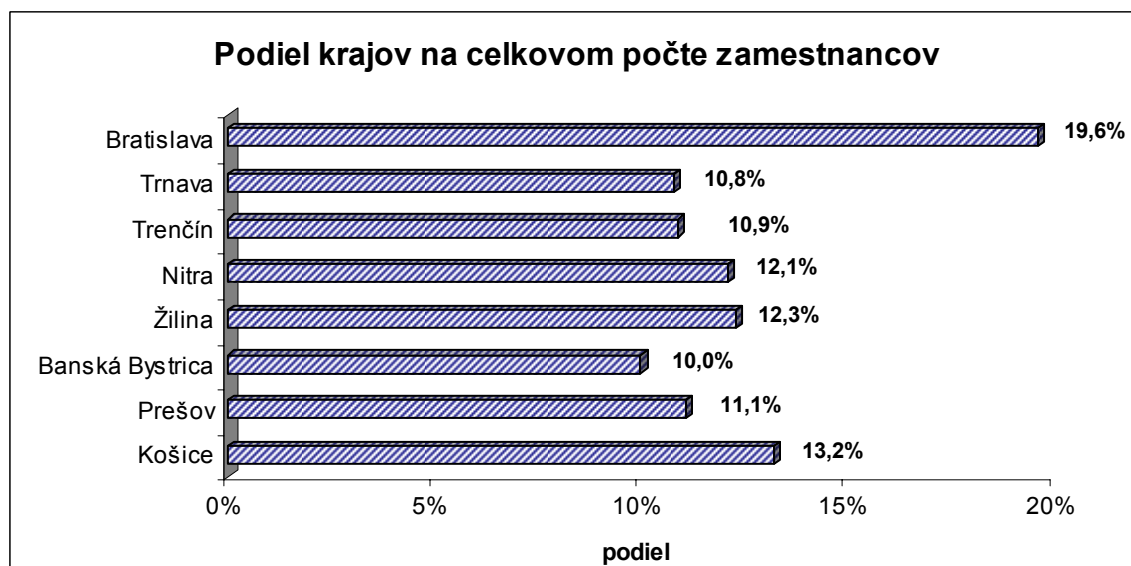
Graf č.8

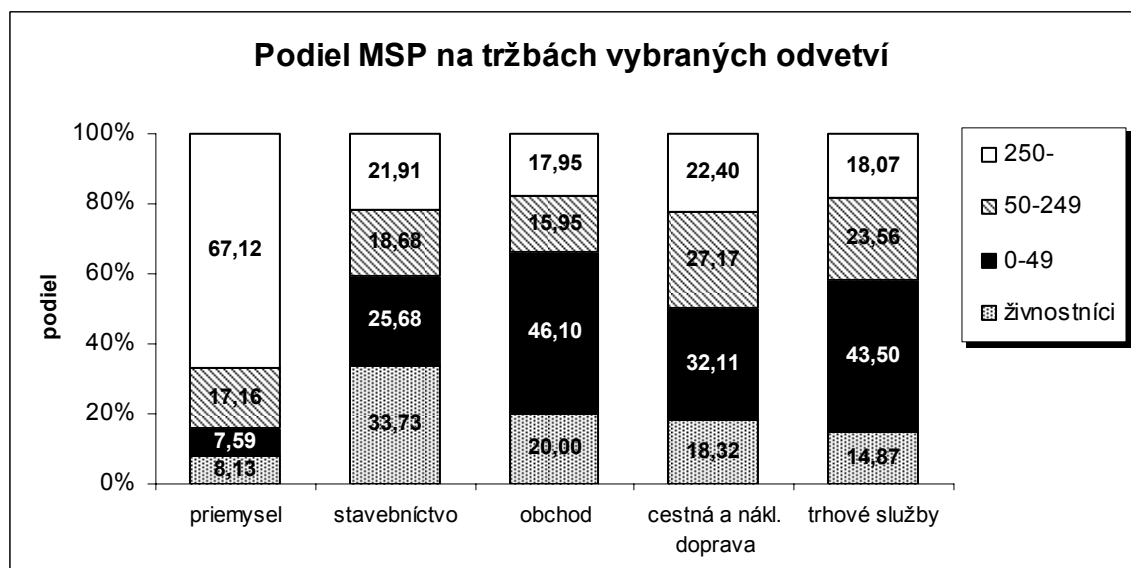
Graf č.9

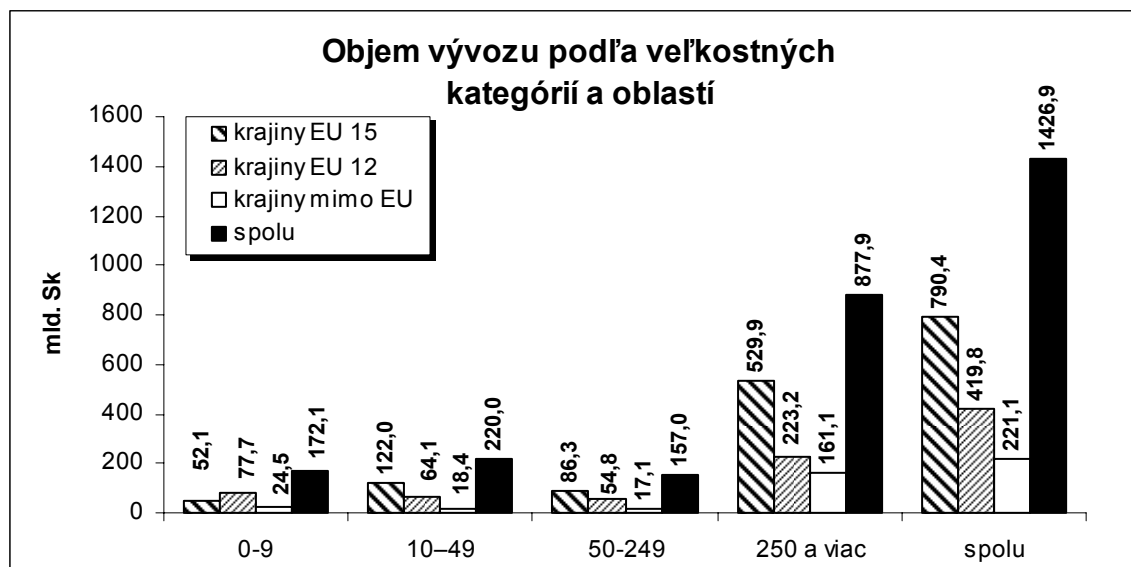
Graf č.10

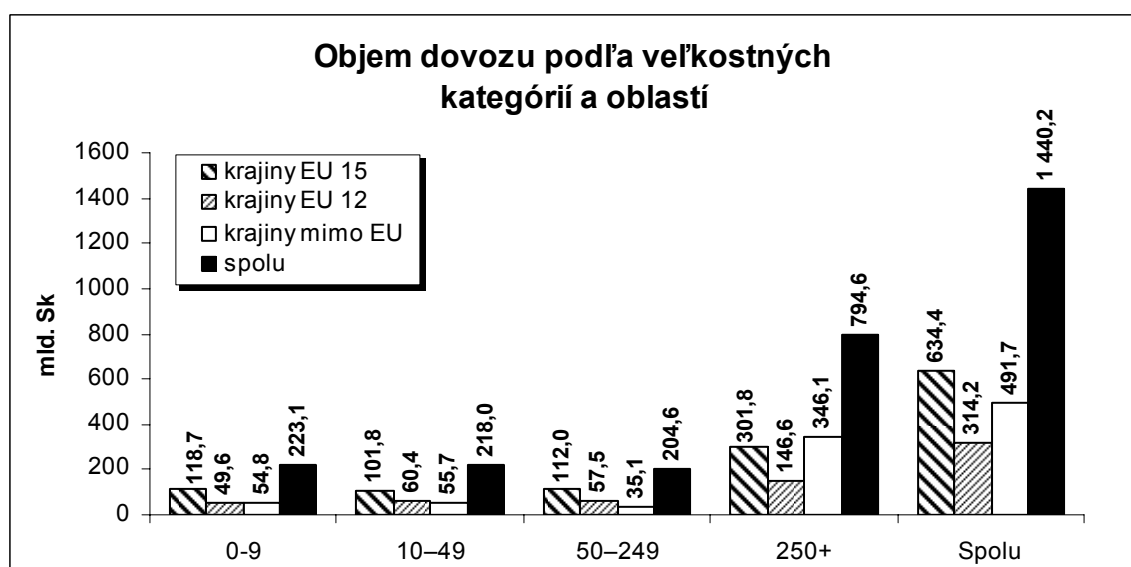
Graf č.11

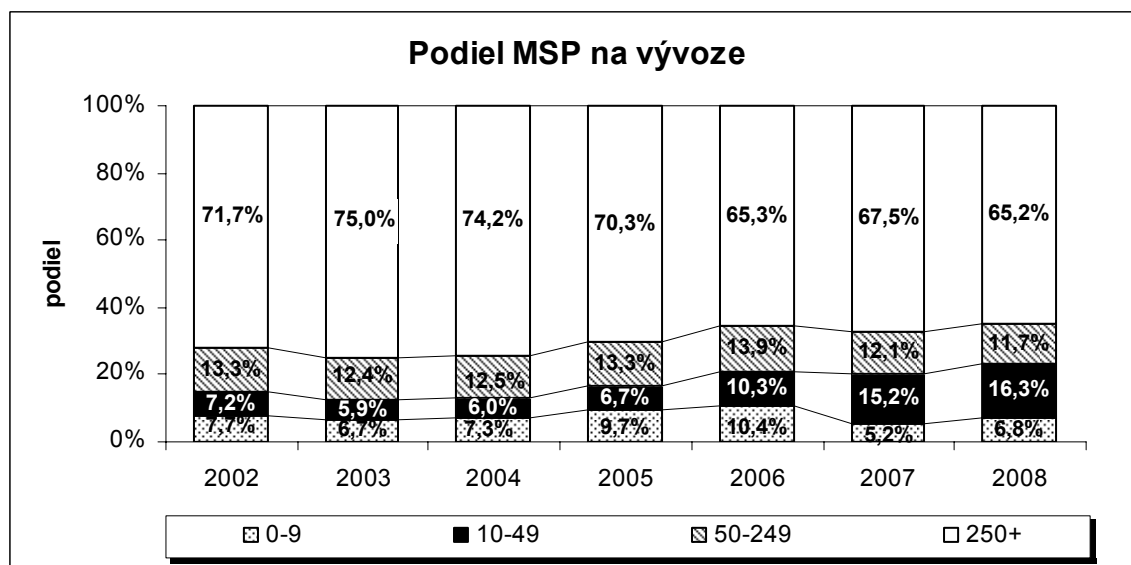
Graf č.12

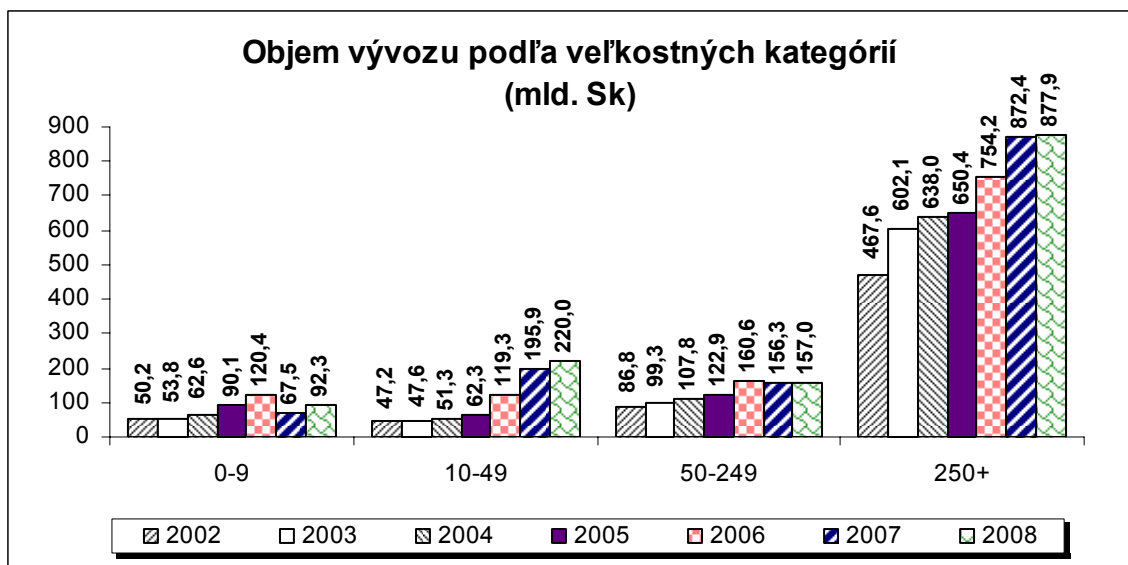
Graf č.13

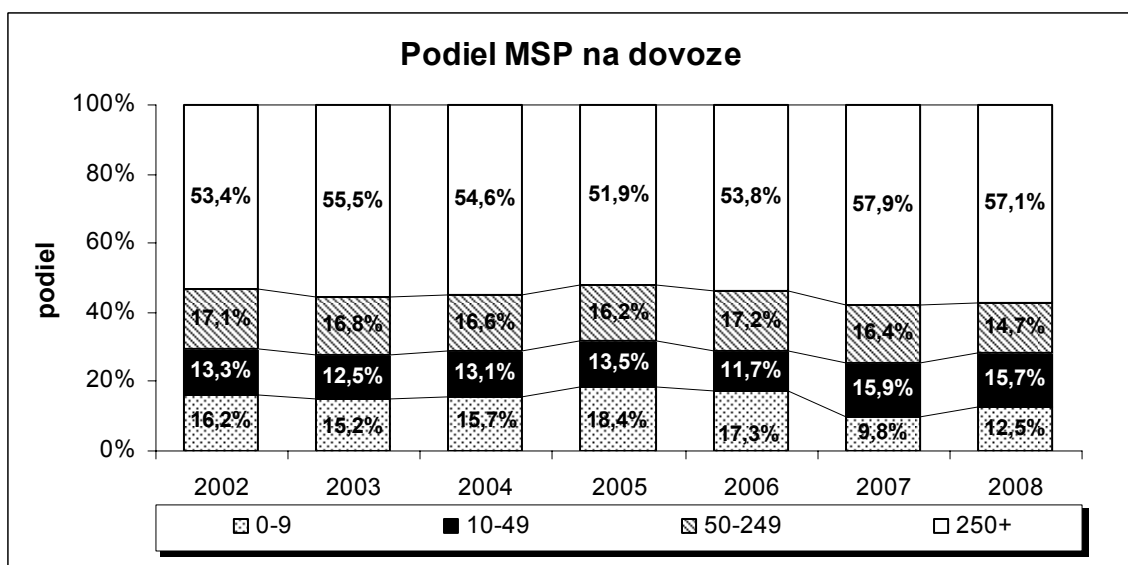
Graf č.14

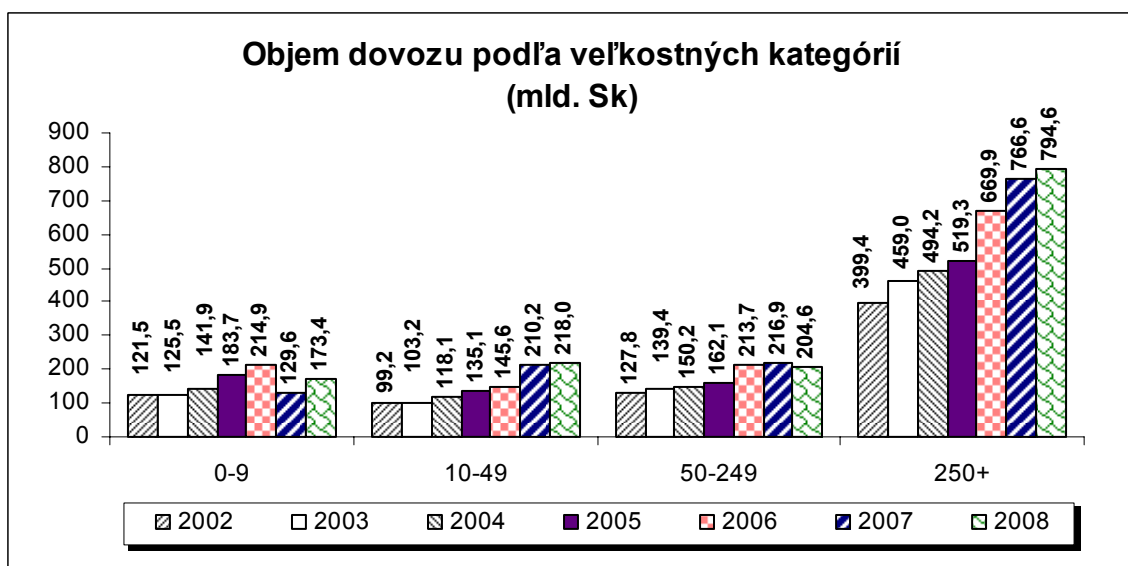
Graf č.15

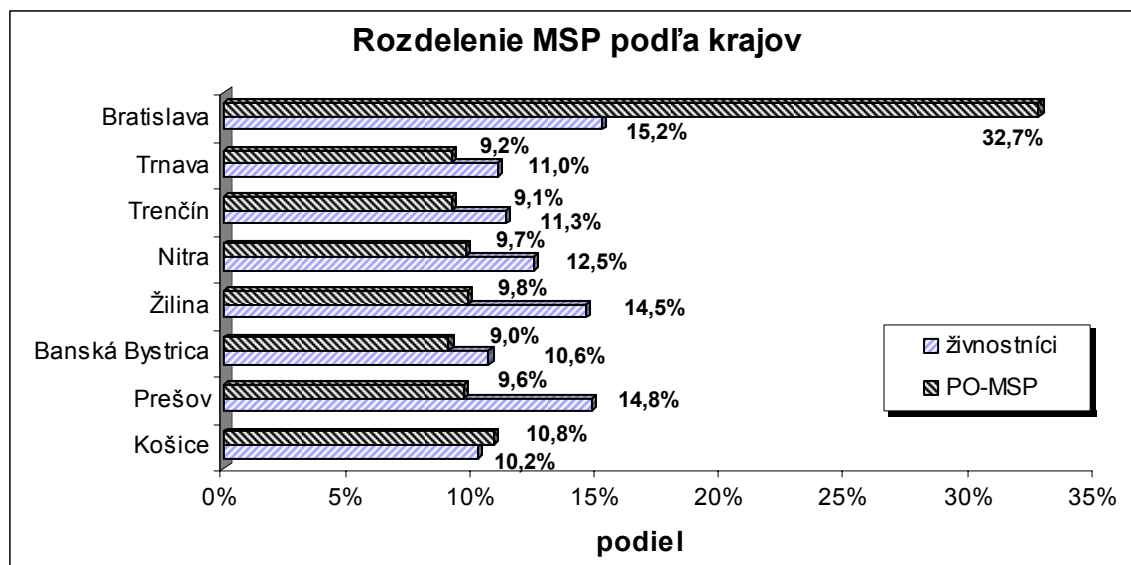
Graf č.16

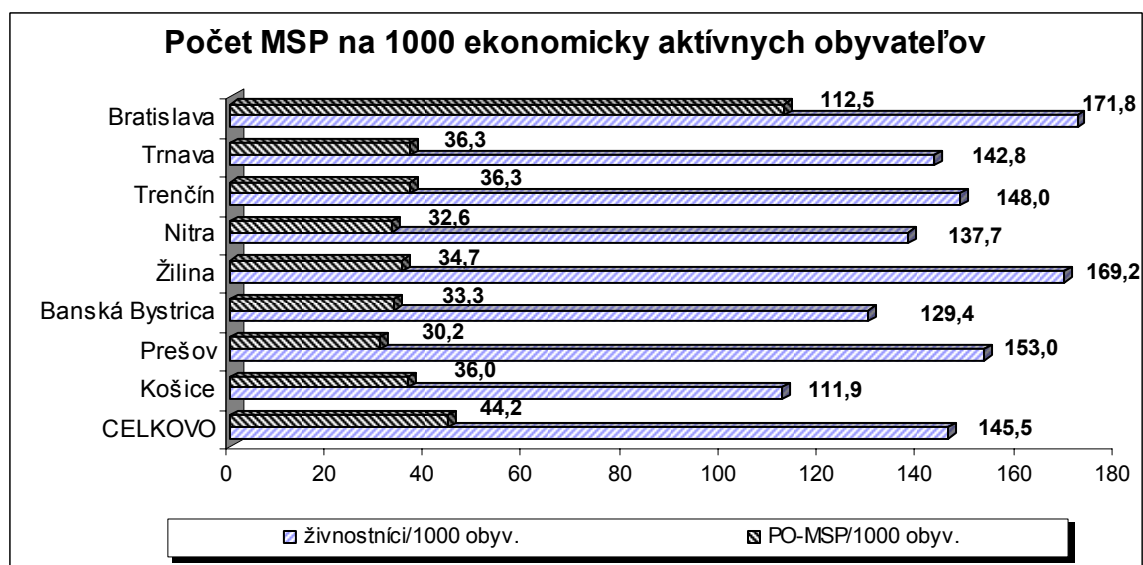
Graf č.17

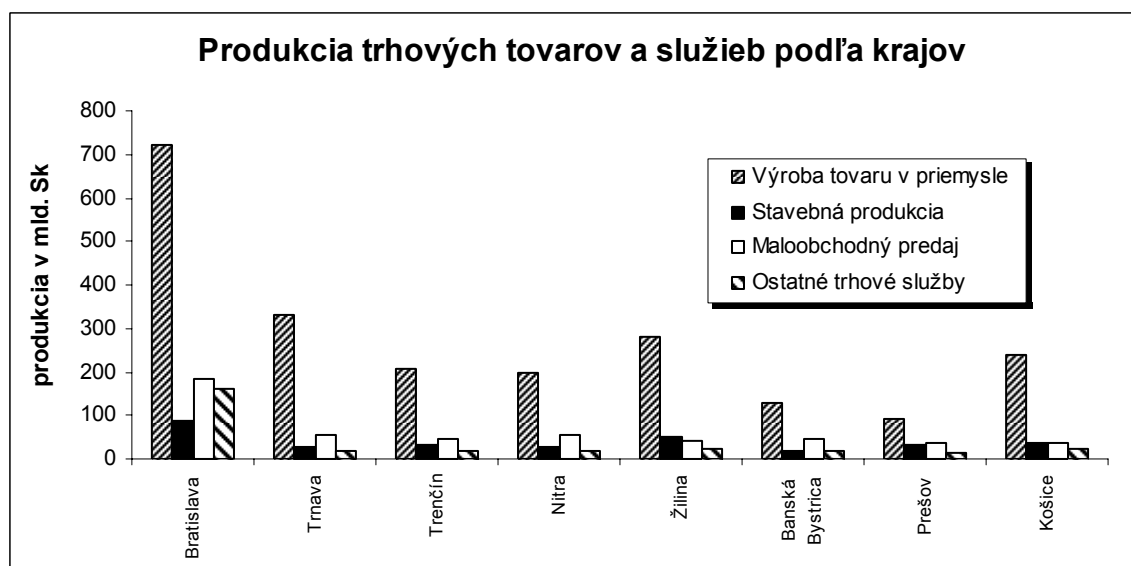
Graf č.18

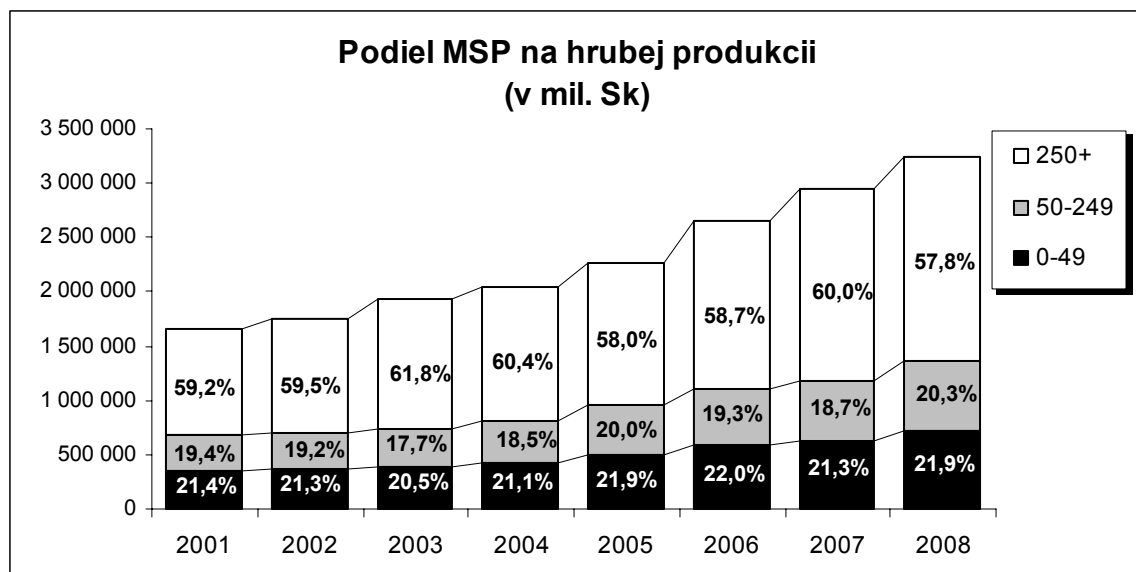
Graf č.19

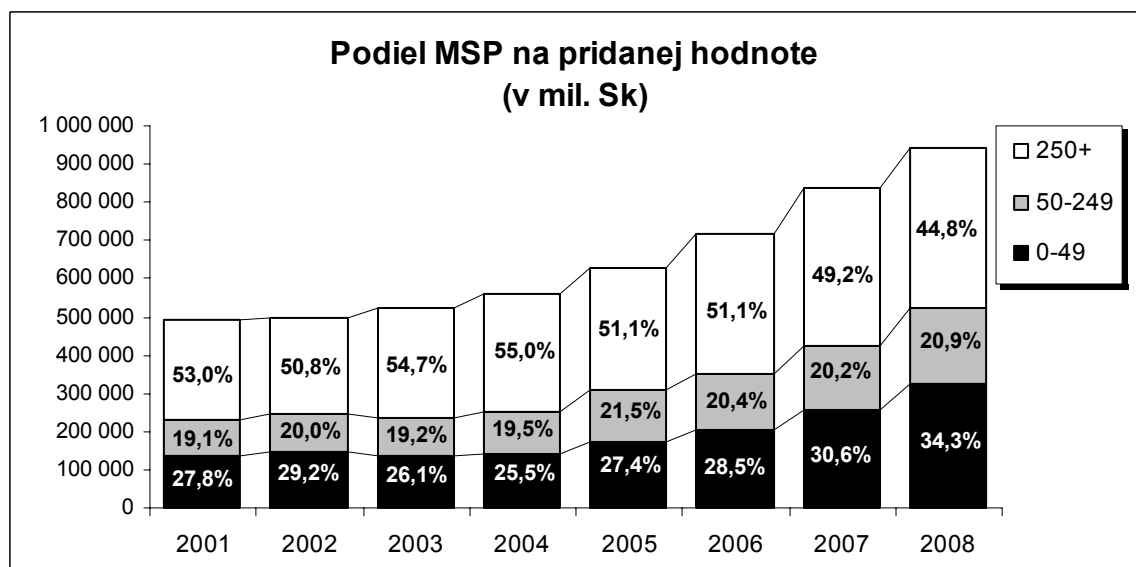
Graf č.20

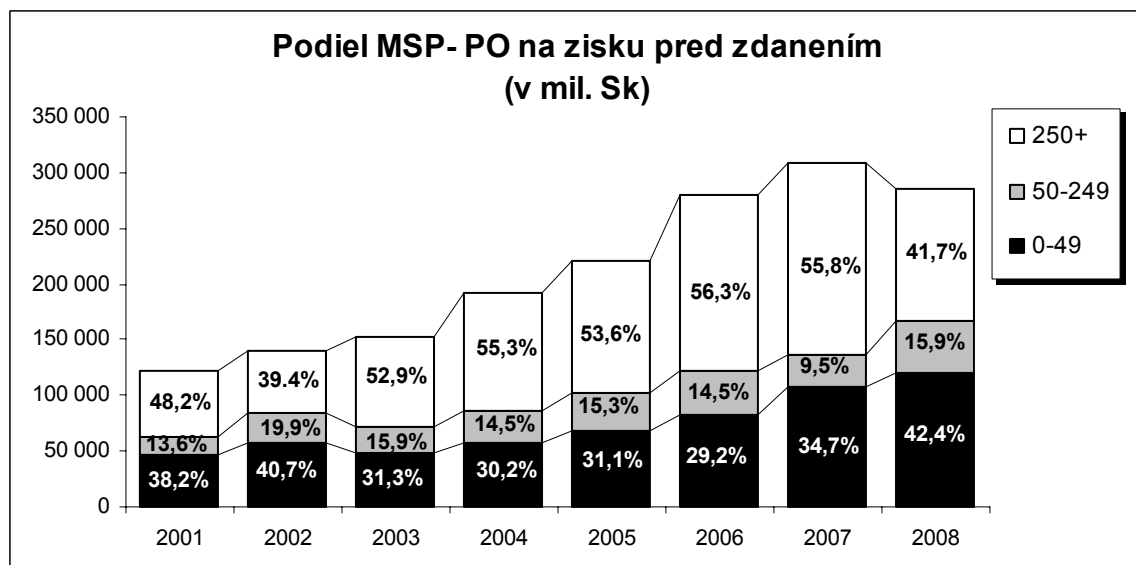
Graf č.21

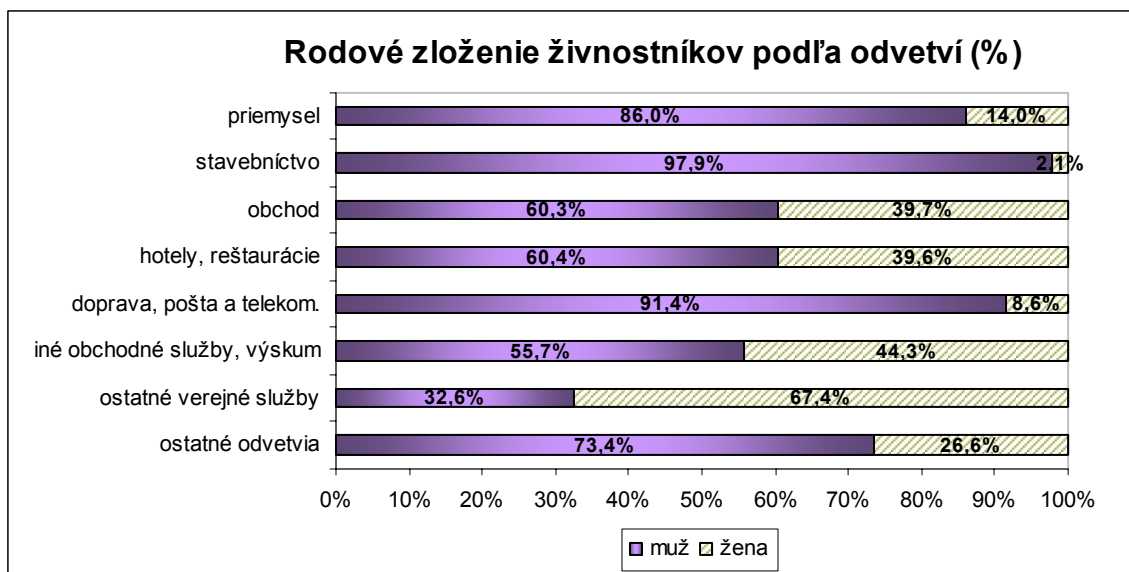
Graf č.22

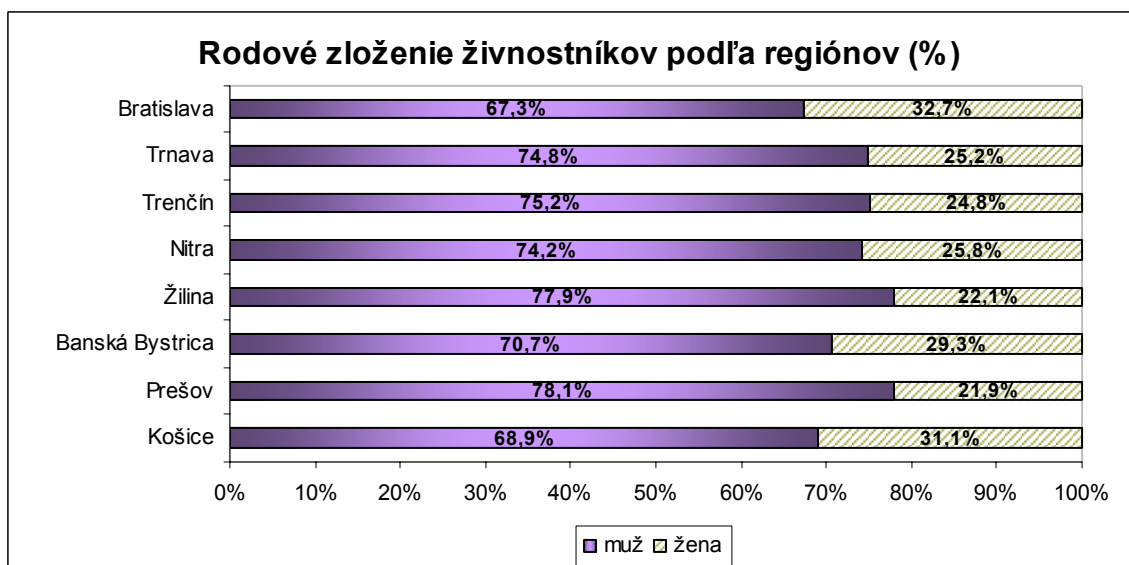
Graf č.23

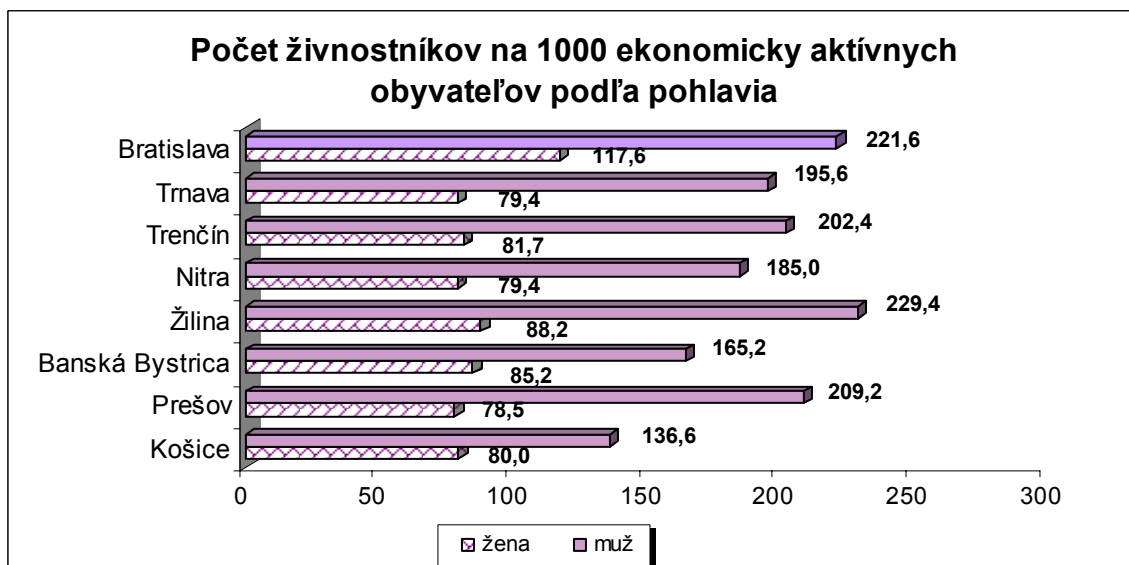
Graf č.24

Graf č.25

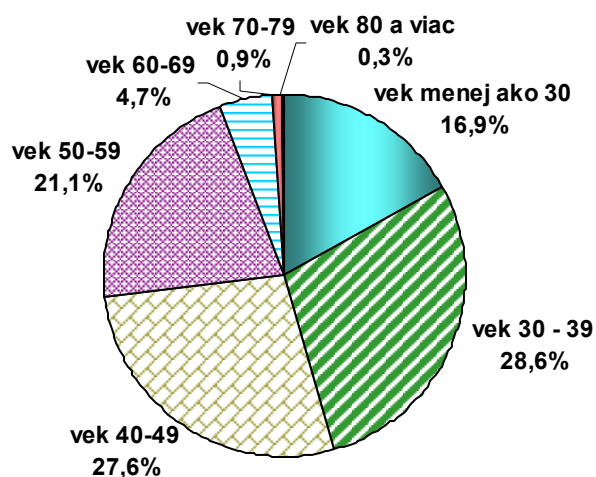

Graf č.26

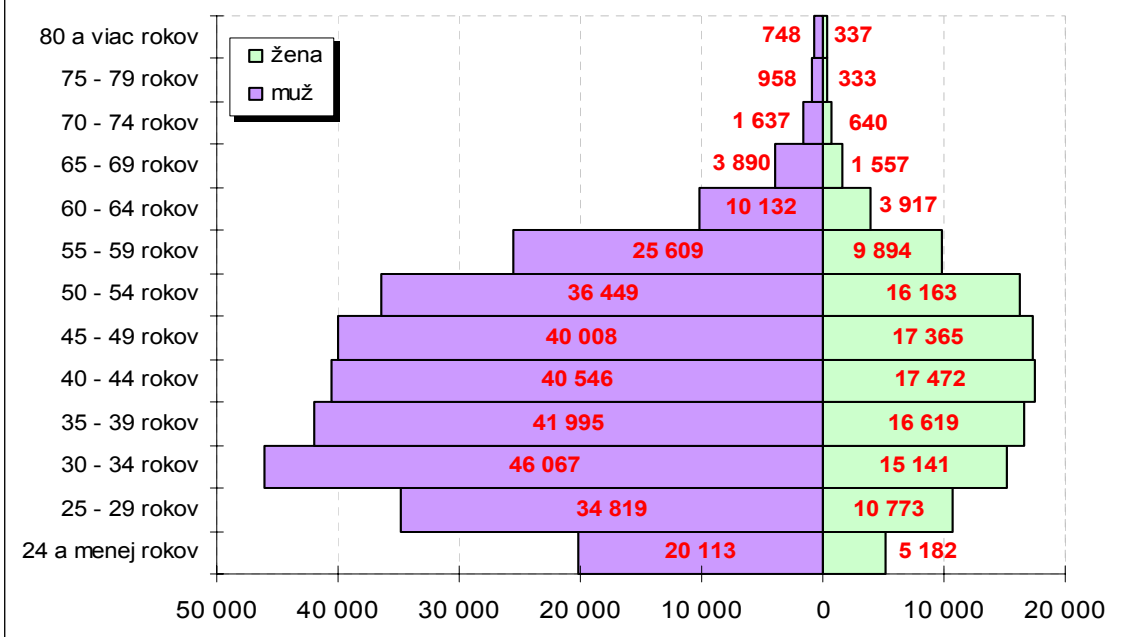
Graf č.27

Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov (%)

Graf č.28

Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa pohlavia

Graf č.29

Príloha č. 5A - SZRB

Odvetvová štruktúra portfólia záruk na úvery (mil. Sk)

Odvetvie	2008	2007
Výroba	832,06	1 083,82
Obchodná činnosť	1 369,68	1 098,67
Služby	520,81	336,95
Cestovný ruch	339,04	481,81
Poľnohospodárstvo	426,04	446,36
Stavebníctvo a činnosti v oblasti nehnuteľností	2 170,08	1 551,72
Iné	666,44	459,10
Spolu	6 324,15	5 458,43

Odvetvová štruktúra portfólia priamych úverov (mil. Sk)

Odvetvie	2008	2007
Výroba	1 565,27	2 059,02
Obchodná činnosť	660,74	532,16
Služby	684,17	504,22
Cestovný ruch	1 200,53	1 288,33
Poľnohospodárstvo	1 715,26	1 543,98
Stavebníctvo a činnosti v oblasti nehnuteľností	1 519,93	1 154,59
Iné	438,57	215,21
Spolu	7 784,47	7 297,50

Príloha č. 5B - EXIMBANKA SR

produkty	počet obchodov	podpora exportu (tis. Sk)	podpora exportu (tis.EUR)
Záruky	38	641 146	21 282
Priame zmenky	92	2 230 540	74 040
Eskontné úvery	8	313 038	10 391
Odkupy pohľadávok	1611	2 200 893	73 056
Refinančné úvery	21	2 730 851	90 648
Banková divízia SPOLU	1749	8 116 467	269 417
Poisťovacia divízia SPOLU	N/A	3 928 947	130 417
PODPORA EXPORTU MSP spolu		12 045 413	399 834

	počet klientov
Banková divízia	97
Poisťovacia divízia	140
PODPORA EXPORTU MSP spolu	237

Odvetvová štruktúra - banková divízia	tis. SKK	tis.EUR	%
Strojársky priemysel	1 790 420	59 431	22,1%
Drevospracujúci priem.	1 183 588	39 288	14,6%
Elektrotechnický priemysel	1 581 057	52 481	19,5%
Potravinársky priemysel	465 448	15 450	5,7%
Ľahký priemysel	737 947	24 495	9,1%
Stavebný priemysel	201 515	6 689	2,5%
Hutnícky priemysel	254 365	8 443	3,1%
Chemický priemysel	897 213	29 782	11,1%
Ostatný	1 004 915	33 357	12,4%
Spolu:	8 116 467	269 417	100,0%

Teritoriálna štruktúra - banková divízia	tis. Sk	tis.EUR	%
EÚ	6 574 940	218 248	81,0%
Bývalé SNŠ	662 550	21 993	8,2%
EZVO	52 535	1 744	0,6%
Ostatné krajiny OECD	69 390	2 303	0,9%
Blízky a Stredný Východ	94 621	3 141	1,2%
Juhovýchodná Ázia	36	1	0,0%
Ostatné	662 395	21 987	8,2%
SPOLU:	8 116 467	269 417	100,0%

SITC- banková divízia	tis. Sk	tis.EUR	%
Priemyselné výrobky	2 544 320	84 456	31,3%
Stroje a prepr. zariadenia	1 643 941	54 569	20,3%
Surový materiál	520 265	17 270	6,4%
Trhové výrobky	1 696 245	56 305	20,9%
Potraviny	472 695	15 691	5,8%
Chemikálie	473 161	15 706	5,8%
Ostatné	765 840	25 421	9,4%
Spolu:	8 116 467	269 417	100,0%

Krátkodobé poistenie - podiel MSP						
	2003	2004	2005	2006	2007	2008
na podpore exportu	22,2%	15,2%	25,1%	21,8%	23,9%	12,4%
na predpise poistného	20,5%	16,9%	26,4%	26,1%	29,0%	17,7%
na počte klientov	74,8%	76,5%	79,7%	78,8%	76,2%	76,8%

Príloha 5C - Prehľad poskytnutých dotácií podľa nariadenia vlády SR č. 369/2007 Z.z. v znení neskorších predpisov

Názov § nariadenia vlády SR	Počet žiadateľov	Z toho MSP	Poskytnutá dotácia MSP v Sk	Poskytnutá dotácia MSP v Eur
Dotácia na zabezpečenie účasti chovateľov a pestovateľov na výstavách (§2)	205	205	4 742 868,00	157 434,38
Dotácia na ocenenie podniku (§2a)	43	43	647 294,00	21 486,22
Dotácia pre chovateľov a pestovateľov na účasť na výstavách (§3)	10	10	805 518,20	26 738,31
Dotácia na založenie a vedenie plemennej knihy a plem. evidencie (§4)	669	669	16 200 000,00	537 741,49
Dotácia na kontrolu úžitkovosti, test. a odhad plemennej hodnoty zvierat (§5)	997	997	46 799 147,94	1 553 447,12
Dotácia na odstraňovanie a likvidáciu živ. vedľajších produktov (§6)	340	340	10 614 005,00	352 320,42
Dotácia na včelstvá (§10)	49	49	1 322 546,00	43 900,48
Dotácia na platby poistného v poľnohospodárstve (§16) - živočíšna výroba	451	451	10 784 925,50	357 993,94
Dotácia na platby poistného v poľnohospodárstve (§16) - rastlinná výroba	614	614	17 413 067,30	578 007,94
Dotácia pre podnik na účasť na výstavách (§17)	29	26	7 902 213,20	262 305,42
Dotácia na rastlinolekársku starostlivosť v lesoch (§23)	60	57	25 569 519,00	848 752,54
Dotácia na zachovanie a ochranu genetických zdrojov rýb (§27)	8	8	3 000 000,00	99 581,76
Dotácia na eradikáciu a prevenciu ochorení zvierat a rýb (§29a)	245	239	10 911 588,09	362 198,37
Spolu:	3 720	3 708	156 712 692,23	5 201 908,39

Príloha 5D - Prehľad dotácií poskytnutých podľa výnosu MP SR č. 1438/2007-100

Paragraf	Počet žiadateľov	Z toho MSP	Poskytnutá dotácia MSP v Sk	Poskytnutá dotácia MSP v Eur
§2 výnosu MP SR č. 1438/2007-100	1	1	42 700 000,00	1 417 380,34
§4 výnosu MP SR č. 1438/2007-100	1	1	38 500 000,00	1 277 965,88
Spolu:	2	2	81 200 000,00	2 695 346,21

Príloha 5E - Údaje o schválených projektoch v rámci SOP P-RV 2004-2006 v roku 2008

Opatrenie	Celkový počet schválených projektov za dané opatrenie	Celkový schválený príspevok zo SOP P-RV v tis. Sk	Priemerný počet zam. k 31. 12.								
			1-10			11-50			51-250		
			p.p.	p.ž.	príspevok	p.p.	p.ž.	príspevok	p.p.	p.ž.	príspevok
op. 2.1.2 - Verejno-prospešné investície (lesy neziskové)	11	13 377	8	8	5 893	3	3	7 484	0	0	0
op.2.3.2 - Diverzifikácia poľnohospodárskych činností	1	18 916	0	0	0	0	0	0	1	1	18 916
Celkom	12	32 293	8	8	5 893	3	3	7 484	1	1	18 916
Opatrenie	Celkový počet schválených projektov za dané opatrenie	Celkový schválený príspevok zo SOP P-RV v tis. Sk	Priemerný počet zam. ku dňu podania žiadosti								
			1-10			11-50			51-250		
			p.p.	p.ž.	príspevok	p.p.	p.ž.	príspevok	p.p.	p.ž.	príspevok
op. 2.1.2 - Verejno-prospešné investície (lesy neziskové)	11	13 377	8	8	5 893	3	3	7 484	0	0	0
op.2.3.2 - Diverzifikácia poľnohospodárskych činností	1	18 916	0	0	0	0	0	0	1	1	18 916
Celkom	12	32 293	8	8	5 893	3	3	7 484	1	1	18 916

Vysvetlivky:

údaj o priemernom počte zamestnancov je čerpaný zo žiadosti o NFP a to len za opatrenia,

ktoré sa týkajú podnikateľského prostredia - podpory malých a stredných podnikov a v rámci ktorých boli schválené projekty v priebehu roka 2008

p.p. - počet schválených projektov

p.ž. - počet žiadateľov (KP/PP), ktorým bol schválený projekt/projekty

príspevok - schválený príspevok zo SOP P-RV v tis. Sk

Príloha 5F - Údaje o schválených projektoch v rámci Plánu rozvoja vidieka SR 2004-2006 v roku 2008

Opatrenie	Celkový počet schválených projektov v roku 2007 za dané opatrenie	Celkový schválený príspevok z PRV SR 04-06 v tis. Sk	Priemerný počet zam. k 31. 12.								
			1-10			11-50			51-250		
			p.p.	p.ž.	príspevok	p.p.	p.ž.	príspevok	p.p.	p.ž.	príspevok
op. 6 - Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych produktov	1	1 097	1	1	1 097	0	0	0	0	0	0
Celkom	1	1 097	1	1	1 097	0	0	0	0	0	0
Opatrenie	Celkový počet schválených projektov za dané opatrenie	Celkový schválený príspevok z PRV SR 04-06 v tis. Sk	Priemerný počet zam. ku dňu podania žiadosti								
			1-10			11-50			51-250		
			p.p.	p.ž.	príspevok	p.p.	p.ž.	príspevok	p.p.	p.ž.	príspevok
op. 6 - Zlepšenie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych produktov	1	1 097	1	1	1 097	0	0	0	0	0	0
Celkom	1	1 097	1	1	1 097	0	0	0	0	0	0

Vysvetlivky:

údaj o priemernom počte zamestnancov je čerpaný zo žiadosti o NFP a to len za opatrenia,

ktoré sa týkajú podnikateľského prostredia - podpory malých a stredných podnikov a v rámci ktorých boli schválené projekty v priebehu roka 2008

p.p. - počet schválených projektov

p.ž. - počet žiadateľov (KP/PP), ktorým bol schválený projekt/projekty

príspevok - schválený príspevok z PRV v tis. Sk

Príloha 5G - Údaje za opatrenia Programu rozvoja vidieka 2007-2013, v rámci ktorých sa sleduje kategória podnikov v roku 2008

Opatrenie	Počet podporených malých a stredných podnikov v roku 2008 (so schváleným projektom v priebehu roka 2008)					Celkový schválený príspevok z PRV SR 07-13 v EUR pre malé a stredné podniky
	celkom	mikro podniky	malé podniky	stredné podniky	iné podniky	
1.2 Pridávanie hodnoty do poľnohosp. produktov a produktov LH	98	22	32	42	2	113 065 373
3.1 Diverzifikácia smerom k nepoľnohosp. činnostiam	10	0	3	7	0	12 266 071
Celkom	108	22	35	49	2	125 331 444

Vysvetlivky:

údaje sú za opatrenia, v rámci ktorých sa sleduje podpora pre jednotlivé veľkostné kategórie podnikov v zmysle platnej metodiky.